

THE PERSPECTIVES OF RESEARCHERS WHO PURSUE A BOTTOM-UP
APPROACH IN THE FIELD OF URBAN DESIGN REGARDING THE
CONCEPT OF CHANGE AGENT

A THESIS SUBMITTED TO
THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
OF
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY

BY

HEVAL BİNGÖL

IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN
URBAN DESIGN IN CITY AND REGIONAL PLANNING

September 2023

Approval of the thesis:

THE PERSPECTIVES OF RESEARCHERS WHO PURSUE A BOTTOM-UP APPROACH IN THE FIELD OF URBAN DESIGN REGARDING THE CONCEPT OF CHANGE AGENT

submitted by **HEVAL BİNGÖL** in partial fulfillment of the requirements for the degree of **Master of Science in Urban Design in City and Regional Planning, Middle East Technical University** by,

Prof. Dr. Halil Kalıpçılar

Dean, Graduate School of **Natural and Applied Sciences**

Prof. Dr. Emine Yetişkul Şenbil

Head of the Department, **City and Regional Planning**

Assoc. Prof. Dr. Yücel Can Severcan

Supervisor, **City and Regional Planning, METU**

Examining Committee Members:

Assist. Prof. Dr. Duygu Cihanger Medeiros Ribeiro

City and Regional Planning, METU

Assoc. Prof. Dr. Yücel Can Severcan

City and Regional Planning, METU

Assist. Prof. Dr. Deniz Altay Kaya

City and Regional Planning, Çankaya University

Date: 06.09.2023

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Name Last name: Heval Bingöl

Signature:

ABSTRACT

THE PERSPECTIVES OF RESEARCHERS WHO PURSUE A BOTTOM-UP APPROACH IN THE FIELD OF URBAN DESIGN REGARDING THE CONCEPT OF CHANGE AGENT

Bingöl, Heval
Master of Science, Urban Design in City and Regional Planning
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Yücel Can Severcan

September 2023, 142 pages

The concept of change agent is one of the most vital notions of bottom-up (participatory) urban planning strategies. Nevertheless, the conceptualization of this concept by the bottom-up researchers in the field of urban design is still uncertain. Therefore, this thesis focuses on the concept of change agent. It defines this term as the actors who are empowered and capable enough to take initiatives and are able to decide on the destiny of their futures and surroundings. Arguably, a considerable number of bottom-up projects in the field of urban design strive to achieve this concept, or at least mention it as a desired (direct or indirect) project outcome. However, less is known about (1) how this term is conceptualised by the researchers, (2) which methods and techniques do the researchers use in creating change agents if they strive to achieve such a goal, (3) whether the way that the researchers approached this concept changed positively or negatively over time as they experienced its social outcomes, and if yes, how and why. Therefore, this thesis aims to address these gaps in the literature to reveal the possible negative (or undesired) effects of increased agency in the field of urban design (an objective, which has rarely been examined). To achieve these objectives, in-depth interviews were

conducted with 6 researchers in Turkey in the field urban design. The results of the study show that there has been negative change in the perspectives of some of the researchers regarding the concept of change agent for a number of reasons. They also emphasize the role of the context of study in the ideas of the researchers about the importance of creating change agents.

Keywords: Change Agent, Participatory Urban Planning, Empowerment, Positive and Negative Outcomes of Agency From the Perspectives of Researchers Who Pursue a Bottom-up Approach, Conceptualization of Change Agents

ÖZ

KENTSEL TASARIM ALANINDA AŞAĞIDAN YUKARI TASARIM YAKLAŞIMINI BENİMSEYEN ARAŞTIRMACILARIN DEĞİŞİM AJANI KAVRAMINA İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARI

Bingöl, Heval
Yüksek Lisans, Kentsel Tasarım, Şehir Bölge Planlama
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Yücel Can Severcan

Eylül 2023, 142 sayfa

Aşağıdan yukarıya (katılımcı) planlama stratejilerinde değişim ajanı kavramı oldukça önemli bir role sahiptir. Değişim ajanı kavramının bu önemine rağmen, kentsel tasarım alanında katılımcı planlama ilkelerini benimsemiş araştırmacıların bu kavramı nasıl kavramsallaştırdıkları bilinmemektedir. Bu sebeple, bu tez, değişim ajanı kavramına odaklanmaktadır ve değişim ajanını, gerekli inisiyatifleri alabilecek ve geleceklerinin ve çevrelerinin kaderini belirleyebilecek kadar yetkin ve kapasiteli aktörler olarak tanımlamaktadır. Tartışılır şekilde, kentsel tasarım alanındaki katılımcı projelerin önemli bir kısmı bu kavramı kullanmaya çalışmaktadır veya sadece (doğrudan veya dolaylı) proje sonucu olarak bundan bahsetmektedir. Ancak (1) bu kavramın araştırmacılar tarafından nasıl kavramsallaştırıldığı, (2) araştırmacıların, değişim ajanı oluştururken ne tür teknikler ve yöntemler kullandığı (eğer böyle bir amaç varsa), ve (3) araştırmacıların bu kavrama yaklaşımlarının zamanla elde ettikleri deneyimlere bağlı olarak olumlu ya da olumsuz yönde değişip değişmediği ve eğer değiştiyse neden ve nasıl değiştiği konuları hakkında yazın taramasında çok az bulgu bulunmuştur. Bu sebeple, bu tez çalışması, daha önce çok

nadiren araştırılmış bir konu olan değişim ajanlığı düzeyinin arttırılmasının olası olumsuz (veya istenmeyen) etkilerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu hedeflere ulaşmak için Türkiye bağlamında kentsel tasarım alanında katılımcı projeler yürüten 6 araştırmacı ile derinlemesine röportajlar yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları, bazı araştırmacıların değişim ajanı kavramına yönelik bakış açılarında çeşitli nedenlerden dolayı olumsuz yönde değişimlerin yaşandığını göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, araştırmacıların değişim ajanı yaratma konusundaki görüşlerinde proje bağlamının önemini de vurgular niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Değişim Aracısı, Katılımcı Kentsel Planlama, Yetkilendirme, Aşağıdan Yukarı Tasarım Yaklaşımını Benimsemiş Araştırmacıların Bakış Açısından Değişim Aracısı Kavramının Olumlu ve Olumsuz Getirileri, Değişim Aracısı Kavramının Kavramsallaştırılması

This thesis is dedicated to the ones who are willing to walk through their own genuine paths, and to the ones who have read even a small part of this thesis.

ACKNOWLEDGMENTS

The author would like to thank Assoc. Prof. Dr. Yücel Can Severcan for his advisory suggestions, comments and contribution.

The author would also like to thank Ali Faruk Göksu, Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin, Evrim Uluşan, Merve Başak, and Burcu Ateş for their contribution and suggestions.

The author would also like to thank her family so much for their sincere support.

TABLE OF CONTENTS

ABSTRACT.....	v
ÖZ	vii
ACKNOWLEDGMENTS	x
TABLE OF CONTENTS.....	xi
LIST OF TABLES	xiii
LIST OF FIGURES	xiv
CHAPTERS	
1 INTRODUCTION.....	1
1.1 The Concept of Agency in the Field of Urban Planning	1
1.2 Problem of the Study	2
1.3 Aim of The Study and The Research Questions	4
1.4 Gaps in Knowledge	5
1.5. Structure of the Study	6
2 THEORETICAL FRAMEWORK	9
2.1 Styles of Planning and The Role of the Planner	9
2.1.1 Participatory Planning and Design: Its Importance	12
2.1.2 Types of Participation in Planning and Design, and Their Possible Social Outcomes	17
2.2 Agency as an Outcome of Participatory Planning Practices	24
2.2.1 Types of Agents in Urban Planning Processes: Agent-based Practices.....	26
2.2.2 Outcomes of Agency: Benefits and Costs	36
2.2.3 Barriers to Agency	39
2.2.4 Factors Affecting the Ordinary Publics' Level of Agency in Participatory Planning Approaches	42
2.3 Concluding Remarks	45
3 METHOD.....	47
3.1 Selection of The Subjects	47
3.2 Design of The Data Gathering Tools	49
3.3 Data Analysis Process.....	52
4 RESULTS	55

4.1	The Profile of the Project Participants and the Techniques of Participation.....	55
4.2.	The Level and Methods of Participation	59
4.3	The Conceptualization of the Term “Change Agent”	62
4.4	The Use of the Concept of Change Agent in Projects or Practices.....	64
4.5	Changes in Urban Planners and Designers’ Conceptualization of Change Agents.....	65
5	CONCLUSION	71
	REFERENCES	77
	APPENDICES.....	89
A.	Transcription of the First Interview.....	89
B.	Transcription of the Second Interview	97
C.	Transcription of the Third Interview	107
D.	Transcription of the Fourth Interview	116
E.	Transcription of the Fifth Interview	123
F.	Transcription of the Sixth Interview.....	134

LIST OF TABLES

TABLES

Table 2.1 The relation between participation and empowerment (Source: Nikkhah and Redzuan, 2009)	20
Table 2.2 Importance of agency in participatory planning: A review of the literature (Prepared by the Author, 2023)	25

LIST OF FIGURES

FIGURES

Figure 2.1.	Models of decision making processes (Source: Smith, 1973)	13
Figure 2.2.	Arnstein's Ladder of Citizen Participation (Source: Arnstein, 1969)	19
Figure 2.3.	Illustration of the living labs or innovation territories for local based solutions of the citizens in Paris. (Source: Paris Resilience Strategy, 2018)	27
Figure 2.4.	Diagram showing the factors affecting the agency of the local residents based on Paris Resilience Strategy (Prepared by the Author, 2023)	27
Figure 2.5.	Diagram showing the methods that universities can use to improve their agency capacities (Prepared by the Author, 2023)	29
Figure 2.6.	Diagram showing the practices of the cycling community to enhance their own empowerment and agency (Prepared by the Author, 2023)	31
Figure 2.7.	Diagram showing the independent variables that affecting the agency of children positively (Prepared by the Author, 2023)	32
Figure 2.8.	Types of Spatial Transformations done via change agents in The Cité Ouvrière (Source: Kostouoru, 2022)	33
Figure 2.9.	Co-create process of self building (Source: giroscope.org.uk, 2023)	34
Figure 2.10.	Diagram showing the common independent variables of the studies that improve the agency capacity of individuals or institutions (Prepared by the Author, 2023)	35
Figure 2.11.	Diagram showing the commonly listed positive outcomes of agency in the literature (Prepared by the Author, 2023)	37

Figure 2.12. Universities as the change agents (development hubs) and their links with the other actors (<i>Note.</i> UC represents university consortia, U represents individual universities, B represents private and public enterprises, and CS represents civil society) (Source: Hansen & Lehmann, 2006)	38
Figure 2.13. Diagram showing the constraints and variables influencing planners' perceptions and motivation towards change agents, and the empowerment of the citizens (Prepared by the Author, 2023)	42
Figure 2.14. Diagram showing the main factors affecting the agency of the ordinary people (Prepared by the Author, 2023)	44
Figure 3.1. Diagram showing the analysis phases (Prepared by the Author, 2023 based on Elo & Kyngäs, 2008)	51
Figure 3.2. Paper showing the draft of coding (Prepared by the Author, 2023)	53
Figure 4.1. Diagram showing the participant profile of participatory planning in Turkey (Prepared by the Author, 2023).....	56
Figure 4.2. The photos showing the participatory activities (i.e. participatory mapping) practiced by the Subject 1 and Subject 2 (Source: Ateş, 2021).....	58
Figure 4.3. The photos showing the participatory activities (i.e. street meetings and co-create workshops) practiced by the Subject 4 (Source: kentselstrateji.com, 2023).....	58
Figure 4.4. The photos showing the participatory activities (i.e. collaboratively done design drafts) practiced by the Subject 4 (Source: kentselstrateji.com, 2023).....	59

CHAPTER 1

INTRODUCTION

The Cambridge English Dictionary (2023) relates the term agency to being capable of taking actions or choosing the actions to take. Agency is one of the vital concepts in bottom-up urban planning strategies since it helps to trigger and encourage the ‘empowerment and change capacity’ of individuals on all levels (Hesselbarth, Buhr & Schaltegger, 2015). Although ‘agency’ is one of the key notions in bottom-up urban planning, the planners, urban designers and researchers’ understanding of this concept is still questionable. This chapter starts with a brief definition of the concept of agency in the context of the field of urban planning and design. Next, it clarifies the problem of the study, and defines its aims and research questions. After discussing how these questions are tied to the gaps in the literature on participatory planning, the chapter concludes with its configuration.

1.1. The Concept of Agency in the Field of Urban Planning

Kostourou (2022) noted that agency in urban planning (including the related fields) can be specified as the ability of individuals and social organisations to interfere with the environment that they live in. The definitions suggest that there is a strong relationship between the term agency and the term empowerment, the latter of which is defined as being capable of making decisions and converting those decisions into demanded actions (Hölscher, Wittmayer, Avelino & Giezen, 2019). According to Taflon et al. (2019), empowerment in planning allows the collective agency by creating an environment to have a shared knowledge and to take common

actions accordingly. If the community has more power in decision-making processes (in other words, if they have more capacity to take actions), they will be more able and ready to take the steps to change their environments for their well-being (Nikkhah & Redzuan, 2009). Such bottom-up approaches can make societies more empowered by enabling more power-shared based decision-making processes (Nikkhah et al., 2009). In short, agency is a critical concept in bottom-up based planning and design approaches as it aims to increase the multi-stakeholder capacity (inclusivity) to have comprehensive response for the well-being of the people and for the equal empowerment of the diverse actors as the change agents within a context (Daneri, Trencher & Petersen, 2015).

In line with the abovementioned definitions, a ‘change agent’ is defined as “an individual or a group that undertakes the tasks of initiating and managing change in organisations” or places (like domestic environments, neighborhoods and cities) by Lunenburg (2010, p.1). Anyone can be a change agent, including regular people (like children, elderly people, and students) as well as experts (like urban designers, planners, architects and other specialists). Also, external people like consultants from institutions or even non-human variables such as geography can be change agents (Pulk and Murumägi, 2013). Thus, a change agent could be both human actors and non-individual entities within the design process that can shape the decisions of the stakeholders.

1.2. Problem of the Study

Agency is one of the vital concepts in bottom-up planning and design (such as participatory planning and inclusive urbanism to identify who has the power, capacity and willingness to change and affect the decisions on their environments) which require community engagement, and the empowerment of citizens so that they can respond to their own physical and social problems in collaboration with the other stakeholders (Keiner and Schmid, 2006). Arguably, a considerable number of bottom-up projects in planning and design strive to achieve this concept, or at least

mention it as a desired (direct or indirect) project outcome. Nevertheless, less is known about (1) how this term is conceptualised by the project executives (principal investigators and project coordinators), (2) whether this concept has been utilized by the project executives as a project outcome/goal, and if yes, how (by using which methods and techniques), and (3) whether the way that the project executives approached this concept changed positively or negatively over time as they experienced its social outcomes, and if yes, how and why.

It will be worth focusing on such gaps in the literature for a number of reasons. Existing theories, as will be discussed in Chapter 2, suggest that the level of agency increases over time as individuals' level of participation in planning and design practices increases (Nikkhah et al., 2009). Such theories suggest that the outcome of participatory planning and design processes regarding the level of agency is always positive, at least not negative. Evidence, however, suggests that this may not always be the case, especially in contexts that are politically polarised and economically disadvantaged. For instance, a recent article on the barriers to participatory planning and design discusses how economically disadvantaged youth participants changed their political worldview and actions during the stance of a research project to make changes in their physical environment given the restrictions posed by the highly politicised municipal officials, governors and media (Severcan, 2014). According to this article, the outcome of this process was young people's quitting to support ideals like equity. Similarly, Hernandez and Sancho (1989) found that when individuals partly improve the skills they need to change their environments (like for example acquiring the knowledge of the deficiencies of their environments but not being able to find the proper ways to improve them), they feel themselves helpless, which arguably negatively affect their commitment to changing or protecting their environment in the long-term.

This thesis assumes that if project executives (principal investigators and project coordinators) encounter any evidence regarding the misuse of the acquired power among the research participants during or after the initiation of a project, this experience may change their willingness to create 'change agents.'

1.3. Aim of The Study and The Research Questions

This thesis aims to reveal the possible negative (or undesired) effects of increased agency in the field of urban planning and design – an objective, which has rarely been examined. It also aims to document how ‘change agents’ are conceptualised from the viewpoints of the bottom-up urban designers and researchers, as well as how this conceptualization has changed for them through time as they experienced the social outcomes of this concept in Turkey, a developing country context where (a) participatory planning culture is still not institutionalised and (b) most of the government institutions are highly politicised. The author is also interested in learning more about whether the researchers give credence to this term and its practices or not. Here, the study particularly focuses on the researchers who are carrying out their projects in the field of urban planning and design, and are either researchers in higher education institutions, in private firms or in non-governmental organizations. Based on these aims the main research questions are as follows:

- (1) How project executives in the field of urban planning and design conceptualise the notion of ‘agent’ and ‘change agent’?
- (2) Which methods and techniques do project executives use in their endeavour for creating change agents or in their participatory planning and design processes?
- 3) Whether project executives’ conceptualization of ‘agent’ or ‘change agent’ in the field of urban planning and design in Turkey changed over time? If yes, why have their conceptualizations changed?

The author aims to respond to these questions by focusing on the experiences of the bottom-up researchers who have been carrying out bottom-up research practices in the field of urban planning and design in Turkey.

1.4. Gaps in Knowledge

A review of the literature has shown the existence of various studies about the barriers to agency, different types of agents (i.e., children as agents or universities as agents etc.), positive outcomes of agency, as well as the importance of agency or change agents for urban planning. For instance, Sara and Jones (2018) characterised universities as one of the most important change agents for cities. According to them, these places allow students to practise place-making by enabling them to participate in collaborative projects with the other members of the community. In some other studies, children or young people are seen as the change agents (see, e.g., Sancar and Severcan, 2010; Severcan, 2014; Derr et al., 2017; Mansfield, Batagol & Raven, 2021); such studies generally discuss the benefits of and barriers to increased agency of children and youth. Some others aimed to underline the complexity and importance of various assets for increasing the level of agency among the public within the urban context. For example, Innes and Booher (2000, p.13) stated that “in the informational age, even the most powerful agents are limited by other agents”. They also mentioned the importance of diversity of values, talents, sources, experience and knowledge in increasing one’s level of agency (Innes & Booher, 2000). Scholars, like Caldwell (2003), attempted to categorise change agents: e.g., leaders or seniors, managers, consultants, and teams of employees. Some other scholars categorise the positive outcomes of agency (see, e.g., Carolus et al., 2018; Ligtenberg et al., 2004).

Eventhough the literature review shows that there are considerable positive outcomes of the agency on the stakeholders’ capacity since agency might increase stakeholders' creative thinking, effectiveness, credibility, or trustworthiness and inclusivity as stated by Carolus et al. (2018), there is a gap in the literature about how the change agent concept is perceived and tackled by the researchers who carry out bottom-up projects. In addition to this, less is known about whether the concepts of

agency and change agents are associated with the negative outcomes, and whether the conceptualization or the importance given to such concepts has changed among ‘the researchers’ based on their past project experiences. Therefore, understanding the researchers' opinions about promoting the ordinary publics’ ability to change their environments may also give urban planners, designers and researchers valuable understanding about the impacts of bottom-up projects, since there are a few studies examining the impacts of bottom-up projects on these above mentioned two main concerns (1- how the change agent concept is perceived and tackled by the researchers who carry out bottom-up projects; 2- whether the concepts of agency and change agents are associated with negative outcomes, and whether the conceptualization or the importance given to such concepts has changed among researchers).

1.5. Structure of the Study

In the next chapter (Chapter II), the author explains the theoretical framework of the study by focusing on participatory planning and design and the types of participation and their social outcomes under the first main topic. In the second main topic of the Chapter II, types of change agents, outcomes of agency, barriers to agency and the factors affecting the level of the public’s agency sub-topics are discussed. The chapter is finalized by summarizing the agency, its importance, its possible positive or negative outcomes, and how agency is affected by the context.

The Chapter III focuses on the methodology of the thesis by giving details about the selection of the sample group, data collection (where an in-depth interview technique is used), and how the collected data is analysed by using qualitative methods. This chapter also explains the challenges experienced by the author in reaching out to possible participants.

The Chapter IV presents the results of the study. Sections of this chapter are organized based on the interview questions instead of the main research questions of the thesis.

Finally, Chapter V synthesizes the findings presented in Chapter IV. It provides the key findings for the main research questions posed in the thesis and discusses them in relation to the existing literature. It ends with recommendations for urban planners and designers who pursue to increase the level of agency of their participants in bottom-up projects.

CHAPTER 2

THEORETICAL FRAMEWORK

In this chapter, different modes of planning (as an umbrella discipline that covers many fields including urban design, urban ecology, urban history and heritage conservation); participatory planning and its importance; different types of participation and their social outcomes; and how bottom-up approaches vary depending on the context are discussed under the first main topic (styles of planning and the role of the planner). Under the second main topic of this chapter (agency as an outcome of participatory planning practices), different agent types (change agents); possible outcomes (benefits and costs) of agency; barriers to agency; and factors affecting the level of citizens' agency sub-topics are investigated. With the help of the literature review, it is aimed to draw a comprehensive framework of the concept of change agent in the field of participatory planning and design, and to comprehend how this concept is practiced and used in the several contexts. By doing so, this chapter will contribute to understanding of the research questions of the study, and also will help to compare the practices of several contexts with the Turkey context after analysing the collected data in the Chapter III.

2.1. Styles of Planning and The Role of the Planner

There are two main outstanding approaches in planning and design: top-down approaches and bottom-up ones. It is underlined that unlike a top-down planning process, a bottom-up (participatory) process does not seek to establish a set of procedures for activities to follow, but rather to assist communities in developing their own participatory processes, so the end result of which is undoubtedly a locally-

specific process, and those approaches are quite interlinked with the role of the planners (Kulözü & Tekeli, 2014). According to Levy (2017), there are five styles of planning. In the first style of planning, the planner behaves as a neutral public servant (Levy, 2017). In this role, the planner just tries to stay politically neutral, and to accomplish the communities' goals the best way possible in terms of professional manner. The planner does not tell the community what they should or should not do (Levy, 2017). In the second style of planning, the planner attempts to build a consensus. In order to actualise that the planner must be in the political processes as the politics are the great way of bringing the various views of a community to build a consensus between them. Also, politics are the key implementation tools in order to take the needed actions in planning. It can be deduced that in that role, there is a process of building consensus that will result in collaborative learning, and social, analytical, and political capital will occur (Kulözü & Tekeli, 2014). Thus, the planner is considered as the consensus builder via mostly politics in which the decisions are made (Levy, 2017). In the third style, the planner holds the role of an entrepreneur. In that style of planning, the planners inevitably find themselves as the entrepreneurs since sometimes they have to launch an initiative such as finding the developers, negotiating the contracts or marketing the sites (Levy, 2017). In the fourth style of planning, the planner is considered as an advocate especially for the minority groups which lack political and economic power to meet their own requirements equally. Thus, in the fourth style of planning, the advocacy planners are needed if there are unfair and unjust conditions between the citizens (Levy, 2017). On the other hand, this style can be criticised in a way that it can somehow create some winners and losers since the planner should represent a particular group (Levy, 2017). In the last style of planning, the planner is considered as an "agent of radical change" (Levy, 2017). In that style, it is underlined that there are a few planners who have a radical perception towards the existing systems, and want to promote political and economic change as the ultimate goal of planning (Levy, 2017). Moving from the first style of planning to the fifth style, the level of pursuing a bottom-up approach might change.

Therefore, while the roles of the planners vary, the level of pursuing a top-down or bottom-up approach may also differ depending on the context.

The context has a prominent role in the pursued approach of the planner and his/her desire to promote agency. For instance, in countries where top-down approaches are dominant and bottom-up approaches cannot be institutionalised, the planning styles are shaped accordingly. In the developing countries including Turkey, the leading approaches in planning are mostly top-down practices. There are a few bottom-up approaches, most of which are the projects of NGOs (Kaiser, 2020). However, those NGO based bottom-up approaches are really hard to sustain and implement because of the lack of financial support. The reason is that in developing countries, the financial support also comes from the top-down hierarchy (Kaiser, 2020). As a result, bottom-up projects are often considered as one- or few times project-based approaches only. Put in other words, bottom-up approaches are quite rare in developing countries – a problem which affected the researcher in data collection process, as will be mentioned in Chapter 3.

Levy (2017) underlines that in the past decades, planners were mostly considered as the experts who produced finished plans to the communities. However, in recent times, especially in developed countries, planning has started to be seen as a shared process with communities and other actors via contribution of the planners' technical knowledge. In addition, although bottom-up planning is usually seen as a tool of giving participants a say about planning, it does not necessarily mean that they will have a voice (Pugh, 2013). Instead of just giving a say to the participants, creating a process in which they can create the change may contribute to being heard of their voices. In other words, encouraging participants to become change agents is essential to improve the bottom-up way of planning. Therefore, bottom-up planning is not only about asking the demands of the public, but also including them into the

planning as the change agents. In a nutshell, planning has been evolving towards bottom-up approaches especially via change agents. A recent article on urban heritage conservation shows that even in contexts like China where participatory planning practices have not yet been institutionalized, there is a growing demand by the citizens to carry out bottom-up approaches, which started to change the way decision-makers approach to urban planning processes because of their political profits (see Cao, 2022).

2.1.1. Participatory Planning and Design: Its Importance

It has been argued that participatory planning and design approaches enhance the effectivity and adaptedness of the process of planning and design, and they can provide an informative decision making process to citizens (Smith, 1973). Such approaches are essential to manage complexity of planning and design as it can increase the level of inclusiveness so that especially the disadvantaged groups can have the voice to express their demands and needs (Chu, Anguelovski & Carmin, 2015). In that point, participatory planning and design can be seen as a tool to reach broader consensus among various groups of citizens to integrate comprehensive participation into the decision making processes, so participatory planning and design is a vital element of future place-making processes (Cilliers & Timmermans, 2014).

Figure 2.1. illustrates the pure hierarchy system of top-down planning, and also the multilevel reticular system of participatory planning. In the pure hierarchy model, Smith (1973) stated that the planning processes should be picky on who can participate so that the planning can have a basic and less-complex process. However, this conventional way of planning is criticised as it can prevent planners (including urban designers) from noticing the possible confrontations of the public. Therefore, in the conventional model, the planning process is not shaped to let citizens participate and share their demands inclusively. Because of that issue, it was required

to design another model which is called “reticular decision making model” (Smith, 1973). In the second model of decision making, it is underlined that by creating a reticular decision making process, the constant and substantial inclusion of citizen input can be accomplished (Smith, 1973). Hence, in the reticular decision making process model, there is no top-down hierarchy, but instead there is a complex and intertwined structure of decision making.

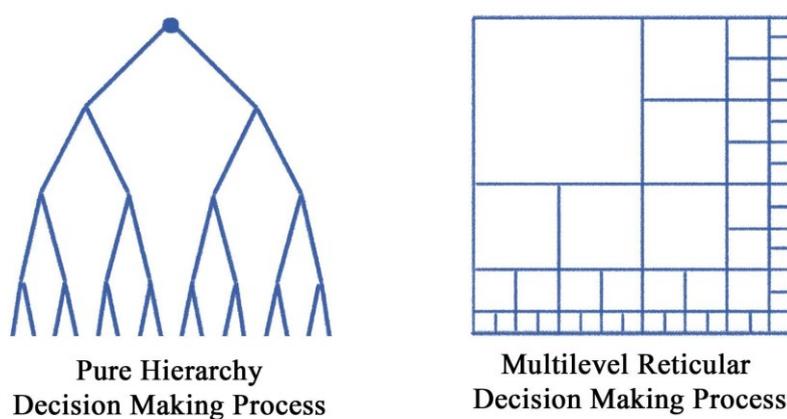

Figure 2.1. Models of decision making processes (Source: Smith, 1973)

Participatory planning and design requires that citizens should be included in the planning and decision making processes so that they can solve their problems commonly. Such a process requires a direct interaction between the citizens and institutions unlike what the conventional planning methods offer. According to Woltjer (2002), the level of involvement of citizens into a decision making process is strongly tied with the level of democracy. In direct democracy, the citizens are able to make the decisions by themselves while in indirect democracy the citizens are in need of a representative group which decides at the end (Woltjer, 2002). In other words, in the direct democracy or direct involvement, the citizens will be more able to act like change agents unlike the indirect democracy. In this sense, it can be underlined that participatory planning and design can improve the level of direct democracy of the decision making process. It is clear that in such social frames, there is not only human actors affecting the process, but also there are some non-individual

parameters (i.e. direct or indirect democracy) that can shape the actors' actions. In that point, the actor network theory (ANT) by Bruno Latour (2005) can be referred as it claims that the very first element of the social world is the continual determining of boundaries by individuals over other people, as well as the social networks can give the needed insights to understand such networks of humans through the even non-individual entities.

Participatory planning and design may positively effect societies in various ways. First of all, it can contribute to building a sense of empowerment as well as a sense of belonging among the citizens (Cilliers & Timmermans, 2014). In true participatory planning and design processes (e.g., processes that are not manipulative or tokensitic) citizens take more active role in changing and improving the built environment that they are living in, which is assumed to enhance their place attachment and sense of place (Severcan, 2015). Hassan, Hefnawi and Refaie (2011) added six reasons about the importance of participatory planning. According to them, participatory planning and design is a tool for designing the city's rule and relationship system; a tool for conflict resolution; a tool for recognizing and prioritising the requirements of the city and public; a tool for identifying and improving socially acceptable solutions and decisions; a tool for instilling a sense of responsibility for both issues and solutions; and a planning tool for analysis and assessment.

Aylett (2010) emphasized that participatory planning and design increases the accountability and justification of the decisions taken during the planning and design processes. This eliminates the possible confrontations from the public towards decisions taken by others (Aylett, 2010). However, during participatory decision-making processes, building consensus is one of the biggest challenges since in such a model (participatory democracy), interested stakeholders and the civic society should have direct involvement (meaning that there will be more requirements etc.) to maintain a democratic decision-making process (Ataöv, 2007). Therefore, planning process might also be designed in a way that the participants can get some sort of skills and comprehension so that they can engage better into the decision

making processes (Aylett, 2010). Thus, empowerment of the participants is a key point in providing social justice for participants so that they can act like real change agents for their social benefits. This situation can lead to better public satisfaction regarding the decisions taken, as well as cost efficiency (and thus, the sustainability of the projects) because of the possibility to foresee the oppositions to projects before their implementation (Milan, 2015). In addition, participatory planning and design through the inclusion of the stakeholders such as public agencies, governmental authorities, experts and communities can improve the consciousness of all actors in terms of social preferences, lifestyles, and the actual demands of the public (Milan, 2015). In a nutshell, including the public and also the empowerment of them can make the decision making processes able to deal with the conflicts in socially more positive and productive ways (Aylett, 2010).

For the environmental impacts of participatory planning and design, according to IPPC's (Intergovernmental Panel on Climate Change) report (2000), personal lifestyle preferences of the public, and country based development ways in local and national levels are the major and actual parameters that can affect the environmental plans. Therefore, inclusion of the public, the local governments, and other related bodies into the decision making process of environmental policies becomes more of an issue. In that point, again the empowerment of the public plays an important role. The ethical way of including the public into the decision making of environmental policies can be achieved by training them to create a consciousness as well as by making them to be engaged with the scientific actors so that they can be more aware of their impacts on the environmental issues (Aylett, 2010). In the following two studies, the concrete examples of the public involvement in participatory decision making processes, and the environmental outcomes of their actions is explained depth. In the first study based on the practices of environmental institutions with the farmers in Asia, Africa, Latin America and Australia, it is highlighted that most of the environmental policy makers are used to perceive the farmers as the problems of mismanaging of soil and water, so they tried to force the farmers to use new techniques for soil and water management (Hinchcliffe, Guijt, Pretty, and Shah,

1995). However, all these initiatives created only short-term practices since all of them somehow perceived the farmers as the issue instead of the solution (Hinchcliffe et al., 1995). Therefore, it can be deduced that the farmers were not able to see themselves as the empowered change agents, and they could not internalise the new techniques indeed. It is suggested that there should be the involvement of the local communities through active participation of farmers, government and non-government institutions collaborating with the farmers to find out the most sustainable and locally adaptable techniques for the farmers (Hinchcliffe et al., 1995). After practising such participatory decision-making methods with the farmers, it is found out that the level of soil erosion is decreased, the amount of irrigation water is increased, and the use of pesticides is diminished considerably (Hinchcliffe et al., 1995). In the second study, in Finland, several participatory workshops were conducted to deal with environmental issues, and possible ways to preserve lake systems (Nygrén, 2019). The workshops took place between the project team, experts and the society. The aims of these workshops were to empower the actors to improve the future awareness of the participants, to gather the people who have the same interests, to collectively embrace the design strategies, and advance the social learning (Nygrén, 2019). The study found out that the stakeholders contributed especially by enhancing the research questions and analysing methods, by being aware of the possible outcomes of the decisions, and by advancing the decision making processes and strategies (Nygrén, 2019). Moreover, the public improved the process by creating a network between locals, by learning and getting more conscious about the environmental issues, by reducing the possible confrontations of the public, and by helping to enhance the strategies (Nygrén, 2019). Therefore, it is revealed that participatory workshops are a great way to increase the public's consciousness and abilities, to make them feel responsible to their surroundings (Nygrén, 2019). After considering these two examples and their suggestions, it is clear that including the local people and other actors as empowered change agents by designing a process in which they can internalise the processes via locally adaptable solutions are the key points of creating environmentally sustainable

solutions. Thus, if such an engagement can be achieved, positive environmental outcomes can take place via participatory planning and design strategies as mentioned in the examples provided above.

From an economic and political point of view, Adaman and Devine (2006) argue that public's involvement in economy related decisions does matter as this is a great way for the public to gain rights and responsibilities about the decisions affecting their lives. Such a bottom-up approach might also prevent the society leaving the elites control of the whole economic activities and decisions (Adaman et al., 2006). Majale's (2008) research in the slums of Kenya once again shows the importance of the involvement of the society in decision-making processes, especially in increasing ordinary public's economic powers, well-being and the improvement of their surroundings. To conclude, participatory planning and design can improve the social, environmental and economic well-being of a society by enabling citizen empowerment so that they can become the real change agents who are able to take the needed initiatives for the communal benefits.

2.1.2. Types of Participation in Planning and Design, and Their Possible Social Outcomes

Different researchers classify participation in various ways, such as non-participatory, tokenistic, and kinds in which citizens have power; induced and indicated involvement; and formal and non-formal participation (Arnstein, 1969; Reynolds, 1969; Bolay et al., 2018). In the paragraphs below, the author explains each of the categorizations in detail one by one.

According to Arnstein (1969), participation of citizens is about the power distribution, and it is basically the transfer of power that allows have-not people, who are currently excluded from the political and economic processes, to be consciously involved in the design of their future. Therefore, the key point is the redistribution of power while participation occurs, so that the real empowerment of the have-not

people can truly happen (Arnstein, 1969). If the participation takes place by not redistributing the power and by monopolising the power for the power holders, the participation will not have any real outcomes for the benefits of the society (Arnstein, 1969). It can be understood that Arnstein emphasises the importance of citizen participation through the power redistribution since it is the key point for the empowerment of the citizens, and to have an affluent society indeed. In order to show the types and levels of participation, Arnstein (1969) created a diagram called ladder of participation (see Figure 2.2.). This diagram has eight rungs (or ladders). In the first and second rungs, there are ‘manipulation’ and ‘therapy’ named rungs respectively. Arnstein (1969) categorises these two rungs as non-participatory. In the manipulation and therapy rungs, the aim is not to let citizens participate, but just to educate or cure them in a so-called manner (Arnstein, 1969). Therefore, in the first two rungs of the ladder of participation, there is no real citizen empowerment and so the participation as well. It can be clearly seen that in both rungs, the approach tries to perceive the citizens as the issue itself, and the only solution is educating or curing them so that the problems can be prevented. However, instead of prejudging the citizens for being the issues, there can be another perspective seeing the citizens as the potential change agents.

In the third, fourth and fifth rungs, there are ‘informing’, ‘consultation’, and ‘placation’ rungs respectively (Arnstein, 1969). According to Arnstein (1969), these three rungs are called tokenism since there is a citizen participation, but citizens do not have a right to follow if the citizens’ say will be taken into consideration by the powerful, so still the decision right is monopolised for the power holders. Thus, even though the level of participation increases from the bottom rung to the last rung, till the sixth rung, there is no real empowerment, and they can be seen as so-called participation indeed.

In the sixth, seventh, and last rungs, there are ‘partnership’, ‘delegated power’, and ‘citizen control’ rungs respectively, and they can be categorised as the degrees of citizen power (Arnstein, 1969). Partnership rung allows the citizens to negotiate and engage with the local powers while delegated power and citizen control rungs

enable citizens to get the majority seats of the decision making process (Arnstein, 1969).

While creating the ladder of participation model, Arnstein aimed to illustrate the several levels of participation in a basic manner, and she tried to underline that the “powerholders actually do view the have-nots as a sea of ‘those people, with little comprehension of the class and caste differences among them” (Arnstein, 1969, p. 217). In short, from the ladder of participation abstraction, it can be deduced that the level of participation and the empowerment of the citizens vary, and to accomplish a fully participatory process, the power should be redistributed to include the citizens as the empowered bodies.

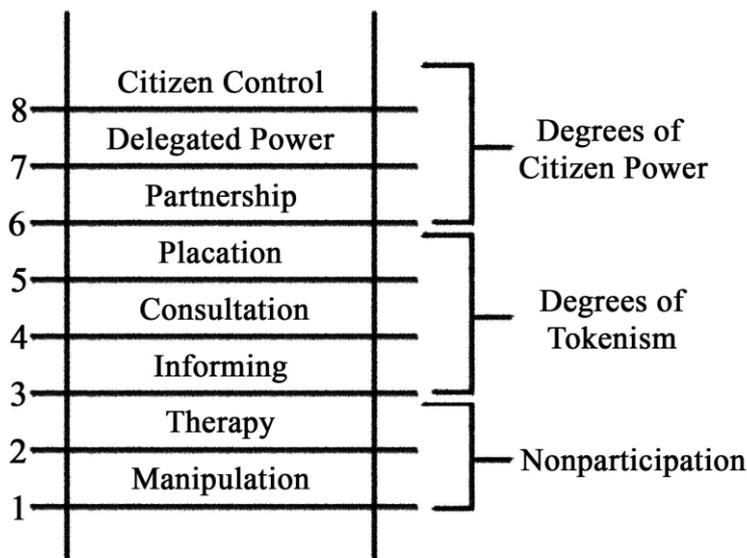

Figure 2.2. Arnstein's Ladder of Citizen Participation (Source: Arnstein, 1969)

In the study of Reynolds (1969), she classified the participation into two as induced participation and indicative participation. Induced participation mostly refers to cases in which the public is convinced to embrace a pre-planned plan, and the possibility of actively influencing events in the public’s interest is minimal in

such participation (Reynolds, 1969). On the other hand, indicative participation essentially includes scenarios in which the public can produce indicators and directives to shape the basic targets and suppositions of a planning process, and the public can actively affect the events for the public interest (Reynolds, 1969). By comparing the classifications of Arnstein and Reynold, it can be pointed out that both of them classify the level of participation by considering the ability of citizens to influence the decision making for the public interest, as well as the level of empowerment of the citizens. Existing theories on participatory planning argue that the level of empowerment (and therefore, the level of agency) can change with the level of participation (Nikkhah et al., 2009). Table 2.1. illustrates the relation between participation level and empowerment. As it can be understood from this table, empowerment is directly interlinked with the level of participation.

Table 2.1. The relation between participation and empowerment (Source: Nikkhah and Redzuan, 2009)

Approaches	Participation	Empowerment
Top-down	Participation as a mean (static, passive, controllable)	Low empowerment
Partnership (Cooperative)	Working together	Moderate empowerment
Bottom-up	Participation as an end (active, dynamic, and self- mobilisation)	High empowerment

An efficient participation should have various characteristics or principles: Inclusion, equal collaboration, transparency, power sharing, responsibility sharing, empowerment, and teamwork (Egger & Majeres, 1992, as cited in Bouregh, 2022).

These principles can be seen as the parameters of participation that can affect the levels and type of citizen participation. They can also be considered in assessing the rungs in Arnstein's ladder of participation.

It would be worth to question whether the social impacts of different levels of participation differ or not, including the potential of each rung in increasing the agency of the ordinary public. In a study conducted by Chan et al. (2020), the impact of four different types of participation on youths' well-being was investigated. The participation types of youths were categorised as minimal participation, onsite participation, online participation, and avid (willing) participation (Chan et al., 2020). The results showed that young people who are performing avid participation tend to have better social well-being as they were empowered during the process (Chan et al., 2020). This study can be seen as an important case for how participation may affect the social well-being of participants.

Pugh's (2005) study provided out a striking example about the importance of the empowerment of the local public, and warned about the manipulation risks of the so-called (fake) participatory planning policies of informal organisations by giving the example of the St. Lucia case. He explained that St. Lucia is a developing country, so bottom-up based participatory planning strategies are not institutionalised or the participatory project executives are generally non-governmental and non-elected organisations. After mentioning the planning background of the country, he summarised the story of the country's local people, and he explained that St. Lucia was a county in which farmers (peasants) were gaining control over the lands through the metayage technique, and they were able to control their own destiny through the sugar and banana production. However, after a while, some non-governmental and non-institutionalised elite groups emerged as environmentalists, and the group started to see the farmers as the issue, so the group tried to take control of the lands indeed (Pugh, 2005). As a result, the planning system built on informal socio-political networks between elite residents (or groups) and decision makers results in

local governance organizations ineffective (Swapan, 2016), and it is apparent that the so-called participatory planning techniques can be used to impose on the visions (desires) of a particular elite group instead of collaborating with the general public to develop local and power shared based solutions. He also underlines the importance of the fact that such organisations should be locally elected, and should be institutionalised so that they can act for the real public interest instead of their own self-partialities. Hence, the real public engagement is a vital tool for including the real public interest, and for the institutionalisation of more democratic planning organisations and techniques (Monno & Khakee, 2012). It is stated that “I am therefore sympathetic to the idea that people should take greater control over their own destiny, and that elite-implemented techniques of participatory planning can be used as a means of preventing this” (Pugh, 2005, p.385). He concretises this idea by giving some examples from the participation processes, and states that there were twenty public meetings, and only the community leaders were invited from the public, but there were not any following-up sessions for none of those meetings, and there were no concrete plans of the elite group showing how the general public will benefit (Pugh, 2005). To conclude, this study reveals the importance of the ‘real participation’ for the well-being of the public as the ladder of participation of Arnstein (1969) actually emphasises that if real participation cannot take place, there would not be any social and economic benefits for the public. Moreover, the research shows the importance of (1) how the distribution of power among the all bodies is vital for the public interest, (2) the necessity of institutionalisation of such planning groups (in case of possible corruptions), (3) the possible manipulation that can happen through using such democratic terminologies (i.e. participatory planning, environmentalism etc.), and (4) the importance of public driven actions for the development (i.e. cultivating land through metayage techniques and producing a win-win situation between the landowner and the farmer). Therefore, even though it is really important to share the scientific knowledge and techniques with the local people, the way of doing it, the approach to the local people, distribution of the power

for the public interest, and being an institutionalised planning organisation is of prime importance.

In some other studies, participation was considered as traditional (formal participation) and informal participation (Bolay, Maričić & Cvetinović, 2018; Lee, 2007; Maravilla & Grayman, 2020). According to Bolay et al. (2018), forms of formal participation include public insight, public presentation, public conversation, and the submission of criticisms and ideas, and these formats primarily function to transmit and gather information from the community leaders, but they do not give enough possibilities for genuine engagement (real participation). On the other hand, in informal participation, the key goal is to actually encourage all stakeholders to actively participate in developing strategies for the greater good, so this form of participation entails using specialised approaches to engage the elderly, women, youth and children, minorities, and indigenous people for a better citizen involvement (Bolay et al., 2018). However, in general, all the collective decisions are leaved alone in the formal documentations, so there is no following up of the citizens' real input (Blagojević & Perić, 2021). Also, it is criticised that citizen engagement is commonly associated with only public input, discussions, and hearings, so this poses significant constraints for citizens' true impact in shaping their destiny and environment as the existing planning practices do not adequately facilitate the interchange of local inhabitants' urban knowledge and planning experts' expertise (Bolay et al., 2018). Based on this issue, it is suggested that dividing the participation processes into segments may help to realise the real public input, so the segments can be categorised as acceptance part (accepting and deciding common goals), and process part (following the taken initiatives, transparency) (Rowe & Frewer, 2000). As a result, as demonstrated in various context-based instances above, the level and type of participation (or engagement) has a significant impact on a society's social and economic well-being. The crucial issue is that if genuine involvement and information exchange cannot take place between project executives and the general public, there will be no real public input for the benefit of all.

Furthermore, to give the final note of this section, it is apparent that the degree of participation alters the level of empowerment of the public, as well as their own desire to shape their own destiny.

2.2. Agency as an Outcome of Participatory Planning and Design Practices

As aforementioned, agency is a critical instrument for participatory planning and design since it fosters strong relationships via the empowerment of several actors. Empowerment is a lot more than just decision-making involvement; it should also include the procedures that encourage individuals to believe they are capable and entitled to make decisions (Rowlands, 1997). Several authors define empowerment as gaining more power, characterised as autonomy or an actual ability to ‘impact change’ (Ibrahim & Alkire, 2007). Therefore, this comprehension of empowerment directly carries the discussion to the concept of agency. Basically, an agent is someone who acts to promote change (Ibrahim et al., 2007). Another thinking is that the agency will be socially helpful and promote well-being as agents achieve the goals that people desire and have reasons to value (Dre’ze & Sen, 1989, as cited in Ibrahim et al., 2007). Empowerment, thus, refers to the people’s ability (capacity) to control (or change) their own future, which is directly interlinked with their level of agency. When it comes to the definition of empowerment or the empowerment theory, Paulo Freire’s definition comes into being as he is the first person who attempted to conceptualise this term in 1970 (Valoura, 2017). According to Freire, empowerment is not a thing that is given to a society, group or person. On the contrary, empowerment is a thing that comes from the society, group or person, and these groups take actions on their own to create a change (Valoura, 2017). As it can be observed from the very first definition of empowerment, it is not a top-down activity, but should instead emerge from the bottom-up ways. As a result, the idea of empowerment is closely related to the concept of agency. Table 2.2 provides quotations from some of the literature on the importance of agency (or empowerment) in participatory planning and design.

Table 2.2. Importance of agency in participatory planning: A review of the literature
(Prepared by the Author, 2023)

Study	Statements about the importance of agency and empowerment in participatory planning and design
Refstie & Brun (2016)	In order to have ‘transformative participation’, political agency can be seen as “the capacity and ability to reach certain goals, particularly those related to opposing unjust and inegalitarian practices” (Refstie & Brun, 2016, p.141).
de Souza (2006)	“Civil society as such (especially social movements) should be seen as a ... relevant agent in relation to the conception and implementation of urban planning and management strategies” (de Souza, 2006, p. 328).
Ahearn (2001)	“Agency refers to the socioculturally mediated capacity to act” (Ahearn, 2001, p.112).
Laverack & Labonte (2000)	“In bottom-up programming the outside agents act to support the community in the identification of issues which are important and relevant to their lives, and enable them to develop strategies to resolve these issues” (Laverack & Labonte, 2000, p. 256).
Kennedy (1997)	“Empowerment is essentially a capacity to define clearly one’s interests, and to develop a strategy to achieve those interests... conscious activity that a group can empower itself by increasing its ability to achieve its own interests” (Kennedy, 1997, p. 93).

2.2.1. Types of Agents in Urban Planning Processes: Agent-based Practices

To have a better understanding of agency, it is necessary to examine distinct agent types as well as agent-based practices or studies from diverse contexts, and in this section, eight different studies showing the various agent types and practices were examined in detail.

The very first case is a study titled Paris Resilience Strategy (2018), and it shows different community based actions that can be taken for the resilience of the city. In the action 35 of the study, some local-based innovative solutions that the community can actually take over the responsibility for the resiliency of the city was demonstrated (Paris Resilience Strategy, 2018). The main aim of this action is to bring social inclusion for the local based innovative solutions, so the social inclusion will ease the exchange of the knowledge between the citizens and other prominent stakeholders (Paris Resilience Strategy, 2018). Sub-aims were summarized as follows: “to develop local manufacturing, which brings more autonomy, sobriety, integration through local job creation (entrepreneurs, designers, artists, handymen, hackers) and ultimately builds resilience” (Paris Resilience Strategy, 2018, p. 114). To express the ideology of social inclusion of several people, the study created an illustration showing the environment (i.e. living labs or innovation territories) in which diverse actors are taking the responsibility of creating a change collaboratively for the better future of themselves and their cities (See Figure 2.3) (Paris Resilience Strategy, 2018, p. 114). In short, even though the term ‘agency’ or ‘change agent’ is not directly used in the study, the fundamental goal is to bring citizens and several actors together to distribute power and to share responsibility through social inclusion for the well-being of everyone. As a result, the study emphasises the significance of residents' autonomy in making decisions and taking responsibilities for themselves and their city. In that point, it is apparent that the citizens are seen as the concrete change agents to build a resilient city.

Figure 2.3. Illustration of the living labs or innovation territories for local based solutions of the citizens in Paris. (Source: Paris Resilience Strategy, 2018)

After the Paris example, the author created a diagram showing the factors that increases the agency of the local residents in the Paris example. The most effective factors (or independent variables) that increases the level of agency of the local residents are shown in figure 2.4.

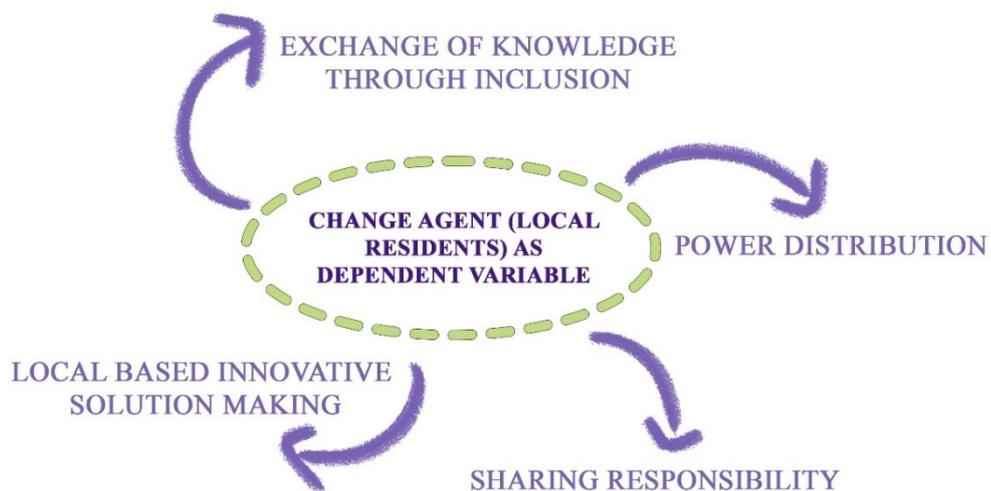

Figure 2.4. Diagram showing the factors affecting the agency of the local residents based on Paris Resilience Strategy (Prepared by the Author, 2023)

The second case focuses on two different case studies in Austrian universities. In one of these studies, Peer and Stoeglehner (2012) investigated whether the universities are acting as change agents or not. They aimed to find out if the universities can bring academic (scientific) knowledge, and values or interests of the community together to enhance the regional development plans' sustainability by being the change agents. This study found that in traditional interaction via presentations or texts, only 5-10% of the knowledge can be exchanged while in interactive discussion sessions knowledge can rise to 50%, and self-activity can retain up to 80% of the knowledge. They also revealed that universities (1) may facilitate information sharing between scientists and the general public, (2) can create new planning tools which might be broadly applied and accepted, and (3) can deal with the scientific counsel of perfection (Peer et al., 2012). In that point, it is clear that the universities have a potential to become change agents by bridging the gap between the scientific knowledge and community based understanding. On the other hand, the study remarks that in order to act like a genuine change agent, the universities should comprehend the "collaborative ways of research and education in organised and/or informal learning environments, so that knowledge demand, knowledge transfer and knowledge generation can be negotiated and jointly determined between local/ regional societies and universities" (Peer et al., 2012, p. 93). To summarise this case, in figure 2.5, the methods that can positively improve the agency capacity of the universities is shown, and it is apparent that the universities have an important potential for bridging the information sharing between science and community through collaborative ways.

Figure 2.5. Diagram showing the methods that universities can use to improve their agency capacities (Prepared by the Author, 2023)

The second study focused on the influence of the universities on the sustainability level of regional development plans, but distinctly tried to mainly focus on the students' agency in terms of catalysing the interaction between the university and community (Budowle, Krszjzaniek & Taylor, 2021). The aim of the research was to share sustainability based initiatives via the students, so the students acted as change agents by serving 'campus sustainability course' by themselves (Budowle et al., 2021). After this action of the students, interactive community-university based sustainability initiatives were started to be supported by various actors, and this proves the agency capacity of the students (i.e., students contributed in maintaining connection with community partners to deal with local based sustainability solutions and constraints) (Budowle et al., 2021). As it can be seen from the examples so far, no matter what the actual goals of the projects are (e.g., developing solutions for sustainability or making the city resilient etc.), there is a need for change agents for the transformation. Change agents might differ depending on the topic, goal, and overall context of the project, but their responsibility is always to take the required actions to achieve something beneficial.

Candipan (2019) focused on a neighbourhood that suffers from gentrification projects in Los Angeles. The study aimed to make a minority bicycle group in this city become change agents (Candipan, 2019). Various events, workshops, creative and co-create actions, and protests were conducted to increase the chosen group's collective consciousness about their power (empowerment) so that they can take the necessary actions to challenge the gentrification projects going on in their neighborhoods (Candipan, 2019). Candipan (2019) concretized the 'change' capacity of the social movements, and she defined her study's case as the empowerment of a minority group (cyclist women) who used their bikes as their instruments to enhance their skills and to create a bounding narration between them, and to create spaces in which they can practise group-empowerment through cycling. Hence, in such a case, the group "used the bicycle as a tool to construct a collective identity that is grounded in talk and practice" (Candipan, 2019, p. 981). This study can be interpreted in a way that even non-human actors like bicycle or daily activities of a community like cycling can create the empowerment between the community by developing a bounding narration, and this bounding narration can trigger such minority groups (i.e., people suffering from gentrification projects) to become change agents to gain the autonomy of their own destinies. This discussion somehow reminds the perspective of David Harvey (2020) as he always underlines the importance of being autonomous in terms of deciding how to use our time, in which space to consume this time etc., but he also points out that the chance of that autonomy has been increasingly destroyed by the influx of capital into ordinary life. Autonomy in decision making even for ordinary daily activities does relate with the agency capacity of individuals, and the cyclist group example is a splendid example of creating a change agent from a really ordinary but relevant case indeed. Therefore, becoming a change agent does not necessarily have to be about big projects, or massive events since it can be that simple but still deserves mentioning to internalise the concept better. In figure 2.6, the various practices of the cycling community to enhance their empowerment and agency is shown to summarise this case.

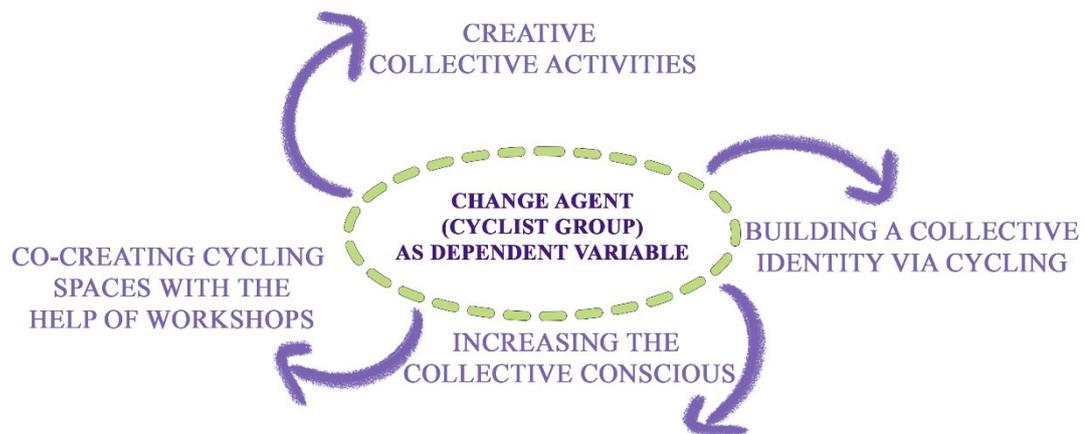

Figure 2.6. Diagram showing the practices of the cycling community to enhance their own empowerment and agency (Prepared by the Author, 2023)

There are some other studies which approach children and youth as potential change agents. For example, Malone (2013) investigated children’s involvement in the design process of a suburban environment in Australia. The study was carried out with children and other residents, and they were asked to participate in various child-centred participatory design workshops (e.g., asking children to draw their dream place or their favourite and disliked places in the neighbourhood). The study concluded that children are the ones who know their actual needs in a neighbourhood better, and if there will be a platform different from a class to share their ideas and learn, this can genuinely empower them as the effective change agents (Malone, 2013). Children have a strong potential to be influenced by their environments (Mansfield et al., 2021), and because of their capabilities, they can be the key ‘social agents’ of their own surroundings (Malone, 2013). Figure 2.7 shows the independent variables that affecting the agency of children positively. From the figure, it can be comrehended that creating opportunities for children to share their ideas and learn collaboratively through inclusion has a prominent effect on the agency of them.

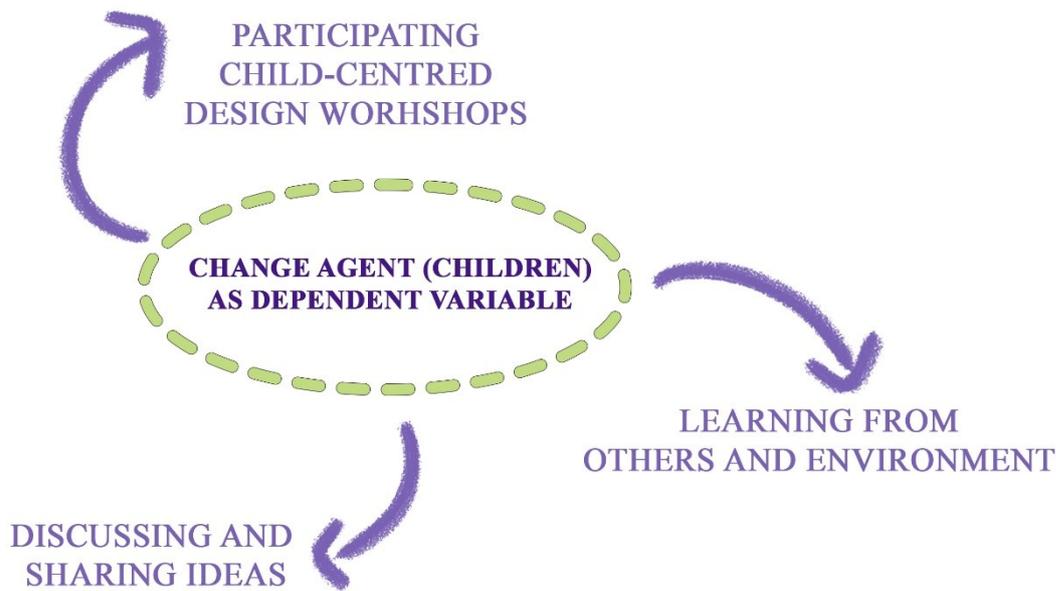

Figure 2.7. Diagram showing the independent variables that affecting the agency of children positively (Prepared by the Author, 2023)

There is a distinct study from a different viewpoint to change agents, and in that study, change agents were questioned in terms of their ability for creating a spatial agency (a capacity to develop, change and design the physical environment) (Kostouoru, 2022). The study of Kostouoru (2022), examined the case of ‘The Cité Ouvrière’ in France, which was developed for working class (industry workers) in the mid 19th century. All of the housing for the workers were exactly the same with each other. However, after a while, the residents with the help of the other formal and informal experts, modified their own houses – a process which ended up with eight different housing typologies (Kostouoru, 2022). Kostouoru (2022) stated that there were three spatial change agents: (1) the public sector, (2) the private sector, and most dominantly, (3) the citizens themselves. In short, this study once again shows that the citizens can become spatially genuine actors in the development of their surroundings instead of being passive consumers (Kostouoru, 2022). In addition, the study points out the importance of the collaboration between the locals and the public and private sectors to realise a concrete change.

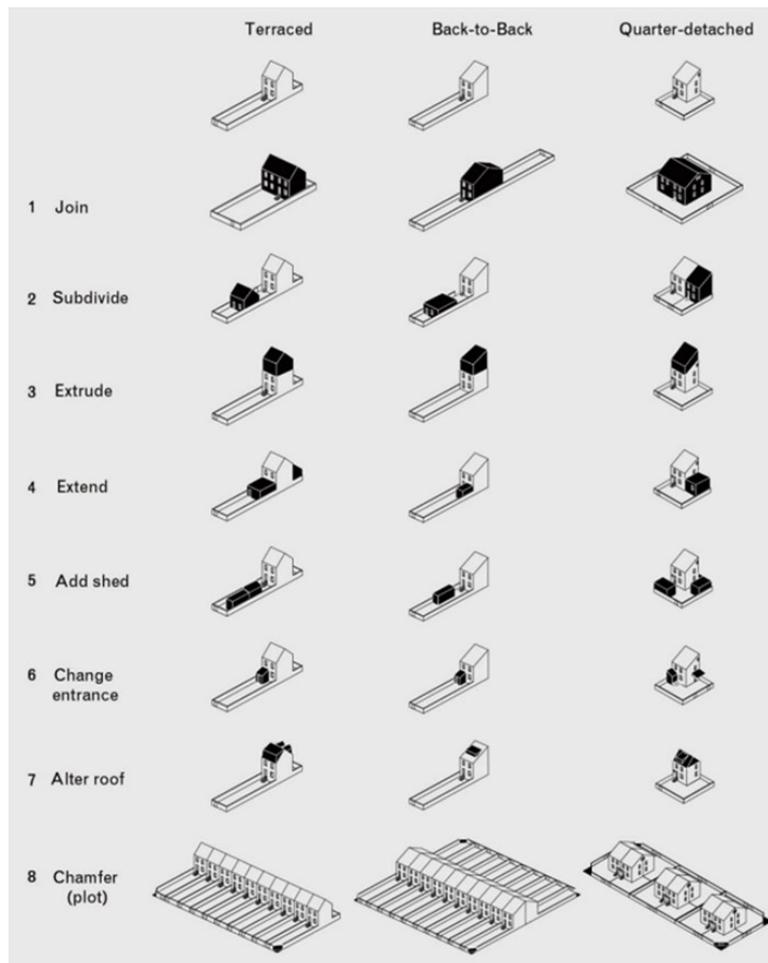

Figure 2.8. Types of Spatial Transformations done via change agents in The Cité Ouvrière (Source: Kostouoru, 2022)

In the next case, there is a self-building practice of a non-profit organization that encourages the community and local authorities to build their own properties. Basically, Community Self Build Agency (CSBA) is a non-profit organization situated in Kent, UK that was founded in 1989 (161Spatial Agency, n.d.). The aim is to encourage self-build housing programs for individuals in need of housing, such as the jobless, low-income persons, and the young. They encourage local governments and housing associations to incorporate self-building provision in their housing strategy, and they obtain money from housing companies for self-build projects (161Spatial Agency, n.d.). Basically, in that case the change agents can be categorised as (1) the non-profit organisation, (2) the local authorities, and (3) the

public and all these actors are collaboratively working to build the needed properties. In figure 2.9, the co-create process of self building is shown.

Figure 2.9. Co-create process of self building (Source: giroscope.org.uk, 2023)

Finally, Caldwell (2003) listed the types of change agents in organisations. This study defined a change agent as an internal or external individual or team who starts, sponsors, regulates, handles, or performs a particular change initiative, project, or overall change program (Caldwell, 2003). Based on this definition, the study listed four types of change agents as follows: (1) leaders, (2) managers, (3) consultants, and (4) teams (Caldwell, 2003). Basically, (1) change agents in the leader category are seen as visionary sponsors taking initiatives for far-going changes, (2) change agents in the management category are viewed as functional specialist, (3) change agents in the consultancy category are shown as advice producers and skill developers to catalyse the change, and (4) change agents in the team category are seen as operators and employees from all levels (Caldwell, 2003). In this

categorization of change agent types, the aim was to deal with the complexity of the change agents within organisations, and to show the extent of the roles of change agents (Caldwell, 2003). It is, thus, apparent that comprehension of the complexity and diversity of change agent roles is quite helpful to catalyse successful change and transformation (Caldwell, 2003).

After considering all those different examples, the author created a diagram to highlight the common independent variables of the investigated cases that improve the agency capacity of individuals or institutions. In figure 2.8, seven different factors are shown, and those seven independent variables are the common factors that are essential to improve the agency and empowerment capacity of participants. Those factors can be listed as follows: (1) participation and inclusion, (2) information exchange (learning from each other), (3) power distribution and sharing responsibility, (4) discussing and sharing ideas, (5) collectively done creative activities, (6) co-create projects, (7) collective conscious building.

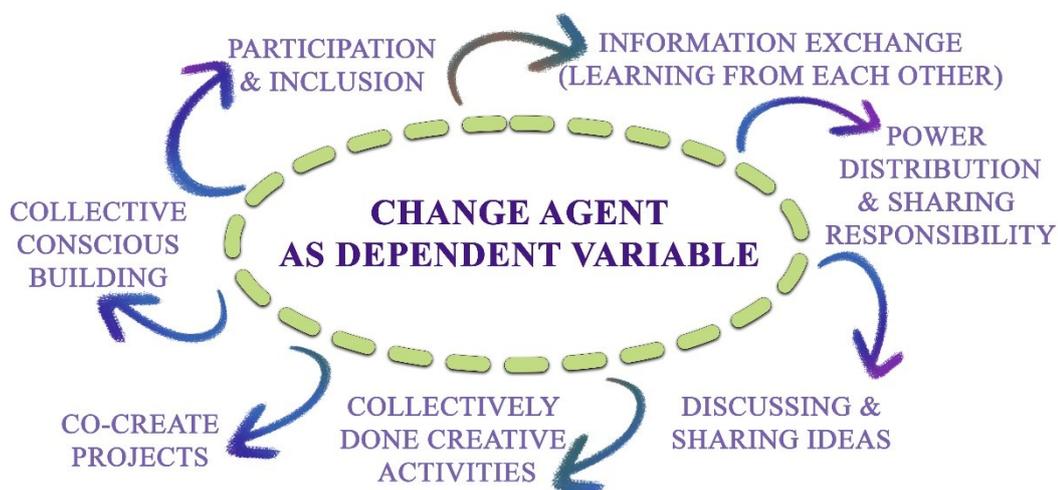

Figure 2.10. Diagram showing the common independent variables of the studies that improve the agency capacity of individuals or institutions (Prepared by the Author, 2023)

2.2.2. Outcomes of Agency: Benefits and Costs

The review of the literature reveals that almost all researchers described the results of agency positively. To the best of the author's knowledge, little is known regarding the negative consequences of agency. The commonly listed positive outcomes of agency in the literature are shown in figure 2.9. In the figure, it is seen that agency has positive outcomes mostly about developing trust and improving knowledge exchange between bodies. The author explains the reviewed literature in depth in the following paragraphs.

It is critical to comprehend the advantages and costs (if any) of agency in participatory planning. Ligtenberg et al. (2004) investigated the impact of multi-agent system models on spatial planning to understand the level of interactions between different bodies and to predict their preferences (Ligtenberg, Wachowicz, Bregt, Beulens & Kettenis, 2004). After introducing a model called multiagent systems (MAS), they found that improved multi agent-based systems may enhance the self-motivation of practitioners. Including multiple agents and improving (or comprehending) the relations between them, may contribute to the practitioners understandings positively, and this may result in positive credibility to the agency in bottom-up planning approaches (Ligtenberg et al., 2004).

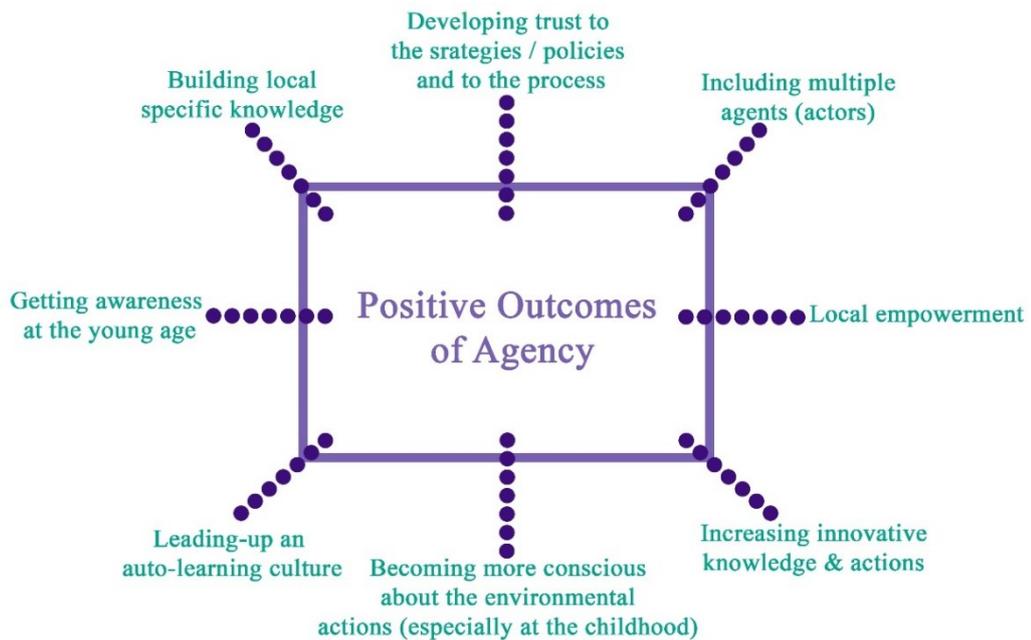

Figure 2.11. Diagram showing the commonly listed positive outcomes of agency in the literature (Prepared by the Author, 2023)

Carolous et al. (2018) found that participation of the local stakeholders contributes to (1) providing local insights, and local-specific knowledge, (2) developing trust to the strategies, (3) enhancing the understanding and acceptance of the policies, and (4) enabling locals to express and discuss their thoughts, ideas, perspectives and preferences. Such practices may also “... enhance innovation, effectiveness, acceptance or trustworthiness amongst stakeholders” (Carolous et al., 2018, p.283). Hansen and Lehmann (2006) drew the attention to the universities in terms of their capacities for becoming change agents by defining them as development hubs. They stressed that, as change agents, universities, through their enlarged education, new learning paradigms, and research approaches, have a significant impact on the establishment of an auto-learning culture (Hansen et al., 2006). They can gather various actors by being an interactive platform for the knowledge exchange, and by establishing new links through the other universities, which eventually help to increase the innovative knowledge and practices (Hansen et al., 2006). Figure 2.10 illustrates the potential power of the universities’ agency,

and their possible capacities in terms of acting like development hubs and establishing enriched links with the other actors (Hansen et al., 2006). It is prominent that agency through knowledge sharing and multi-agent based interrelations may contribute to create a scientific culture among the communities. If such a scenario can be realised, this may even result in creating a culture in which communities are willing to create some local platforms for the knowledge exchange. Therefore, this example can be seen as a positive outcome of agency based approaches.

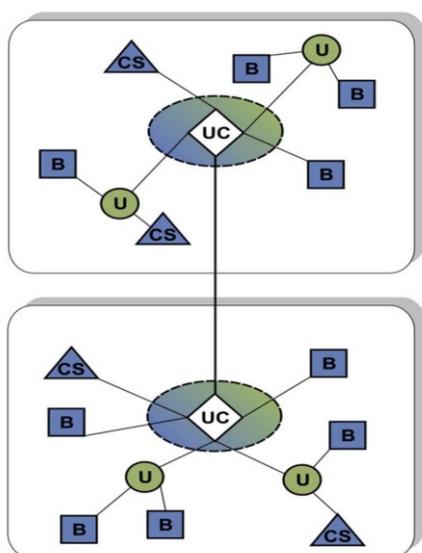

Figure 2.12. Universities as the change agents (development hubs) and their links with the other actors (*Note.* UC represents university consortia, U represents individual universities, B represents private and public enterprises, and CS represents civil society) (Source: Hansen & Lehmann, 2006)

In some other studies, youth's agency and its positive outcomes in terms of building empowerment capacity is investigated (Nicholas, Mueller & Barbich, 2019; Zeldin, Gauley, Barringer & Chapa, 2018). It is noticed that if people have some platforms or practices to express their voices, demands, preferences effectively in the young age (i.e. school years), their abilities for engaging, and their awareness for their empowerment can be affected positively (Nicholas et al., 2019; Zeldin et al., 2018). It is underlined that direct participation is the key point for making children

develop a concrete understanding of democracy and as well as their responsibilities to engage (Hart, 1997). Design, planning and shaping the physical environment are the spheres for the practice of children involvement so that they can understand their responsibilities and built a relationship to nature (Hart, 1997). For example, there are studies focusing on raising awareness, and creating agency of youth via educational practices like environmental experiential learning activities, so the students were educated about such as urban farming, environmental consciousness, and social engagement etc. (Arief, Famiola, Pratama, Anggahegari & Putri, 2022). In such practices, the main aim is to encourage and sensibilise the people at the very young age to take conscious actions to build a sustainable city (Arief et al., 2022). In that point, it is apparent that educating youth and children in terms of their conscious actions about their environments, and letting them discover their empowerment can be seen as positive tools of agency for creating a genuine and sustainable change through empowerment.

2.2.3. Barriers to Agency

A review of the literature shows that there are some challenging issues and limitations to agency. Who are considered as change agents defined the barriers to their path in becoming change agents. For instance, Severcan (2014), searched for the existing and unforeseen barriers to the economically disadvantaged children's agency in Istanbul. He defined 6 main barriers to children's agency: (1) institutional & project-based barriers, (2) economic barriers, (3) political & legal barriers, (4) social barriers, (5) cultural barriers and (6) physical/geographical barriers (Severcan, 2014). Under each of these main barriers, he listed the barriers that he encountered in the literature and the barriers that were experienced during the course of his research project but not mentioned in the literature. Similarly, Mansfield et al. (2021) investigated the inclusion and exclusion of young people within participatory processes. The degree of vulnerability, as they addressed very well, is one of the key limitations that diminish the level of agency of children, resulting in extremely low

involvement, which also leads to a loss of motivation among practitioners. (Mansfield et al., 2021). They explained the agency of children by addressing that those children have a great ability to be influenced by their surroundings if the needed participation and exercising can be done despite all the barriers (Mansfield et al., 2021). As a result, they believe that if adequate individuals engage in the planned activities, children's agency can be realised.

In order to elaborate the barriers to community agency, some other examples were examined from different studies. For the social and cultural barriers, in another study, it is pointed that there can be some kind of fear among people in terms of sharing their opinions that disagrees with the other member's opinions in the community (due to conservative cultures) (Buchecker, Hunziker & Kienast, 2003). In addition, it is found that lack of volunteering culture results in low level of participation and agency in many developing countries, so this can be seen as a cultural barrier too (Hanif, Khakpoor, Kharazmi & Loodin, 2022). In the study of Tosun (2000), it is stated that politically centralized public administrations are causing low-level of community influence and so the low level of participation and agency. This can be seen as a kind of political barrier, and if a local government cannot be decentralized in its decision-making processes, there would not be any neutral (objective) platforms for the public involvement (Tosun, 2000). For the economic barriers to agency of a community, it is noted that majority of the population has economic difficulties and they have to work for long hours, so participating voluntarily for something extra is quite impossible for them (Hanif et al., 2022).

In the study of Swapan (2014), the author compares the perceptions of citizens and planning practitioners to understand the reasons for low participation and low motivation to practise participatory processes. Thus, according to the author's research, the planning practitioners think that the low level of awareness about participation, and some political fears are the major barriers of the low participation among citizens. Also, according to his study, the interviewed planners added that the citizens are willing to participate only if they are affected by the decisions, but

otherwise they do not believe in their empowerment (Swapan, 2014). From this example, it can be deduced that being unaware of self-empowerment is a significant barrier to agency. Lastly, in his study, he argues that residents primarily listen to the community leaders but not planners, therefore if only there is trust between planners and community leaders, it becomes possible to interact with the residents in a more concrete way (Swapan, 2014). Therefore, in this study (1) not being aware of self-empowerment, (2) having some political fears, (3) having thoughts about not being affected by the decisions, and lastly (4) trusting only the community leaders can be summarised as the factors that creates the barriers for agency of the residents.

Finally, Åström (2020) found that there are some limitations to the agency of ordinary public (Åström, 2020). He claims that planners' political power is inadequate to protect themselves from any bad outcomes or blame scenarios, which will keep them hesitant about their decisions to involve the public, and this negatively affects their perspectives about participatory planning processes. He also states that costly citizen involvement or costly participatory planning and design processes are another challenge for planners since they may reduce the planners' availability for getting essential resources to connect with citizens, so these barriers may create distrust of the planners to participatory governance (Åström, 2020). To summarise, all of these studies revealed that there are several constraints and variables influencing urban planners' and designers' perceptions and motivation towards change agents and participative procedures, and as well as the participation (empowerment) of the citizens (see Figure 2.11).

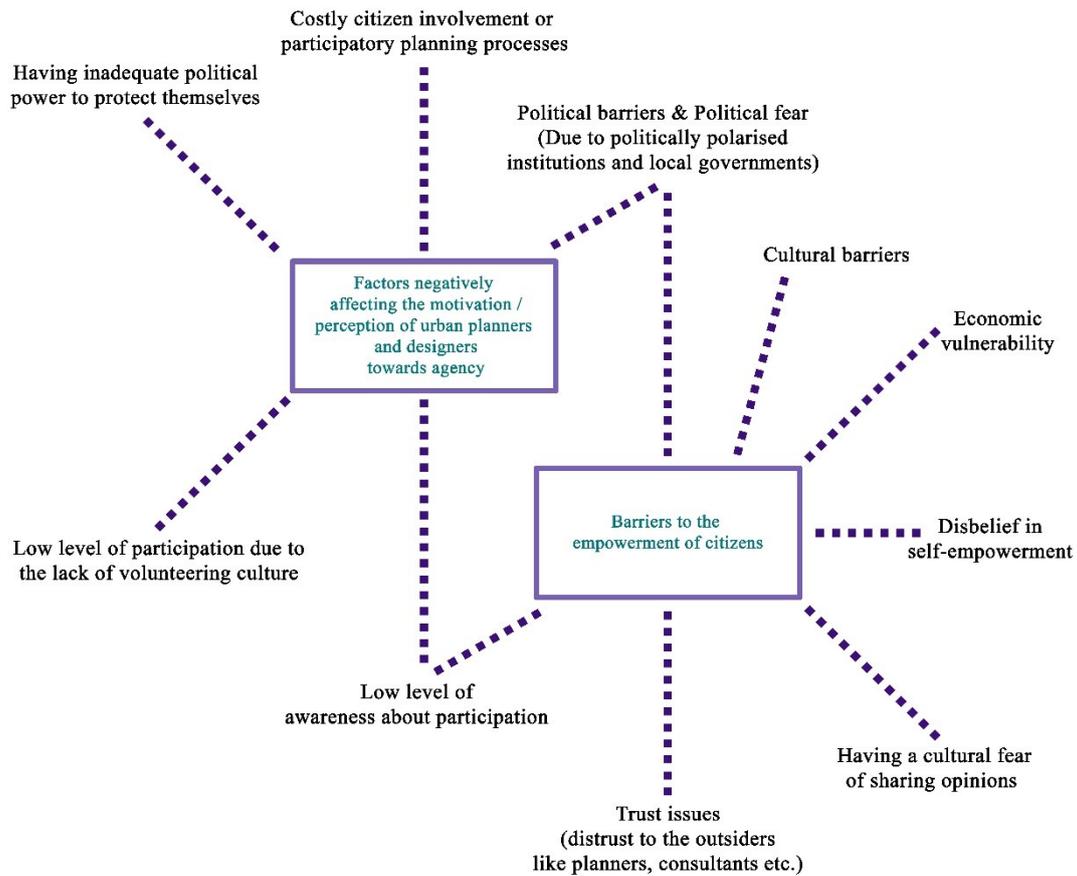

Figure 2.13. Diagram showing the barriers and variables influencing planners' perceptions and motivation towards change agents, and the empowerment of the citizens (Prepared by the Author, 2023)

2.2.4. Factors Affecting the Ordinary Publics' Level of Agency in Participatory Planning and Design Approaches

As mentioned above, there are various factors that may affect the agency of citizens. These factors can be considered as the main factors that influences the agency (empowerment capacity) of participants. In this sub-topic, other parameters affecting the agency is discussed (such as different activities can lead different level of agency or the way of participating can also have an influence etc.).

Some studies underline that the biggest factor affecting the public's level of agency is the quality of the communication with them. In the study of Beierle & Konisky (2000), it is shown that communicating with the public by letting them discuss about their values, and helping them to seek a consensus through transparency, equity and respect is essential. They also added that another parameter can be the freedom of the participants in terms of sharing their opinions without hesitating (Beierle et al., 2000). From this study, it can be understood that the very initial factor affecting the agency of the public is building a true communication with them. Some studies focus on the factors of participation that affects the motivation of the public to engage, and it is pointed that self-motivation plays an important role for individuals' empowerment (Li et al., 2020; Aldegheishem, 2023). There are some parameters to create motivation among the public, and these parameters are having fun; learning new skills; getting new knowledge; and effective communication (Li et al., 2020). It can be seen from the given examples so far, giving participants some platforms to learn, have fun and express themselves are playing a major role for their agencies. As it is explained in the above topics, the way of engaging with the public directly affects the level of their agencies because some of the people may even not be aware of their empowerment. In order to actualise the agency on the public level, the public somehow should be the researchers and observers to figure out their own problems and needed solutions. Therefore, as it is shown in the given examples, the way of communicating and engaging can show the public how to learn and solve. In addition to those factors, knowledge level of the public (understanding urban related issues or planning principles etc.), and willingness of the public to participate (unwilling to express their opinions, trust issues, personal interests etc.) are some other factors that inevitably influence the level of individuals' agency (Aldegheishem, 2023). For the last point, the process of participation (how the individuals participate) can be given as a prominent factor of the agency of the public. It is known that using methodologies like participatory action research to involve the public is one of the ways increasing the agency of them (Lindsey, 1998). For example, there are some methods of doing this and the methods are as follows:

(1) creating a steering committee that actively engage and communicate with the public (active informing), (2) involving the community by letting them share the process such as sharing some duties like data collection etc., (3) timing (some processes take too long and it is not that welcomed by the public), and (4) keeping the commitment of the project and letting the public follow the further steps (Lindsey, 1998). These methods can be viewed as the parameters of the participatory processes that increases the level of individuals' agency. In that point, it can be summarised that there are three main factors affecting the public's agency, and these factors are personal factors (knowledge level, self-motivation etc.), factors related with the role of the planners (communication methods etc), and the factors about the process of participation (informing, timing, following-up etc). In figure 2.12, the diagram showing the main factors is provided.

Figure 2.14. Diagram showing the main factors affecting the agency of the ordinary people (Prepared by the Author, 2023)

2.3. Concluding Remarks

To summarize, agency is a vital tool for participatory planning since it builds strong relationships via the empowering of several participants. Empowerment is much more than just participation in decision-making; it should also include processes that encourage persons to think they are capable and entitled to make decisions (Rowlands, 1997). Several writers describe empowerment as obtaining more power, such as autonomy or the ability to affect change. Therefore, it can be deduced that if such a powerful tool can be applied into participatory processes, there can be raising of awareness and increases the capacity of the participants. Moreover, after the literature review, it is understood that there are seven independent variables that positively affect the level of agency of the participants, and those parameters are as follows: (1) participation and inclusion, (2) information exchange (learning from one another), (3) power distribution and responsibility sharing, (4) discussing and sharing ideas, (5) collectively done creative activities, (6) co-create projects, and (7) collective conscious building. Besides such parameters, it is also found that there are several barriers to agency such as cultural barriers, economic barriers, political barriers and awareness barriers. Therefore, the literature review shows that depending on the context, there can be various parameters affecting the level of agency and empowerment. Lastly, it is found that there are three main factors affecting the level of the agency of the public, and they can be listed as follows: (1) personal factors (such as knowledge levels, personal interests, and self-motivation); (2) the role of the planner (such as effective communication, teaching public new skills and knowledge etc.); (3) the process of participation (such as active informing, direct involvement, timing and follow-up sessions). To conclude, agency concept in bottom-up planning and design necessitates community engagement and citizen empowerment so that citizens can address their own physical and social issues in collaboration with other stakeholders (Keiner and Schmid, 2006). Besides this, it can be understood that there are multilayered relations between agency and the abovementioned parameters.

CHAPTER 3

METHOD

In order to fulfill the research questions of the thesis, it is prominent to understand (1) the conceptualization of the change agent from the viewpoints of the bottom-up urban designers, planners or researchers, and (2) if this conceptualization or viewpoints have changed over time and why. This chapter explains the method of the thesis. An in-depth interview method is used to respond the research questions posed in the research study. This chapter starts with the selection of the interviewees. Next, it introduces the instrument and explains the data collection process. The chapter concludes with the methods used for analyzing the data.

3.1. Selection of the Subjects

In order to respond the research questions of the study, the author selected urban designers, planners and researchers for an in-depth interview. Since this study is about hearing the experiences of these groups' bottom-up practices, it was expected that the chosen subjects must fulfill some particular criteria, including being a bottom-up urban planner, designer or researcher. Thus, a purposive selection approach (one of the non-probability sampling methods) was utilized to identify the subjects because there are a restricted number of persons to collect data on the research questions.

Six people who has practiced several bottom-up urban design or planning projects or searches were chosen to have an in-depth interview with them. These people were chosen because (1) all of them had experiences in carrying out bottom-up projects in the field of urban planning and design and (2) they accepted to be part of of this study. Because of the long duration of the interviews (each lasted around 45-60

minutes) and the limited number of professional people in this specific field in Turkey, the sample size was kept minimal. Since the number of people working in this field in Turkey is very limited, it was very difficult to find suitable people to interview with. It took exactly four and a half weeks to find people, contact them and complete the interviews.

Some of the chosen participants are planners, some of them are urban designers and working in private firms, and some of them are the academic researchers practicing participatory academic research projects. Selecting people from different backgrounds and contexts was an aim of the author in order to enrich the responses to the research questions and broaden the horizon of the study. The professional backgrounds of the selected people are as follows: (1) one landscape architect and urban designer who has experienced bottom up neighbourhood design projects and worked with the general public (Hereafter Subject 1); (2) one architect who has experienced bottom up neighbourhood design projects and also has experiences with refugee children's participation (Hereafter Subject 2); (3) one academician from the field of urban planning who has worked with children, youth and women in several participatory planning and design projects (Hereafter Subject 3); (4) one senior urban planner who has his private office and has conducted numerous participatory urban design projects and also has worked as an accommodationist in the decision-making processes (Hereafter Subject 4); (5) one senior urban planner who experts of the management plans of the conservation of cultural heritage sites and has conducted many participatory processes (Hereafter Subject 5) ; and lastly (6) one senior academician from the field of urban planning who specialised in urban politics and participation, and a member of Ankara City Council (Ankara Kent Konseyi) (Hereafter Subject 6). As it can be seen, the selected sample group consists of diverse research areas in terms of the professional background of the bottom-up urban planners or designers, and the aim behind this selection is to enrich the content of the gathered data as mentioned above.

3.2. Design of The Data Gathering Tools

During the interviews with participants six open-ended questions were asked in a structured approach:

- 1-) Who do you engage with and how in your participatory planning and design processes (who are the participant profile, and what kind of techniques do you use to ensure participation)?
- 2-) To what extent do you involve participants in your design process, and how?
- 3-) What is the meaning of “change agent” for you?
- 4-) Have you ever used this concept of change agent in your design process? If so, how and with what techniques did you use it?
- 5-) After your experiences, has your idea about the concept of change agent changed in a positive or negative way? If so, in what way has it changed?
- 6-) If your idea about the concept of change agent has changed over time, why did it change (what is the reason behind it)?

Interviews procedures are an effective form of qualitative analysis because they are large enough to be examined as a whole but small enough to be kept in mind and analyse during the analysis process (Graneheim & Lundman, 2004 as cited in Elo & Kyngäs, 2008). Therefore, it is a type of qualitative research, and the most appropriate data collection approach is conducting in-depth interviews with the relevant subjects. A descriptive data was gathered following the interviews. Six different open-ended interview questions were designed based on the study questions in order to fully grasp the individuals' stories.

Zoom was chosen as the online interview tool for the meetings to ensure the participation of the subjects who were not living in the city where the author lives. Prior to the zoom sessions, the subjects were sent an e-mail about the study's purpose and content. It was also requested that they decide on the most convenient meeting time for themselves. Following this back-and-forth e-mailing, time was set out for

each of the subjects. The interviews were conducted one by one so that it would be less complicated to interact effectively with each of the subjects. Each of the interviews took around 45 to 60 minutes. During the interviews, the subjects were initially welcomed and thanked for coming in, and then their permissions were requested to record the Zoom meeting, and all of them were okay with it. After getting their permissions, the six interview questions were asked (in the same order as much as possible), and their responses were listened to and recorded via Zoom. Probes were used whenever it was necessary. The subjects were thanked again at the end of each interview for answering all of the questions and making time for the interview.

Following the end of the interviews, all of the records were word by word converted into texts to read afterwards again and again and code the words manually. After the coding process, finally, the findings were categorized based on the similarities and differences in the answers of the subjects to determine whether there are common responses to the interview questions or not. In that point, the aim is to conduct an inductive qualitative content analysis as all the collected and fragmented data can be used to draw an integrated concluding picture if possible. Therefore, the coded texts were compared using the program to highlight and categorize the respondents' responses in order to view the study's outcomes in a qualitative way. In that point, the qualitative content analysis model of Elo & Kyngäs (2008) is used to get inspiration, and figure 3.1 illustrates the analysis model. According to this model, there are three major stages in an inductive qualitative content analysis as preparation, organization, and reporting (Elo & Kyngäs, 2008). However, there are no systematic criteria for the data analysis in such a method, so the essential aspect of any content analysis is classifying the text's numerous and disorderly words into much simpler content groups (Weber, 1990 as cited in Elo & Kyngäs, 2008). Therefore, based on this model, the data analysis was done step by step, and in the next section (3.3. Data Analysis Process), the details of the data analysis process will be mentioned.

PREPARATION PHASE

- 1- Converting the interviews into the text format word by word
- 2- Reading the texts afterwards

ORGANISING PHASE

- 1- Open-coding: Selecting and highlighting the key words related to the questions
- 2- Grouping the codes via similarities and differences

REPORTING PHASE

- 1- Reporting the analysis process and the results

Figure 3.1. Diagram showing the analysis phases (Prepared by the Author, 2023 based on Elo & Kyngäs, 2008)

3.3. Data Analysis Process

Depending on the analysis method, the model in figure 3.1 was followed step by step. Firstly, all of the analysis process was started by documenting the zoom records into text files, and each of the records covers 5 to 6 pages in the text format. After the conversion, the responses of each interview questions were coded one by one. In the coding phase, the similar and different responses were highlighted and grouped. For example, for the first question of the interview (who do you engage and how in your design process?), majority of the interviewees (5 of them out of 6 interviewees) mentioned that they engage with the general public in their participatory events, so one of the engaged bodies is coded as the 'general public' via highlighting. On the other hand, only one interviewee mentioned the landowners as the participants, and this point is also highlighted as one of the engaged bodies. Therefore, all of the responses of each interview questions were coded and grouped based on the given answers' similarities and differences. Afterall, depending on the coding, all of the results of each interview questions were reported, and the results will be discussed in the next section. In figure 3.2, the very first draft work of the coding and grouping of the first question of the interview is shown.

3^{üncü Soru}

f) Tasarım sürecinde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuzuz katılımcı sağlanarak adına)?

1^{inci} inceleme

1 Katılımcı Profili

- İkinci dereden etkilenen halk, millî sahipleri
- İlkini doğrudan etkileyen halk, sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları

2^{inci} inceleme

2 Farklı yaş gruplarından halk → çocuklar, gençler, ve yetişkin katılımcılar

3^{üncü} inceleme

3 Üstleri yönetim atölyesi (TOKİ, GEB, Ankara Kalkınma Ajansı), Yerel yönetim atölyesi (Gönye, Bel, munda), halk temsilcileri, meslek odaları, mahalle inisiyatifleri, topluluklar ve dernekleri, üniversiteler

4^{üncü} inceleme

4 Halk → kadınlar, 18 gençler, öğrenciler, emekliler, esnaf, ticaretçiler, -tatsiciler, mahalle inisiyatifleri, muntaz, yerel atölyesi odaları, GEB, kalkınma ajansları

5^{inci} inceleme

5 Halk, belediye, ticaret odası, üniversiteler, enstitüler, belediyeler, mahalle inisiyatifleri, gençler, sivil toplum örgütleri, muntaz

6^{ncı} inceleme

6 Derinlemiş meslektaşları, mahalle atölyesi, mahalle inisiyatifleri, sivil toplum örgütleri, meslek grupları, ticaret odası

1^{inci} inceleme

Halk → emekliler, çocuklar, gençler, yetişkin kadınlar, emekliler, öğrenciler, esnaf, kiracılar, tatsiciler

2^{inci} inceleme

Yerel atölyeler → belediye, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları, muntaz, mahalle inisiyatifleri ve toplulukları, dernekler, üniversiteler, ticaret odası, enstitüler, kalkınma ajansları

3^{üncü} inceleme

Merkezi Yönetim atölyesi → TOKİ, GEB, belediyeler

4^{üncü} inceleme

Derinlemiş meslektaşları, mahalle inisiyatifleri ve yerel dernekler, proje yürütücüler

5^{inci} inceleme

Millî sahipleri

Figure 3.2. Paper showing the draft of manual coding (Prepared by the Author, 2023)

CHAPTER 4

RESULTS

In this chapter, the responses provide by the participants to each research question is presented. Each section focuses on a different interview question.

4.1 The Profile of the Project Participants and the Techniques of Participation

Responses obtained from the six interviewees regarding the first interview question, “Who do you engage with and how in your participatory planning and design processes (who are the participant profile, and what kind of techniques do you use to ensure participation)?” can be sub-grouped under five groups. These sub-groups are (1) the public, (2) local authorities, (3) central government, (4) experts and researchers (planners, projects executives etc.), and (5) the landowners. Under this sub-groups of participants, the public consists of retired people, children, youth, women, students, shopkeepers, tenants and taxi drivers as the interviewees mentioned. The second participant sub-group is local authorities, and it includes the municipalities, non-governmental organisations (NGOs), professional organizations (i.e., TMMOB), mukhtars, civil neighbourhood initiatives, communities and associations, chambers of commerce, development agencies, universities and institutions. The third sub-group of participants is the central government, and the interviewees mentioned that they worked with the Ministry of Environment and Urbanization (ÇŞB), TOKI, and other ministries. For the sub-group of experts and researchers, it is mentioned that they worked with the other experienced planners and designers, conservation experts or the project executives. The final participant sub-group is defined as the landowners and this group can consist of the public, private companies, or municipalities. Thus, it can be comprehended that there is a wide range of participants that can be involved in the participatory processes depending on the

project and context. On the other hand, it is important to note that not all of the interviewees are working with all of the participant types, so some of them have participatory events with only the public while some of them have meetings with all of the sub-groups of the participants. Therefore, the analysis of the first question is done by sub-grouping the all-participant types based on the overall responses of the six interviewees. Figure 3.3 summarizes the participant profiles of participatory processes in Turkey.

Figure 4.1. Diagram showing the participant profile of participatory planning in Turkey (Prepared by the Author, 2023).

When it comes to the second part of the question 1 (what kind of techniques do you use to ensure participation?), the results show that there are several methods used for the participation of the actors. While some of the used methods overlap in the interviewees experiences, some of the techniques differ from each other. In some degree, the overlapping methods are (1) public meetings, (2) public events, (3) charettes, (4) focus group events, (5) questionnaire studies, and (6) stakeholder analysis.

Based on these common methods, the public meetings are done by doing street meetings, coffeehouse meetings, or even by organising so-called ‘gossip meetings’ as the interviewees explained. For the public events, it was mentioned that there are events to develop a vision all-together, to analyse all-together and to design all-together. It is underlined that they all created some methods such as BEK analysis to analyse the place; design games (*tasarı oyunu*), design and build workshops (*tasarlayap atölyeleri*) or model making to design the place; and cultural trips or taking photographs of the neighbourhood to make the participants more aware of their surroundings. For instance, it is mentioned by one of the interviewees (Subject 4) that “... *in urban planning, we have an analysis that we develop for the vision development and strategy design. We call it BEK analysis, it consists of 6B (birikim, bereket, beceriler etc.), 6E (economy, ecology, equality etc.) and 6K (kimlik, kapasite, kaynaklar etc.). So we don't use traditional methods like the SWOT analysis. The reason why we don't use it is that we are always very intertwined with the ordinary people... We developed this method by revealing that the SWOT analysis is insufficient especially for the bottom-up approach in participatory planning, so the new methods should be developed*”. Moreover, it is stated by another interviewee (Subject 3) that “... *some activities like cultural trips contributed to build some capacity in people, to develop their relationship with the place, to teach the historical background to those who do not know the history of the region they live in, and to nurture the relationship they have established with the place*”. As it can be understood from the participation techniques of the public events and meetings, the main aim is to engage with the public and other actors to have an interactive and bottom-up decision-making processes while also educating the general public to make them more conscious about their place. Thus, it can be deduced that there is an aim to develop or increase the agency of the participants actually.

Besides the common methods, there are also some different participatory methods used by each interviewees. These methods can be summarised as distributing the GPS receiver, pedometer, or activity diaries; mapping activities; participatory

strategy designation meetings; facilitation activities; using delphi method; and holding forums.

It is important to note that, the interviewees underlined that they use some of the participatory methods for just getting information (such as conducting a survey or distributing a pedometer) while some of the methods are used for educating, awareness raising, and increasing the capacity of the participants (like design and practice workshops). In figures 4.2, 4.3 and 4.4, the photos of the participatory workshops and meetings of some of the interviewees are given.

Figure 4.2. The photos showing the participatory activities (i.e. participatory mapping) practiced by the Subject 1 and Subject 2 (Source: Ateş, 2021).

Figure 4.3. The photos showing the participatory activities (i.e. street meetings and co-create workshops) practiced by the Subject 4 (Source: kentselstrateji.com, 2023)

Figure 4.4. The photos showing the participatory activities (i.e. collaboratively done design drafts) practiced by the Subject 4 (Source: kentselstrateji.com, 2023)

4.2. The Level and Methods of Participation

For the interview question 2, “To what extent do you involve participants in your design process, and how?”, all of the interviewees underlined that the level of involvement of the participants differs depending on the actors, context, project, aim, and the process itself. Therefore, sometimes the participants are involved to get just information (i.e., conducting a survey), and sometimes the participants are involved to collectively analyse, learn and design all together. Depending on the aim of the project, the level of participation differs indeed as the interviewees mentioned. On the other hand, the interviewees also pointed that none of them have achieved to involve the participants in the level of the top two rungs (delegated power as the 7th

rung and citizen control as the 8th rung) of the ladder of participation model of Arnstein since they somehow always needed to monitor, facilitate and guide the participants, process and meetings. Thus, they couldn't let the participants produce and manage the process by just themselves. In that point, it can be understood that the most top rung that the interviewees could achieve was the 6th rung (partnership rung) out of the eight rungs of Arnstein. In order to explain this argument, the analysis of the interviewees' answers is shown in detail in the next part by giving some quotations from the interviewees.

The interviewees remarked that their participatory processes usually start with informing phase, and continue towards analysing, solution making and designing commonly with the all actors at the end. In some of the projects, the participation level may only stay at the informing phase while in some other ones, the participation level may continue to achieve the collective decision-making and designing via instructive and experiential activities to develop the change capacity, and to increase the involvement level of the participants (via interactive events like desing and practice workshops etc.). To better explain this point, here is the quotations of one of the interviewee (Subject 3) and he/she says,

“For example, all materials were given from us to the economically disadvantaged participants for the designing activity of a school garden. However, in the advanced agency, the participants should take the initiatives and find the materials in their own capacity, but as I said, I tried to be a facilitator in those projects. Sometimes I gave them what they didn't have (information, materials, saplings, a locked door to protect what they did so that the gardens would not be plundered etc.). However, there were also studies where I tried to get only direct information from the participants . For example, survey work is one of them, but there must be a question mark among the participants at the point of whether the surveys will contribute to them or not.”

Another interviewee also underlined the same point, and stated that there are some participants that can be involved to get some information and ideas while there are

some other participants that should be involved to take the actions together till the end of the participatory processes. He/she underlines that even informing or getting information is a level of participation. Moreover, he/she (Subject 5) explains three rules of involving the participants as follows:

“For me, participation has three mottos. First of all, not everyone is asked everything, so the addressee of the questions you will ask is always different. Therefore, it should always be clear for example when the shopkeepers and academics should come together, when to ask questions to them, when to discuss conservation or trade, and who the addressee of these questions are. Ask the right questions to the right actors. Secondly, everything cannot be discussed at the same time, for example let’s say you are having a meeting, and everyone is manipulating the meeting to tell everything that they want to, and the meeting gets longer and longer, the focus is lost, the main purpose is lost, different things are discussed unnecessarily, etc. Thus, sometimes it may be necessary to intervene in it in terms of regulating the participation. Thirdly, not everyone is treated in the same way, for example there can be very important actors, political actors, so when we approach different actors, our attitude and methods are also different. Therefore, it is important to clarify the method while determining the participatory strategy. Thus, to what extent everyone is involved in the process varies from project to project, field to field, institution to institution, and person to person. There isn't just one way.”

For the last point of the question 2, two of the interviewees mentioned that the level of involvement may take place extemporarily even though the project executives try to specify the participatory stages and participants beforehand. It is stated that sometimes the unpredicted participants can show up and be willing to join and even take some initiatives by themselves. For example, it is mentioned that in one of the participatory projects, an unpredicted neighbourhood initiative was willing to join and helped to ease the communication with the public, and took the needed initiatives by itself.

To conclude, as it can be understood from the responses for the second interview question, the level of participation or involvement depends on various parameters such as the personal capacity, the profile of the participants, the approach of the researchers or planners, the other actors, aim of the project, and even the context. Also, it is revealed that, in the participatory practices in Turkey, most of the participatory processes need to start with informing and instructing phase, and mostly continue with the facilitation and moderation of the project executives, so the participatory processes are still not completely controlled or managed by the public itself.

4.3 The Conceptualization of the Term “Change Agent”

For the question 3, “What is meaning of “change agent” you?” the interviewees significantly underlined that the change agents always differ depending on the project, context, and the actors. In addition to this, they commonly mentioned that the definition of the concept of the change agent is ‘the people who are able to take the needed initiatives to change or affect something positively by even challenging the limits.’ Also, it is mentioned that the people who can shape each other’s perceptions, and can exchange the knowledge can be the change agents as well. Thus, it does not necessarily have to be about only the space, the change can be about the perceptions, awareness or even behaviours indeed. When it comes to concretize the change agent types, the interviewees mentioned that the project executives (such as planners, architects, researchers or sociologists etc.); the public (such as women, children, elderly people, youth, residents of a neighbourhood etc.); and institutions (such as NGOs, municipalities etc.) can be clearly seen as the change agents. Besides this common agent types, two of the interviewees also addressed the non-human actors as the potential change agents. They gave the examples of atelier workshops, meetings and even a small text paper as the non-human change agents, and explained that even such non-human things can change the perception, capacity, awareness and the abilities of the actors. Therefore, it can be summarized that both human and non-

human actors can start or affect a change within a context. In the below paragraphs, some quotations of the interviewees are given based on the question 3.

Subject 1:

“...Yes, this participatory project idea came from us (from the researchers), and we wanted to experience something like this. But when we got together with the locals, when we got together with the other actors there, we saw that we actually changed each other. We, as designers, had a pre-constructed process and we saw how much it could change when we actually go to the field. Therefore, we have experienced that this is not something that we, as a researcher, can decide on our own, the processes must be very flexible and the researcher must adapt to flexible processes. From this point of view, I can talk about the concept of a mutual change agent, in my opinion...”

Subject 2:

“I can define a change agent as follows, first of all, in order to change something, it is necessary to worry about something, it is necessary to internalize it. We internalize, worry about and question how this worrying touches our lives first, how it touches our spiritual, physical and socio-political life, and then we take a step to change it. I think it's important to have some embracement, first there should be a motivation for something or someone to become a change agent. Afterwards, after obtaining that motivation, there must be someone who takes a step for change to happen. In my opinion, change agents are the ones who use appropriate tools to facilitate that change in individuals or groups.”

4.4 The Use of the Concept of Change Agent in Projects or Practices

When the interviewees asked whether they have ever used the concept of change agent in their planning and design processes, and if so, how, four of the interviewees mentioned that they have used this concept in their practices whereas two of them said that they haven't pointed out this concept beforehand despite the fact that they still experienced it through the participatory processes. The way that the interviewees used this concept in general is mostly about making the actors (especially the public) more able to practice some actions via empathy, learning and practice. For example, it is mentioned that via workshops, it is really helpful to make the public practice the real spatial activities and learnings (such as designing a school garden or planting saplings kinds of practice-based activities). In that point, it is emphasized that the change agents can get the needed abilities and capacities, and also can continue to use these gained skills to use for their futures continually. Besides this point, one of the interviewees (Subject 3) mentioned that

“...there is one thing, I think, in order to be a change agent, you need not only the talent, but also the things that can come out with the relations to the place. So, consciousness is required. Therefore, the knowledge of that consciousness is very important, and the practice part of the activities is one of the indispensable points that can create a change agent. Therefore, design and practice workshops are used to create a technique, in fact, a change agent.”

In addition to these points, the interviewees commonly underlined that the use of this concept and the way of using it are really depending on the actors and actors' willingness. To deal with such a situation, it is stated that the process of creating a change agent should be flexible, and one of the interviewees (Subject 4) mentioned the way of doing it as follows:

“As for the techniques for creating change agents, we used a lot of techniques, so we even changed our roles in some of them. Let me give an example with the empathy method. In one of the workshops, we started to discuss and ask questions, and a conflict raised in 10 minutes. Everyone started blaming each other without

understanding. In the end, we said, let's change the roles by developing some empathy and we made aunts young; we made young people aunts, we made tradesmen someone else etc., suddenly a nice conversation style developed. There was an atmosphere of fight and tension before, but then they started to understand each other when they empathized. Then, as being the designers, we listened to them and we figured out the problems and tried to find some solutions. For example, if you asked the question who is the change agent in this case, I would say the public, youth and tradesmen because we did not do anything, we just changed the roles of people and they became change agents by themselves... Therefore, the method should not be dictating who is who, and who can do what... otherwise the method you suggested will not yield any results.”

4.5 Changes in Urban Planners and Designers' Conceptualization of Change Agents

For the last two questions of the interview, “After your experiences, has your idea about the concept of change agent changed in a positive or negative way? If so, in what way has it changed?” And, “If your idea about the concept of change agent has changed over time, why did it change (what is the reason behind it)?”, the responses will be given together since five of the interviewees responded these two questions simultaneously.

Five of the interviewees mentioned that their perspectives on the concept of change agent have slightly changed towards negative way after their experiences. Only one of the interviewees said that his / her perception has not changed that much, so he / she has been on the positive thoughts about the concept. Thus, for example, one of the interviewees mentioned that his / her perception of this concept is always positive, but still stated that sometimes it can be really hard to apply the predetermined methods to the localities, and when you cannot apply the methods,

you cannot either reach the participants. It is underlined that such situations can cause to lose of motivation of the project executives, and based on such experiences, the project team took some lessons and he / she (Subject 4) explains it as follows:

“We have seen that what we call change agents are not fixed and are reached through context-specific methods. As a result of this, there were even positive effects... For example, children's perspectives have changed, their ability to collect information has changed, that is, their self-confidence has improved, in fact, their perspective on life has started to change completely. In fact, most of them decided to become architects, designers or something, and visions were formed in children and even in their families.”

Another interviewee mentioned that he / she generally starts the projects with a positive perception of the concept of change agent, and adds that he / she has witnessed some sort of positive effects of the projects on youth (i.e., the participants continued the project afterwards and gained some sort of knowledge and experience). However, besides the positive outcomes of it, he / she (Subject 3) also stated that:

“... Therefore, I must say that it has a positive side. But on the other hand, I think that when you carry out this kind of work in the United States of America, in Europe, in societies that are a little more civilized or not collectively conservative, I think we always go on the plus side. But I honestly think that there are problems in countries like ours, and I think that this is due to some political corruption. Yes, the people we train show themselves as change agents in some way, they change things, but in such a politically polarized countries, if they are changing the things for the better or for the worse, that's the question mark that sometimes remains.”

After this explanation, he / she gave some examples from his / her experiences. To summarize their story, he / she mentioned that they were collaborating with an apolitical association in one of the projects, and the place of this association was in the building of a municipality, and he (Subject 3) continued the story as follows:

“This was an extremely apolitical association, an apolitical association that operates as an association inside a town hall. But one day the mayor said that we should hang the name of our municipality at the head of this association. Of course, the association did not accept it. After that, our project was started, through the association. We also liked their apolitical attitude very much because it is an association that wants to stay apolitical and keep a distance from everyone. After that, suddenly this association started to follow a slightly different path, and they said, since the project provides money, we can't stand in the municipality's building anymore, let's get out of here and go somewhere else. However, this chosen new place suddenly became their own home, like a home office, and thanks to this, natural gas started to be met from the project, electricity from the project, and water from the project. In other words, they learned the way and they had already learned to keep the projects going. They started to suddenly say that let's develop another project, we'll get our natural gas via it at least... After all this, this path started to deviate completely on their behalf and eventually they took part in more religious and political organizations too. Thus, sometimes I think like that, I mean, we give our knowledge and talents to the change agents, and our expectation is that everyone should be embraced in the same way, and really, by embracing everyone equally with their own skills towards the society and worrying about other people's problems without excluding anyone... But sometimes, after we gave and taught these abilities, I saw that power was abused to use it only against a certain group's problem or their own personal problems. That initial apolitical stance suddenly disappeared indeed...”

As it can be seen from this story, in the contexts like Turkey where there are highly polarized political standings and economic fears, the good aim of creating a change agent via such participatory projects can be affected negatively. Some of the other interviewees also underlined similar points to this example, and stated that their perceptions of change agents are negatively affected. For example, another interviewee (Subject 5) gave another similar example as follows:

“Unfortunately, I saw change agents who did not object when a rent seeking project came. I mean, I've seen actors who don't say no, but actually should, ... but still didn't say no. Here he is either the mayor, the head of the area, or the chairman of the advisory board, etc. and he has enough authority, but I have witnessed a lot that he facilitated that process because he did not object there. Or he is at such an effective point that there is actually a lot he can do, but he goes and deals with only small things, he organizes trainings to build capacity, he gives awareness trainings, but he never goes there when he can have a much bigger impact. Because he doesn't want to stand out like that, he doesn't want to be objected to, he doesn't want to be marked, he wants to protect his position due to politically polarized authorities. I've witnessed these as well, and that's why I say that when he could have taken the initiative, he couldn't, or the initiatives he took remained at points where they would not cause much change in terms of scale. For example, is this an initiative for me, of course no.”

Another interviewee, pointed that there is a trust erosion in the public due to actions of the politically polarized authorities, and stated that this issue creates a huge question mark on the minds of the actors when a project executive tries to interact with them. Besides the political issues, some other mentioned other parameters that affected the viewpoints of the researchers towards the concept of change agent and all of them can be listed as (1) predetermined methods that are not site-specific causes low participation; (2) politically polarized authorities and political corruption causes injustice and dishonest; (3) economic profit seeking manipulates the aim of the projects; (4) inflexible processes which cannot adapt the possible changes through the project causes the low participation; (5) the prejudices towards the EU projects causes low participation and dishonest; (6) the situations where the administrative dimension of the projects takes too much time and this causes motivation loss and decreases the amount of time that can be spent with the public instead; (7) so-called and non-specialist actors from the institutions who do not care about the project at all do not solve anything; (8) trying to apply the same rules, same system due to the legislation limits the capacity of the project; (9) the politically

polarized system always tries to either use the change agents or tries to shut them up; (10) the participants who do not believe in and trust their own empowerment causes loss of motivation; and (11) trust erosion among the public due to political authorities and corruption causes low participation and loss of motivation.

To conclude, as it can be seen from the pointed parameters, there are really sensitive and important points that directly affect the viewpoints of the urban planners, designers or researchers in a negative way. The reason behind almost all of the parameters can be directly attributed to the existing imposed system which is politically polarized, exclusionary and strict. Based on the results, it can be clearly deduced that even though there were some positive outcomes of the projects in terms of raising an awareness, enhancing the empowerment, and also teaching some skills to the actors; still the portion of negative parameters is undeniable. To prevent such issues, there should be institutionalized, transparent, inclusive, accountable, democratic and egalitarian participatory actors who are trying to work for the benefit of the all and public equally.

CHAPTER 5

CONCLUSION

In this final chapter of the thesis, the findings of the research questions is summarized. Also, the concluding and outstanding points of the whole study is presented. Accordingly, it proposes some possible suggestions to the participatory projects in Turkey context. Lastly, the contribution of this thesis is mentioned.

The research questions of the thesis were given in the introduction section of the thesis, and they are as follows:

- (1) How project executives in the field of urban planning and design conceptualise the notion of ‘agent’ and ‘change agent’?
- (2) Which methods and techniques do project executives use in their endeavour for creating change agents or in their participatory planning and design processes?
- 3) Whether project executives’ conceptualization of ‘agent’ or ‘change agent’ in the field of urban planning and design in Turkey changed over time? If yes, why have their conceptualizations changed?

For the first research question of the thesis, it can be said that the project executives in the field of urban planning and design conceptualise the concept of agent and change agent as the individuals or groups (1) who can take the needed initiatives, (2) who can learn and develop abilities through the process, (3) who can change the ideas, places, or even methods, and (4) who can challenge the limits of the system by worrying about a problem. Therefore, it is clear that there is an emphasis on the capacity of taking the initiatives and empowerment to decide and stand up for their own futures to become a real change agent. The change agents should internalise their surroundings and its problems, should worry about them, should question what they can do for their better futures. Moreover, the change

agents should stand up and try to be the part of the decision-making and even application. They should be questioning for their own empowerments, agencies and should use this power for the benefit of all.

For the second research question of the study, most of the interviewees mentioned that they have somehow used or referred to the term agency in their practices. They aimed to increase the agency of participants via conducting several activities by using numerous participatory methods. For example, they have done public meetings, workshops, trips, focus group meetings, charettes etc. After such practices, it is mentioned that they have witnessed the enhancement in the abilities, skills and capacities of the participants to change, transform or even protect their neighbourhoods. Also, their awareness increased about their surroundings' history and conditions. It is found that when the participants have a chance to practice their place making skills, their agencies increases and become more persistent. Design-build workshops are found to be one of the good examples that increases the level of agency. However, besides those points, it is found out that non of the project executives and planners could achieve the level of agency / empowerment on the top rung of the ladder of participation model of Arnstein, so all of the practices' management and facilitation were under the control of project executives instead of the public itself.

For the last research question of the study, it is revealed that five (out of six interviewees) of the interviewees mentioned that their conceptualization of change agent has changed over time mostly negatively. According to the results, there are eleven reasons that changed the viewpoints of the project executives towards this concept as mentioned in the previous chapter. The eleven reasons are as follows:

- (1) predetermined methods that are not site-specific which causes low participation;
- (2) politically polarized authorities and political corruption which causes injustice and dishonest;
- (3) economic profit seeking which manipulates the aim of the projects;
- (4) inflexible processes which cannot adapt the possible changes through the project and causes the low participation;
- (5) the prejudices against the EU

projects which causes low participation and dishonest; (6) the situations where the administrative dimension of the projects takes too much time and this causes motivation loss and decreases the amount of time that can be spent with the public instead; (7) so-called and non-specialist actors from the institutions who do not care about the project at all do not solve anything; (8) trying to apply the same rules, same system due to the legislation and this limits the capacity of the project; (9) the politically polarized system which always tries to either use the change agents or tries to shut them up; (10) the participants who do not believe in and trust their own empowerment and this causes loss of motivation; and (11) trust erosion among the public due to political authorities and corruption causes low participation and loss of motivation.

As it can be seen from the research questions, despite the positive potentials of agency and empowerment, in Turkey context, the listed parameters negatively affecting the practices of the project executives and their perceptions. In the literature review part, most of the examples and cases were given from the developed countries and contexts. In the literature, agency and its positive outcomes are discussed usually, but it is seen that there are no longitudinal studies questioning the viewpoints of the project executives about this concept within a developing country context. Based on the literature review, in the developed contexts, this concept works better by making the public empowered and able to change, transform and even stand up for their own futures. Therefore, based on the literature review, it is clear that if this concept is practiced via institutionalization and without the political corruption, it works for the common benefit of all. However, in Turkey case, it is understood that the aim of the projects, their results, the motivation and trust of the project executives and even the level of agency can be negatively affected by especially the political corruption. When the change agent profiles that the interviewees' worked are considered, it can be understood that mostly the participants who are politically polarised, and the other actors who have political fear are the main reasons of such perspective changes of the researchers in terms of change agents. Thus, it is important to note that even though one of the main aims of the participatory projects

is enhancing the level of agency of the participants, and also the general public in the interviewees' cases are usually willing to learn and improve their spatial capacities, the negative shift on the perspectives of the researchers is mainly because of the political polarisation and non-institutionalised participatory planning practices of Turkey.

To refer the literature review part of the thesis, it can be revisited that in the literature part, seven independent variables were given as the common factors that are essential to improve the agency and empowerment capacity of participants. Thus, those variables were (1) participation and inclusion, (2) information exchange (learning from each other), (3) power distribution and sharing responsibility, (4) discussing and sharing ideas, (5) collectively done creative activities, (6) co-create projects, (7) collective conscious building. When these listed variables are compared with the results of the interviewees' experiences in Turkey, it can be seen that all these seven variables to increase the level of agency of the actors were used actually. However, although these variables were used by the interviewees and some level of enhancement could be achieved among the participants' agencies, in Turkey context, the negative perspectives towards agency occurred because of the above mentioned eleven reasons. If the barriers to agency part of the literature is revisited to compare the results of the study, it can be said that in the literature part it was found out that there are couple of barriers that affects the perspectives of the planners and empowerment level of the participants. Those barriers were as follows: (1) researchers having inadequate political power to protect themselves; (2) costly citizen involvement or participatory planning processes; (3) low level of participation due to the lack of volunteering culture; (4) political barriers and political fear; (5) low level of awareness about participation; (5) cultural barriers; (6) economic barriers; (7) disbelief in self-empowerment; (8) having cultural fear of sharing opinions; (9) trust issues (distrust to the outsiders like planners, consultants etc.). When those barriers are compared with the results of the interviewees' answers, it can be seen that low level of participation due to lack of volunteering culture; low

level of awareness about participation; trust issues; and most importantly political barriers are the overlapping barriers of agency in Turkey with the literature.

Based on this findings and results, the possible suggestions to the participatory projects in Turkey context can be listed as (1) the participatory practices and bodies should be institutionalized, (2) those institutionalized bodies should be autonomous in order not to get affected by the political corruptions, and (3) the participatory processes should be more inclusive, transparent and egalitarian.

To conclude, the contribution of the thesis is that there is inadequate knowledge in the literature about whether the notions of agency and change agents are related with negative outcomes, and if researchers' understanding or perception of such a concept has changed as a result of their project experiences. Thus, this thesis attempts to clarify the understanding the researchers' perspectives on promoting ordinary people's ability to change their environments. Also, it helps to provide urban planners, designers, and researchers with valuable insight into the impacts of bottom-up projects on especially the public. Moreover, the thesis clarifies the developing country context by focusing the Turkey case. Therefore, it contributes to understand the conceptualization of agency, the level of agency, its practices and methods, and the parameters that affects the urban planners, designers, and researchers' viewpoints negatively about this concept in Turkey.

REFERENCES

- Ateş, B. (2021). Sahadan Notlar: “100. Yıl’ı Yeniden Düşünmek” Proje Süreci Üzerine. Academia.
- Adaman, F., & Devine, P. (2006). The promise of participatory planning: A rejoinder to Hodgson. *Economy and Society*, 35(1), 141–147. <https://doi.org/10.1080/03085140500465923>
- Ahearn, L. M. (2001). Language and Agency. *Annual Review of Anthropology*, 30, 109–137. <https://www.jstor.org/stable/3069211>
- Aldegheishem, A. (2023). Community participation in urban planning process in Saudi Arabia: An empirical assessment. *Journal of Urban Management*. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2023.04.003>
- Arief, N. N., Famiola, M., Pratama, A. P., Anggahegari, P., & Putri, A. N. (2022). Sustainability Communication through bio-based experiential learning. *Sustainability*, 14(9), 5204. <https://doi.org/10.3390/su14095204>
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Åström, J. (2020). Participatory Urban Planning: What Would Make Planners Trust the Citizens? *Urban Planning*, 5(2), 84–93. <https://doi.org/10.17645/up.v5i2.3021>
- Ataöv, A. (2007). Democracy to become reality: Participatory Planning Through Action Research. *Habitat International*, 31(3–4), 333–344. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2007.04.002>

- Aylett, A. (2010). Participatory planning, justice, and climate change in Durban, South Africa. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 42(1), 99–115. <https://doi.org/10.1068/a4274>
- Beierle, T. C., & Konisky, D. M. (2000). Values, Conflict, and Trust in Participatory Environmental Planning. *Journal of Policy Analysis and Management*, 19(4), 527–674. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/1520-6688%28200023%2919%3A4%3C587%3A%3AAID-PAM4%3E3.0.CO%3B2-Q?saml_referrer
- Blagojevic, M., & Peric, A. (2021). The diffusion of participatory planning ideas and practices: The case of socialist yugoslavia, 1961-1982. *Journal of Urban History*, 009614422110435. <https://doi.org/10.1177/00961442211043507>
- Bolay, J.-C., Maričić, T., & Cvetinović, M. (2018). PARTICIPATORY PLANNING IN THE URBAN DEVELOPMENT OF POST-SOCIALIST SERBIA. In J.-C. Bolay, T. Maričić, & S. Zeković (Eds.), *A SUPPORT TO URBAN DEVELOPMENT PROCESS* (pp. 1–28). essay, EPFL & IAUS.
- Boureggh, A. S. (2022). A conceptual framework of public participation utilization for Sustainable Urban Planning in the Kingdom of Saudi Arabia. *Sustainability*, 14(18), 11470. <https://doi.org/10.3390/su141811470>
- Buchecker, M., Hunziker, M., & Kienast, F. (2003). Participatory landscape development: Overcoming social barriers to public involvement. *Landscape and Urban Planning*, 64(1–2), 29–46. [https://doi.org/10.1016/s0169-2046\(02\)00199-8](https://doi.org/10.1016/s0169-2046(02)00199-8)
- Budowle, R., Krszjzaniek, E., & Taylor, C. (2021). Students as change agents for community–University Sustainability Transition Partnerships. *Sustainability*, 13(11), 6036. <https://doi.org/10.3390/su13116036>
- Caldwell, R. (2003). Models of Change Agency: A fourfold classification. *British Journal of Management*, 14(2), 131–142. <https://doi.org/10.1111/1467-8551.00270>

- (2023). *Cambridge Dictionary*. Retrieved May 10, 2023, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/agency>.
- Candipan, J. (2019). “Change agents” on two wheels: Claiming community and contesting spatial inequalities through cycling in Los Angeles. *City & Community, 18*(3), 965–982. <https://doi.org/10.1111/cico.12430>
- Cao, L. (2022). A post-revanchist city: A governmentality perspective on public participation in Nanjing, China. *Cities, 122*. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103550>
- Carolus, J. F., Hanley, N., Olsen, S. B., & Pedersen, S. M. (2018). A bottom-up approach to environmental cost-benefit analysis. *Ecological Economics, 152*, 282–295. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2018.06.009>
- Chan, R. C., Mak, W. W., Chan, W.-Y., & Lin, W.-Y. (2020). Effects of social movement participation on political efficacy and well-being: A longitudinal study of civically engaged youth. *Journal of Happiness Studies, 22*(5), 1981–2001. <https://doi.org/10.1007/s10902-020-00303-y>
- Chu, E., Anguelovski, I., & Carmin, J. (2015). Inclusive approaches to urban climate adaptation planning and implementation in the Global South. *Climate Policy, 16*(3), 372–392. <https://doi.org/10.1080/14693062.2015.1019822>
- Cilliers, E. J., & Timmermans, W. (2014). The importance of creative participatory planning in the public place-making process. *Environment and Planning B: Planning and Design, 41*(3), 413–429. <https://doi.org/10.1068/b39098>
- Daneri, D. R., Trencher, G., & Petersen, J. (2015). Students as change agents in a town-wide sustainability transformation: the Oberlin Project at Oberlin College. *Current Opinion in Environmental Sustainability, 16*, 14–21. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.cosust.2015.07.005>
- Derr, V., Chawla, L., & van Vliet, W. (2017). Children as natural change agents. *Designing Cities with Children and Young People, 24–35*. <https://doi.org/10.4324/9781315710044-2>

- de Souza, M. L. (2006). Social movements as ‘critical urban planning’ agents. *City*, 10(3), 327–342. <https://doi.org/10.1080/13604810600982347>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Fernandez Milan, B. (2015). How participatory planning processes for transit-oriented development contribute to social sustainability. *Journal of Environmental Studies and Sciences*, 6(3), 520–524. <https://doi.org/10.1007/s13412-014-0217-5>
- Giroscope. (2023). <https://giroscope.org.uk/community-self-build/>
- Hanif, A., Khakpoor, B. A., Kharazmi, O. A., & Loodin, N. (2022). Identifying barriers affecting citizen participation in community-driven development projects in Afghanistan: A case study of herat city. *International Social Science Journal*, 72(245), 561–576. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/issj.12347>
- Hansen, J. A., & Lehmann, M. (2006). Agents of change: Universities as development hubs. *Journal of Cleaner Production*, 14(9–11), 820–829. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2005.11.048>
- Hart, R. A. (1997). *Children’s participation: The theory and practice of involving young citizens in Community Development and Environmental Care*. Earthscan.
- Harvey, D. (2020). *The anti-capitalist chronicles*. (J. T. Camp & C. Caruso, Eds.). Pluto Press. Retrieved July 5, 2023,.
- Hassan, G. F., El Hefnawi, A., & El Refaie, M. (2011). Efficiency of participation in planning. *Alexandria Engineering Journal*, 50(2), 203–212. <https://doi.org/10.1016/j.aej.2011.03.004>

- Hernandez, F., & Sancho, J. M. (1989). Children's Knowledge of their Environment: Implications for Urban Education and Urban Planners. *Journal of Architectural and Planning Research*, 55-71.
- Hesselbarth, C., Buhr, M., & Schaltegger, S. (2015). Management education for Sustainability. *Sustainability in Higher Education*, 21–49. <https://doi.org/10.1016/b978-0-08-100367-1.00002-0>
- Hinchcliffe, F., Guijt, I., Pretty, N. J. & Shah, P. (1995). *New horizons: The economic, social and environmental impacts of participatory watershed development*. International Institute for Environment and Development (IIED). Retrieved June 13, 2023, from <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep01688.pdf>.
- Hölscher, K., Wittmayer, J. M., Avelino, F., & Giezen, M. (2019). Opening up the Transition Arena: An Analysis of (dis)empowerment of civil society actors in Transition Management in cities. *Technological Forecasting and Social Change*, 145, 176–185. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.05.004>
- Ibrahim, S., & Alkire, S. (2007). Agency and empowerment: A proposal for internationally comparable indicators. *Oxford Development Studies*, 35(4), 379–403. <https://doi.org/10.1080/13600810701701897>
- Innes, J. E., & Booher, D. E. (2000). Network Power in Collaborative Planning. *UC Berkeley: Institute of Urban and Regional Development*. Retrieved from <https://escholarship.org/uc/item/2mm270mp>
- IPCC, 2000, "IPCC Special Report: emissions scenarios", in *A Special Report of IPCC Working Group III* Eds N Nakicenovic, R Swart, Intergovernmental Panel on Climate Change, Geneva
- Kaiser, M. S. (2020). Are bottom-up approaches in development more effective than top-down approaches? *Journal of Asian Social Science Research*, 2(1), 91–109. <https://doi.org/10.15575/jassr.v2i1.20>

- Keiner, M., & Schmid, W. A. (2006). On the way to gigapolises: Can global urban development become sustainable? *WIT Transactions on Ecology and the Environment, Vol 93*. <https://doi.org/10.2495/sc060161>
- Kennedy, M. (1997). Transformative community planning: Empowerment through community development. *NEW SOLUTIONS: A Journal of Environmental and Occupational Health Policy, 6*(4), 93–100. <https://doi.org/10.2190/ns6.4.o>
- Kentsel Strateji. (2023.). <https://kentselstrateji.com/>
- Kostourou, F. (2022). Agents of change in the domestic built environment. *Urban Planning, 7*(1), 5–20. <https://doi.org/10.17645/up.v7i1.4404>
- Kulozu, N., & Tekeli, I. (2014). Socio-psychological factors affecting participatory planning processes at interactional level. *MEGARON / Yıldız Technical University, Faculty of Architecture E-Journal, 9*(1), 1–13. <https://doi.org/10.5505/megaron.2014.54264>
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oxford University Press.
- Laverack, G., & Labonte, R. (2000). A planning framework for Community Empowerment Goals Within Health Promotion. *Health Policy and Planning, 15*(3), 255–262. <https://doi.org/10.1093/heapol/15.3.255>
- Lee, C. W. (2007). Is there a place for private conversation in public dialogue? comparing stakeholder assessments of informal communication in Collaborative Regional Planning. *American Journal of Sociology, 113*(1), 41–96. <https://doi.org/10.1086/517898>
- Levy, J. M. (2017). *Contemporary Urban Planning*. Routledge. Retrieved June 16, 2023,.

- Li, W., Feng, T., Timmermans, H. J. P., Li, Z., Zhang, M., & Li, B. (2020). Analysis of citizens' motivation and participation intention in urban planning. *Cities*, *106*, 102921. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102921>
- Ligtenberg, A., Wachowicz, M., K Bregt, A., & L Kettenis, D. (2004). A design and application of a multi-agent system for simulation of multi-actor spatial planning. *Journal of Environmental Management*, *72*(1-2), 43–55. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2004.02.007>
- Lunenburg, F. C. (2010). Managing Change: The Role of the Change Agent. *INTERNATIONAL JOURNAL OF MANAGEMENT, BUSINESS, AND ADMINISTRATION*, *13*(1), 1–6. https://www.mlsu.ac.in/econtents/1081_Managing%20Change%20The%20Role%20of%20Change%20Agent%20Unit-3.pdf.
- Mairie de Paris, Paris Resilience Strategy 1–126 (2018). Paris, France; Mairie de Paris. Retrieved July 5, 2023, from https://resilientcitiesnetwork.org/downloadable_resources/Network/Paris-Resilience-Strategy-English.pdf.
- Majale, M. (2008). Employment creation through participatory urban planning and slum upgrading: The case of Kitale, Kenya. *Habitat International*, *32*(2), 270–282. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2007.08.005>
- Malone, K. (2013). “The future lies in our hands”: Children as researchers and environmental change agents in designing a child-friendly neighbourhood. *Local Environment*, *18*(3), 372–395. <https://doi.org/10.1080/13549839.2012.719020>
- Mansfield, R. G., Batagol, B., & Raven, R. (2021). “Critical Agents of Change?": Opportunities and Limits to Children's Participation in Urban Planning. *Journal of Planning Literature*, 088541222098864. <https://doi.org/10.1177/0885412220988645>

- Maravilla, G. A., & Grayman, J. H. (2020). Understanding participatory budgeting through formal and informal processes of inclusion: A case study in the Philippines. *Development in Practice*, 30(4), 448–458. <https://doi.org/10.1080/09614524.2020.1721435>
- Monno, V., & Khakee, A. (2012). Tokenism or political activism? some reflections on participatory planning. *International Planning Studies*, 17(1), 85–101. <https://doi.org/10.1080/13563475.2011.638181>
- Nicholas, C., Eastman-Mueller, H., & Barbich, N. (2019). Empowering change agents: Youth organizing groups as sites for sociopolitical development. *American Journal of Community Psychology*, 63(1–2), 46–60. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12315>
- Nikkhah, H. A., & Redzuan, M. (2009). Participation as a Medium of Empowerment in Community Development. *European Journal of Social Sciences*, 11(1), 170–176. Retrieved December 19, 2022, from https://www.researchgate.net/profile/Hedayat-Nikkhah/publication/281604206_Participation_as_a_medium_of_empowerment_in_community_development/links/56a7722508aeded22e36d333/Participation-as-a-medium-of-empowerment-in-community-development.pdf.
- Nygrén, N. A. (2019). Scenario workshops as a tool for participatory planning in a case of Lake Management. *Futures*, 107, 29–44. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2018.10.004>
- Peer, V., & Stoeglehner, G. (2012). Universities as change agents for Sustainability – framing the role of knowledge transfer and generation in regional development processes. *Journal of Cleaner Production*, 44, 85–95. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2012.12.003>
- Pugh, J. (2005). Social transformation and participatory planning in St Lucia. *Area*, 37(4), 384–392. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4762.2005.00654.x>

- Pugh, J. (2013). Speaking without voice: Participatory Planning, acknowledgment, and latent subjectivity in Barbados. *Annals of the Association of American Geographers*, 103(5), 1266–1281. <https://doi.org/10.1080/00045608.2012.706571>
- Pulk, K., & Murumägi, M. (2013). The Network of Different Actors Influencing the Process of Urban Planning and Development – The Case of Tallinn City Hall. *JOURNAL OF MANAGEMENT AND CHANGE*, 30(31), 34–48. https://www.researchgate.net/publication/335224500_The_Network_of_Different_Actors_Influencing_the_Process_of_Urban_Planning_and_Development_-_The_Case_of_Tallinn_City_Hall#fullTextFileContent
- Refstie, H., & Brun, C. (2016). Voicing noise: Political agency and the trialectics of participation in Urban Malawi. *Geoforum*, 74, 136–146. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2016.05.012>
- Rowe, G., & Frewer, L. J. (2000). Public participation methods: A framework for evaluation. *Science, Technology, & Human Values*, 25(1), 3–29. <https://doi.org/10.1177/016224390002500101>
- Rowlands, J. (1997). *Questioning empowerment: Working with women in Honduras*. Oxfam. Retrieved July 4, 2023,.
- Sara, R., & Jones, M. (2018). The university as agent of change in the city: Co-creation of Live Community Architecture. *International Journal of Architectural Research: ArchNet-IJAR*, 12(1), 326. <https://doi.org/10.26687/archnet-ijar.v12i1.1286>
- Severcan, Y. C. (2014). Planning for the unexpected: Barriers to young people's participation in planning in disadvantaged communities. *International Planning Studies*, 20(3), 251–269. <https://doi.org/10.1080/13563475.2014.985195>
- Severcan, Y. C. (2015). The effects of children's participation in planning and design activities on their place attachment. *Journal of architectural and planning research*, 271-293.

Smith, R. W. (1973). A theoretical basis for participatory planning. *Policy Sciences*, 4(3), 275–295. <https://doi.org/10.1007/bf01435125>

161spatial agency. Spatial Agency: About. (n.d.). <https://www.spatialagency.net/>

Swapan, M. S. H. (2014). Realities of community participation in metropolitan planning in Bangladesh: A comparative study of citizens and planning practitioners' perceptions. *Habitat International*, 43, 191–197. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2014.03.004>

Swapan, M. S. (2016). Participatory urban governance in Bangladesh. *Environment and Urbanization ASIA*, 7(2), 196–213. <https://doi.org/10.1177/0975425316652548>

Tafon, R., Saunders, F., & Gilek, M. (2019). Re-reading Marine Spatial Planning through foucault, haugaard and others: An analysis of domination, empowerment and freedom. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 21(6), 754–768. <https://doi.org/10.1080/1523908x.2019.1673155>

Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. *Tourism Management*, 21(6), 613–633. [https://doi.org/10.1016/s0261-5177\(00\)00009-1](https://doi.org/10.1016/s0261-5177(00)00009-1)

Valoura, L. (2017). The Influence of New US and UN Leadership on International Relations, Economic Development, Innovation, New Markets, & Global Human Rights. In *Paulo Freire, the Brazilian Educator, Author of the Term “Empowerment” in Its Transformative Sense 1*. Retrieved May 10, 2023, from https://www.researchgate.net/publication/343862314_Paulo_Freire_the_Brazilian_Educator_Author_of_the_Term_Empowerment_in_Its_Transformative_Sense_1.

Woltjer, J. (2002). The “public support machine”: Notions of the function of participatory planning by Dutch Infrastructure Planners. *Planning Practice and Research*, 17(4), 437–453. <https://doi.org/10.1080/02697450216358>

Zeldin, S., Gauley, J. S., Barringer, A., & Chapa, B. (2018). How high schools become empowering communities: A mixed-method explanatory inquiry into youth-adult partnership and school engagement. *American Journal of Community Psychology*, *61*(3–4), 358–371. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12231>

APPENDICES

Transcription of the First Interview

1-) Tasarım sürecinizde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuz katılımı sağlamak adına)?

Kısa cevabını istiyorsan herkesle çalışıyoruz. Tasarım süreci ya da tasarım kavramını biz sadece mekânsal ya da kentsel tasarım olarak almıyoruz, çok geniş bir çerçevede alıyoruz. Strateji tasarımından tut, süreç tasarımına, sistem tasarımına kadar geniş bir yelpazede yaptığımız çalışmalar var. Şimdi bu geniş yelpazenin içerisinde bu profil kimler sorusuna gelince biz bu katılımcı planlamaya (3. Soruya da atfederek) uzlaşma yönetimi ya da yöneticisi adıyla yaklaştık. Yıllarca bu kavram çerçevesinde birtakım çalışmalar yaptık. Yaptığımız şey şuydu, bir projeden (herhangi bir projeden), ister kentsel dönüşüm projesi olsun ister kentsel tasarım projesi olsun, o projeden birinci derecede etkilenenlerle özellikle (örnek: mülk sahipleri, hak sahipleri, belediye yöneticileri gibi birinci dereceden etkilenenler) ile bir araya geldik. İkinci halkada da ikinci derecede etkilenenler vardı (örnek: sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları, yakın çevrede oturanlar gibi ikinci dereceden etkilenenler). Yani esasında vermek istediğim mesaj, proje bazlı farklı profilde insanlarla bir araya gelindiği, örneğin başka projemize bakarsak, 15 ila 18 arası katılımcı profili vardı. Bu profiller biraz önce anlattığım gibi birinci derecede etkilenenler (örnek: esnaf, dezavantajlı gruplar, travestiler vs.), ikinci derecede etkilenenler diye ayırmıştık yine. Yani projenin yer aldığı mekâna bağlı olarak derinlemesine işin içine girilince kendiliğinden farklı farklı çeşitli profiller ortaya çıkıyor. Hemen her projede bunlar genişliyor veya daralıyor.

Hangi teknikleri kullanıyorsunuz dersen, çok tekniğimiz var. Bir kere bizim geliştirdiğimiz birtakım teknikler var, tasarım yaklaşımımıza göre değişen. Örneğin, kentsel planlamada, vizyon geliştirme ve strateji tasarımı gibi konularda geliştirdiğimiz bir analiz var. Adına BEK analizi diyoruz, 6B, 6E ve 6K dan

oluşuyor. Yani biz bu SWOT analizi gibi geleneksel yöntemleri kullanmıyoruz. Kullanmama nedenimiz de şu, halkla çok iç içe oluyoruz hep, sokaktaki adamlarla. Özellikle katılımcı planlama yönteminde aşağıdan yukarıya denilen o yaklaşım için (bunu söylerken herkes sözde söylüyor tabii ama kimse nasıl sorusunun yanıtını vermiyor bu tarz yaklaşımlarda sen de fark etmişsindir ki). Mesela BEK analizimizde, biz o kadar çok halkla, politikacıyla, belediye başkanlarıyla toplantı yaptık ki, buradan bu SWOT analizinin yetersiz olduğunu ve yeni yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koyarak bu yöntemi geliştirdik. (TEKNİK 1) Şimdi BEK analizine bakarsak, B, E ve K kavramları esasında halkın dilinde olan kavramlar zaten. B'ler ile başlıyoruz, bu var olan durumu saptamak için. İşte, BİRİKİMİ nedir bu kentin, BERKETİ nedir, BECERİLER nedir vs. diye böyle halkın diliyle söylediğimizde arka arkaya herkesten bir şeyler alabiliyoruz. Sonra E'ler geliyor, EKONOMİ, EKOLOJİ, EŞİTLİK diye 6 tane de E soruyoruz yine ve güzel yanıtlar alıyoruz halktan. Bu yanıtları böylece kısa alıyoruz, az alıyoruz, öz alıyoruz. K'lara gelince, KİMLİK, KAPASİTE, KAYNAKLAR vs. gibi sorularla devam ediyoruz ve yine herkes anlıyor ve bir şekilde o kutucukları dolduruyorlar. Bu BEK analizini çok yaptık, hatta neredeyse bütün üniversitelerde bile yaptık. Özellikle gençlerle kentlerin geleceği için BEK analizi altında yere haritalar sererek herkes bir şekilde bu sorularımızı yanıtladı.

(TEKNİK 2) Bizim bu şekilde yaklaşık 25 tane yöntemimiz var, bu yöntemlerin hemen hemen yarısı dünya literatürü ve pratiğinde olan bilinen yöntemlerden, geriye kalan yarısı ise bizim kendimizin geliştirdiği yöntemler ve teknikler. BEK dışında mesela toplama çıkarma dediğimiz bir yöntemimiz var, halkla çok toplantı yapıyoruz ve şunu görüyoruz ki erkekler kadınları çok konuşturuyor. Fakat kadınlarla toplanınca da onların da çocukları konuşturmadığını gördük. Onun üzerine toplama çıkarma diye bir yöntem geliştirdik, yere artı işareti yapıyoruz tebeşirle, 4 tarafa 4 grubu oturtuyoruz (kadınlar, erkekleri çocuklar ve gençler). Önce sorunları topluyoruz (toplamanın anlamı o), sonra da eksi işareti çizip bunları sınıflandırıyoruz tematik olarak. Bizim insanımız konuşmayı daha çok seviyor oturup yazmak vs. yerine, böylece daha rahat oluyor.

2-) Tasarım sürecinize katılımcıları ne ölçüde ve nasıl dahil ediyorsunuz?

Biz tasarım sürecine biraz önce bahsettiğim yöntemlerle zaten dahil ediyoruz insanları, çalıştaylar vs. ile de dahil ediyoruz. Yani kısacası, sürece herkesi bir şekilde dahil etmeye çalışıyoruz devamlı. Tabii bu uzlaşma yönetimi yaptığımız dönemde, bir uzlaşma basamağı diye bir şey geliştirdik. Orada 6B diye bir yöntemimiz vardı, bak hep anlattığım yöntemlerin kavramsallaştırılmaları herkesin aklında kalması kolay isimler. Mesela orada, önce bilgilendirmeden başlıyor süreç, proje konusunda onları bilgi sahibi yapmamız lazım çünkü. Sonrasında da bu bilgilendirme yetmiyor, bilinçlendirme aşaması var, yasa var diyorsun proje var diyorsun vs. vs. diyerek bilinçlendirmeye çalışıyorsun ikinci aşamada. 3. B, Belirsizlik bence. Halktan öyle sorular geliyor ki, ya bu projede o kadar çok belirsizlik var ki diyor mesela ve kendi ihtiyaçlarına, kendi önceliklerine göre sorular soruyorlar. 4. B, beklentiler, yani bu önemli bence, bizde her katılımcının beklentileri farklı. Yani sivil toplum örgütlerinin beklentileri çok farklı, oradaki esnafın farklı, orada yaşayanların farklı, önemli olan bu beklentileri bir ortak paydada nasıl buluşturabiliriz bu önemli. 5. Buluşma, 6. da Benimseme. Sonuçta da bu işin ne ölçüde benimsendiğine bakıyoruz ve bu sayede katılımcıları dahil ediyoruz. Nasıl dahil ediyoruz, biz onlarla farklı buluşmalar yapıyoruz ve biz bunlara etkileşim ortamları diyoruz. Farklı etkileşim ortamlarımız var, biz mesela hiçbir şekilde anket kullanmıyoruz, direkt sorular sormuyoruz çünkü direkt sorularda insanlar heyecanlanıyor ve cevap vermek istemiyorlar. Ev toplantıları, sokak toplantıları, mesela dedikodu diye bir etkinliğimiz var. Halkla oturuyoruz, çekirdek çitliyor ve dedikodu yapıyoruz basbayağı. Bunların hepsi dahil etme yöntemi esasında. Sürece yani biraz empati yaparak, hadi gel projeyi konuşalım diyerek değil de bir şekilde bir yerden girerek, çok da teknik anlamda zorlamadan (SWOT analizine zorlamak gibi), böyle biraz samimi ölçüde işin içine girerek uzun bir zaman ayırarak dahil ediyoruz insanları. Kimi kahve toplantısı oluyor, kimi ev toplantısı derken sohbetler falan eşliğinde sürece dahil ediyoruz halkı.

Mesela, biz çok atölye kurduk, bunun adına da TAK dedik (tasarım-araştırma-katılım). Kentsel tasarım dediğiniz şey yaşamı ve mekânı birlikte yeniden tasarlama

süreci esasında, o nedenle bu sürecin hani böyle 2 3 tane yöntem kullanarak, 2 3 tane toplantı yaparak uygulanmasından ziyade biz belediyelerle atölyeler kurduk. Mıs gibi değil, gerçek katılım süreçlerini işletelim dedik. Birinci aşamamız hep araştırmadır, bu bizim için çok önemli, sorunları birlikte keşfeden araştırma süreçleri. Yani biz plancılar araştırma yaparken genelde araziye çıkılır, verilere falan bakılır ama hiç o insanlarla birlikte yapılmaz. Fakat biz adına keşfetme diyoruz ve insanlarla birlikte araştırıyoruz sorunları, birlikte keşfeden araştırma zaten sürece dahil etmek için çok önemli. İkincisi, empati kuran uzlaşma katılım süreci ve bu da çok önemli yani gidip orada sohbetler yapacaksın, onları anlayacaksın falan filan. Üçüncüsü de çözüm üreten tasarım süreçleri, bu strateji de olabilir, bu tasarım ilkeleri de olabilir yani bence tasarım ilkeleri tasarımın kendisinden daha önemli. Hangi öncelikler var bu ilkelere, hangi ilkeler doğrultusunda bu tasarım yapılacak. Yani sürecimiz hem bireysel ölçüde kişilerle oluyor hem de kurumsal yapıya geçerek atölyelerle oluyor. Mahalleliyle birlikte mahalleliyi tasarım sürecine katarak, onlarla birlikte sorunları keşfedip, çözüm yolları bulan bir dahil etme sürecimiz var. Biz kentsel tasarımı hep bir şeyler çizmekle ilişkilendiriyoruz ama o halkın beklentilerini onlarla birlikte keşfederek, onlarla birlikte o işi yapmak farklı bir aşama tabii ki.

3-) Sizin için ‘değişim aracı (change agent)’ nedir (kimleri veya neleri değişim aracı olarak görüyorsunuz)? & 4-) Tasarım sürecinizde bu kavramı hiç kullandınız mı? Eğer kullandıysanız nasıl ve hangi tekniklerle kullandınız (değişim aracı oluşturmaya yönelik teknikler)?

Değişiyor bu projeden projeye aslında, yani mesela bir dönem bu değişim aracı dediğin şey uzlaşma yöneticisiydi bizim için. Bir projemizde öyle bir kavram ortaya attık, sonra gördük ki bu bir lider kişi de olabiliyor, bir kurum da olabiliyor, ben mesela portakal çiçeği projesinde şirket olarak bu rolü üstlenmişim, bir kurumdu yani. Ama sonra ben yıllarca, birey olarak uzlaşma yöneticiliği yaptım. Daha sonra, baktım insanları daha da fazla dahil etmek gerekiyor, atölyeler devreye girdi ve aslında atölyeler bir değişim aracı oldu orada da. Yani değişiyor ama bana göre değişim aracı nedir, bu birey de olabilir, kurum da olabilir, bir projeden etkilenen ve etkileyenleri bir etkileşim süreci içerisinde yer alan birçok kişi değişim aracı

olabilir. Etkilenenler, etkileyenler, etkileşim süreci ve bunu yapan uzlaşma yöneticisi aslında bu süreçteki change agentlar. Bu bazı yerlerde kurum, bazı yerlerde birey, bazı yerlerde sivil toplum örgütleri, bazı yerlerde de tasarım atölyeleri gibi araçlar falan olarak karşımıza çıkıyor.

Değişim aracısı oluşturmaya yönelik tekniklere gelirse çok teknik kullandık, yani kiminde rolleri bile değiştirdik. Empati yöntemiyle bir örnek vereyim. X mahallesinde bir barlar sokağı var, atölyeyi kurduk, işte belediye başkanı dedi ki ya burada çok büyük sorunlar var, orada yaşayanlar çok mutsuz, gençler sabaha kadar içiyorlar ve etrafı kirletiyorlar, gelin burayı çözün dediler bize. Biz tamam dedik, sokak çalıştayını yapalım dedik, bildiğimiz bir yöntemdi. Fakat gittik baktık ki, sokak çalıştayını yapmaya kalkarsak karakolda biter bu iş. Sonunda atölyeye oranın prototipini çizdik, sokakları ve evleri gösteren. Orada yaşayanlardan gelen temsilciler geldi, gençler vardı, bir de esnaflar vardı birinci halkada. İkinci halkadaysa, biz tasarımcılarla oturduk ve başladık. Birtakım yöntemlerle sorular sorup tartışmaya başladık, 10 dakikada kavga çıktı. Kimse kimseyi anlamadan suçlamaya başladı falan. Sonunda dedik ki rolleri değiştirelim, empati ve teyzeleri genç yaptık, gençleri teyze yaptık, esnafı başka biri yaptık derken birden bir konuşma üslubu gelişti. Önceden bir kavga ve gerilim ortamı vardı ama sonra başladılar anlamaya empati kurunca. Sonra da tasarımcılar dinleyerek sorunları çıkardık, birtakım çözüm yolları bulmaya çalıştık. Yani mesela bu anlattığım olayda değişim aracısı kim sorusunu sorarsan onlar (halk, gençler ve esnaf) derim çünkü biz bir şey yapmadık, biz sadece rollerini değiştirttik insanların ve onlar birer değişim aracısı oldu.

Yani benim bu bahsettiğim bütün örnekler aslında değişim aracısı, adına ne dersin de bu ismi kullan veya kullanma tabii ki bu kavramın olması lazım. Bizim toplumumuz, bir yönlendirici istiyor bence, buna bazı yerlerde ara bulucu dersin, bazı yerlerde uzlaşma yöneticisi dersin, stratejik tasarım yöneticisi dersin, işte yığınla şey dersin. Önemli olan burada, bu anlattığım herkesi bir şekilde ortak beklentiler çerçevesinde sürece dahil olacağı bir yöntemi geliştirmen. Bu yöntem de şu olmamalı, bazı toplantılara girip şu yöntem uygulanacak demek, biz onu

yapmıyoruz mesela. Önce bir yarım saat tartışıyoruz bir o profili anlamak lazım, yoksa önerdiğin yöntemden bir sonuç çıkmıyor. Mesela, başka bir mahallede KAM diye bir atölye kurduk, orada 5 tane genç vardı, içinde plancısı, mimarı, sosyoloğu vardı ve Y mahallesini çalışıyorduk ve orası çok sorunlu bir yerdir. Oturduk, yöntemlerimizi anlattım, burası bir yoksulluk alanı, burada insanlarla ilişkiye girmek tartışmayı genişletmek vs. diğer yerlerden falan daha farklı olması lazım dedik. Alana çıkalım dedik ve bu 5 kişilik ekiple alana çıktığımızda alanda kötü maddeler kullanan insanlar vardı, bir toplantımızı bastı hatta bu kişiler vs. Sonra birden gençler biz bu işte yokuz demeye başladılar korkup, onun üzerine oturduk toplantılar yaptık, alana nasıl çıkarız diye düşünmeye başladık tekrar. Güvenliğimiz için ancak zabıta ile çıkabileceğimiz söylendi ama o zaman da şunu söyledim yani zabıta ile çıkıp uygulayacağın yöntemlerin hiçbir anlamı yok, o biraz itici bir etken oluyor dedim. Oturduk bir hafta hepimiz düşündük, ortada bir sorun var, bizim bu insanlarla bağ kurmamız gerekiyor ve bunun için ne yapabiliriz, nasıl bir yöntem geliştirebiliriz. Sonunda şöyle bir yöntem geliştirdik, ikiz projesi diye bir şey başlatalım dedik. Yani bu 5 kişi mahalledeki kendisiyle birlikte mahalleye gidecek, onlara rehberlik edecek ve yol gösterecek mahalleli 5 tane genç bulsun dedik ve bulduk. Onları atölyeye çağırdık ve 10-15 gün falan yöntemleri anlattık, amacımızı anlattık ve en sonunda sokak toplantısı yapalım dedik. Bizim gençlerse o kadar çalıştay yönetmelerine rağmen, bu sokak toplantısındaki kadınları ve adamları asla yönetemediler. Çünkü mahalleli bizimkilere göre çok baskın çıktı, asla susmadılar falan filan, bir ara verdik. Sonra dedik ki yer değiştiriyoruz ve bizim ekibin ikizleri olan gençler geldi, onlar yönetsinler madem bizimkileri kimse takmıyor. Sonunda kabul ettiler ve hatta çok da sevindi bu ikizler ve başladılar mahallelinin anladığı şekilde iletişim kurmaya. Buradan da şunu anladık ortama göre birtakım ölçüleri ayarlamamız gerekiyor, yani bu çalıştayları oradakileri eğiterek onlara yaptırmak çok daha iyiydi. Biz bazı projelerde oradaki insanları eğiterek bu senin change agent dediğin rolü oluşturmuş olduk. Bu çok daha iyi oluyor, bir şekilde eğitince onlar kendi yöntemleriyle senin istediğin sorulara yanıt bulabiliyorlar ve çok da etkili oluyor bizim dışarıdan olan etkimize kıyasla.

5-) Deneyimlerinizden sonra, değişim aracısı kavramına olan bakış açınız olumlu veya olumsuz anlamda değiştirdi mi? Değiştirdiyse ne yönde değiştirdi? & 6-) Değişim aracısı kavramına olan bakış açınız zamanla değiştirdiyse buna ne sebep oldu, neden değiştirdi?

Z mahallesinde bir yabancı grup geldi, atölyeyi gördü, ya dedi siz şöyle şöyle diye bir proje var, orada kıyamet kopuyor, işte katılım diyorsunuz, yöntem diyorsunuz falan, orayla ilginiz var mı dediler bize. Yok dedik, o proje büyükşehrin projesiydi ama sonra düşündük ki yanlış yapıyoruz. Yani burnumuzun dibinde bir olay oluyor ve sen bu sürece dahil olmuyorsun. Mesela bu yanlışlığı anlayıp dedik ki, alanı dolaşalım. 10 tane tasarım atölyesinden geçile birlikte mahallenin 4 bir tarafından girerek bir algı haritası çıkarttık. Bu algı haritasını çıkartıp sokakta insanlarla konuşmaya falan çalışacaktık ama 10dk sonra ekibin hepsi geri geldi, ne oldu dedim, bizimkileri mahalleli kovalamışlar. Kimse yanıt vermemiş falan, neyse dedim toplanın gidelim bari falan dedim, biraz da gergin bir ortam vardı zaten, tam böyle dönerken yaşlı bir amca ne oldu dedi. Ya dedim işte öğrencilerim sınıfta kalacak, niye dedi, dedim işte böyle böyle mahalleliyle konuşacaklardı, bir şeyler soracaklardı falan. E oturun dedi, ben ne sorulacaksa yanıtlarım dedi, oturduk falan, yalnız dedi bir soru 10 lira dedi. Sonra anladık ki o bölgeye o kadar çok araştırma için gidilmiş ki amca da işi ticarete dökmüş ve insanlar da kızgın mahallesi yerle bir olmuş çünkü. Bizim buradaki insanlara ulaşım, sorunları birlikte keşfedip, çözüm önerilerini geliştirmemiz lazım bir yandan da. Yani bildiğimiz yöntemleri yapamıyoruz, sokak çalışmayı, kahve toplantısı falan olmuyor. Mahallede 7 8 tane çocukla denk geldik, çocukları atölyeye davet ettim. Çocuklar çok sevdi falan atölyemizi, birden birlikte bir şey yapalım falan dedik, ne seviyorsunuz falan derken kimi fotoğraf çekmeyi seviyormuş falan deyince birden aklıma bunlara belgesel yaptırmak geldi. Sonra aramızda planladık, tekrar buluşalım dedik. Geldiler, aramızda konuşup bu çocuklara birer tane kamera aldık ve bir Belgesel ortaya çıktı. Bir tane de bir belgeselci bulduk, onlara 1 ay senaryo nasıl yazılır, çekim nasıl yapılır dersi verdik. Çok heyecanlılardı, tabii biz de bu atölyeler esnasında çaktırmadan oraya gidip de sormadığımız yapamadığımız şeyleri çözmeye çalıştık. Çocuklar

gittiler anneleriyle, dedeleriyle falan sokakta evde yemekte acayip şeyler çektiler. Eski fotoğraflara kadar. Ondan sonra bir de yarışma düzenledik aralarında ilk üçe girenlere bir şeyler verdik falan. 2 3 ay sürdü bu süreç ve bir belgesel oluşturduk.

Bu da aslında şunu anlatıyor, biz oraya kafamızda belirlediğimiz bir yöntemle gittik, asla ulaşamadık insanlara, hayal kırıklığı yaşadık ama duruma göre kendin yöntem geliştireceksin gerçeğini öğretti bize. Yani empatiyle olabilecek bir şey bu, benim en başından beri hep olumluydu zaten değişim aracısı kavramına bakış açım ve etkileşimle empatiyle bunun yarattığı değişimler bambaşka. Yani değişim aracısı dediğimiz şeylerin sabit olmadığını ve bağlama özgü yöntemlerle onlara ulaşıldığını gördük, mesela burada çocuklardı direkt değişim araçları, çok şeyi değiştirdiler çünkü. Çocukların bakış açıları değişti, bilgi toplama becerileri değişti, yani özgüven gelişti, yani yaşama bakış açıları komple değişmeye başladı aslında. Hatta çoğu mimar, tasarımcı falan olmaya karar verdiler gibi vizyonlar oluştu çocuklarda ve hatta ailelerinde.

Çok fazla projede bunları yaşadık biz ve benim elde ettiğim deneyim bu sürecin etik kurallarla ilerlemesi ve bu etik kuralları bilen benimseyen kişiler ve kurumlarla ilerletilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mış gibi yapılan projeler yerine gerçekten empati kurulan yöntemlerle yapılması gerekiyor. Benim anlattığım örneklerin hepsi küçük örnekler ama hepsinin arkasında gerçek hikayeler var, ben mesela hala projelerdeki esnaflarla ve insanlarla görüşürüm, bayramlarda falan beni arayanlar olur başka yerlerdeki projelerden de. Bütün bunlar, bu değişim aracısı kimse bu doğru soruyu sormalı, konuyu anlayıp doğru soruyu sormalı, gayret etmeli. Gelip geçici laf olsun diye kısa kısa buluşup anlamadan etmeden bir şeyler yapmak yerine, bunun kalıcı bir kültür haline gelmesi gerekiyor. Bunun için de kurduğumuz atölyeler bence çok önemli ve etkiliydi, o atölyelerde çalışan meslek arkadaşlarımız bile değişim aracısı oldu, bir yerlerde rol almaya başladı hepsi, sosyal etki tasarımcısı vs. gibi şeyler.

Transcription of the Second Interview

1-) Tasarıma sürecinizde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuz katılımı sağlamak adına)?

Yani şöyle, ben daha tabii araştırma boyutundayım bu işin bir akademisyen olarak. Araştırma haricinde bir tasarım deneyimim de oldu, aslında bir yarışma projesiydi ve dolayısıyla kendi yarışma arkadaşlarımla birlikte bu sürecin içerisinde görev aldım. Yani içerisinde mimarlar, peyzaj mimarları ve benim gibi planlılar vardı. Yani bu kısmı bir kenara ayırırsam daha çok araştırma projelerinde görev aldım ve araştırma projelerinin niteliğine göre katılımcı profili değişti. Hem veri topluyordum hem süreci yönetiyordum ve veri toplarken oradaki katılımcılarla da görev dağılımı oluyordu ve tabii ki aynı zamanda bilgiyi paylaşan ve bu bilginin bir yerlere gelmesini sağlayan kişi de oldum. Dolayısıyla profiller değişiyordu ama geniş bir yelpaze içerisinde alırsam farklı yaş gruplarıyla çalıştım her şeyden önce, ağırlıklı olarak çocuk olmak üzere ve daha sonra bunu gençler takip etti ve daha sonra da yetişkin ama kadın olan yetişkinler takip etti. Yetişkin erkekler de vardı ama daha çok veri sağlayan olarak vardı yalnızca. Birebir katılımcı tasarım süreçlerinde çocuklarla, gençlerle ve yetişkin kadınlarla çalışmalar yürüttüm.

Hangi teknikleri kullandım dersek, yani tek tekniğe bağımlı kalmadım hiç. Her zaman böyle bir tabii ki projenin doğası gereği farklı süreçler oldu. Yani mesela, katılımcı coğrafi bilgi sistemlerinin kullanıldığı çalışmaların içerisinde yer aldım. Ama bir proje sahibi olarak değil de projenin içerisinde gönüllü olan bir birey olarak yer almıştım bu projelerde. Ya da mesela odak grup çalışmalarının içerisinde yer aldım. Katılımcı fotoğraflama çalışması yaptım. Yine böyle bir projeyi yöneten, yürüten kişi olarak değil ama moderatör görevinde yer aldım. Sonrasında kendi projelerim oldu çok sayıda ve onlarda her projede en az 3-4 tane çok temel tekniği kullandım ama bunların yanı sıra projenin niteliğine göre de bunlara bazen eklenmeler oldu. Mesela çok sabit olan teknik olarak anket çalışması her zaman vardı, yani anketi ver veriyi topla şeklinde çok pratik olduğu için. Bunun yanında mesela bir odak gruplu katılımcı haritalama çalışmaları her zaman oldu, aktivite

günlüğü çalışması yine her zaman oldu ve projenin niteliğine göre bunlara GPS aleti verip rota izleme eklendi bazen, gezilerin düzenlenmesi ve bu gezilerin bilgiye katkısı üzerinden çalışmalar oldu, ben bunlara kültürel geziler demiştim. İnsanların, içinde yaşadıkları mahallede temelini bilmedikleri bir tarihin öğretilmesi ve o bilginin acaba karşı taraf açısından ne anlam ifade ettiğini anlamak amaçlanmıştı daha çok bu gezilerde. Ya da mahalledeki sorunları çözmeye yönelik maket çalışmalarımız olmuştu. Planlama atölyeleri de oldu, bundan 20 yıl sonrası için bir vizyon belirleme, mahalledeki sorunları fotoğraflama, bu fotoğraflar üzerinden birlikte politikalar üretme gibi ve katılımcılar her zaman halk kesiminden oldu bu atölyelerde. Pedometreler verdiğimiz çalışmalarımız oldu. Bir de tasarla yap atölyeleri oldu, bunlar farklı niteliklerdeydi. Bazıları çocuklarla çalışmalar yaptığımız zaman mesela bahçesi olmayan okullarda çocuklara ilk önce bir bahçe tasarımı yaptırıp ondan sonra malzemeleri getirip okul bahçelerini çocuklarla birlikte yaptığımız çalışmalarımız oldu. Sokakta sanat çalışmalarımız oldu, her bir çocuğa 1m2lik bir kare alan zeminde verip o zemindeki o 1m2lik alanı birlikte ve dilediğince boyandığı etkinlikleriyle böyle bir sokak boyunca çalışma oldu. Yaklaşık olarak 200mlik bir uzunlukta bir sokağın, 1m2 boyama 1m2 boşluk şeklinde boyandığı bir etkinlikti bu aslında. Yine duvar boyama çalışmaları da olmuştu yani gri duvarların yine çocuklar ve gençler tarafından renklendirilmesi gibi çalışmalar. Bunların hepsine tasarla yap atölyeleri demiştik çünkü ilk önce bir tasarım ve daha sonra onu hayata geçirme geliyordu. Yani okul bahçeleri de aynı formattaydı.

Dolayısıyla bazı teknikler araştırmacı olarak bilgi elde etmeyi sağlarken bazıları da insanlarda biraz kapasite oluşturmaya, onların yerle duydukları ilişkileri geliştirmeye, kendi yaşadığı bölgenin tarihini bilmeyenler için o tarihi öğretmeye ve yerle kurdukları ilişkiyi buradan beslemeye (mesela yarın bir gün tarihi bir mahallede yaşayan vatandaşlar gelecekte o mahalleyi dönüştürme çabası vs. için) katkı sundu bu çalışmalar. Her zaman böyle bir grubu eğittim ve eğittiğim grup bazen üniversite öğrencileri oldu, bazıları da ilkokul mezunları oldu, bazen dernekler oldu ve dernek çatısı altında dernek üyeleri oldu ve çok farklı kesimlerden üyeler vardı yine. Yani bazen bir otopark işletmecisi de oluyordu hani böyle çalışmaların

içerisinde yer almak isteyen. Yani çok farklı katılımcı kesimi eğittiğim oldu ama aynı zamanda bu projelerin nasıl yürütülmesi konusunda da eğittiğim insanlar da oldu. Dolayısıyla projelerin içinde böyle farklı yaş gruplarına ve farklı eğitim seviyelerine sahip gençler de katıldı ve bir veri toplayıcısı oldular ama bununla birlikte kendileri de tabii geliştiler ve öğrendiler çünkü onlar da kültürel gezilere katıldı, onlar da bir veri toplayıcısı oldu ve onlar da yaşadıkları mahalleyi bu şekilde öğrenen kişiler oldular.

2-) Tasarım sürecinize katılımcıları ne ölçüde ve nasıl dahil ediyorsunuz?

Ne ölçüde dahil ediyorum diye cevaplayayım, yani şöyle o da yine projenin içeriğine göre değişiyor biraz. Bazı çalışmalar doğrudan bireyin kapasitesini arttırmayı amaçlıyor, dolayısıyla orada artık sadece bir veri sağlayan olarak değerlendiremiyorum onları. Yani aynı zamanda, belirli yetenekleri elde ettirmeye çalışıyorum ama hiçbir zaman o ladder of participation ın en son ucundaki kısım olmadı bendekilerde yani hadi siz projeyi yazın ve süreci tamamen siz yönetin gibi bir olay olmadı. Her zaman araştırmacı olarak başından sonuna formatı ben onlara verdim ve o şekilde süreci yönettiğimi düşünüyorum. Yani mesela projede gençlerin eğitilmesi noktasında da bu işi nasıl yapacakları noktasında da her zaman bir frame verdim katılımcılara. Katılımcılar da yeri geldiğinde sadece bilgi veren olmadılar ama aynı zamanda dediğim gibi bu bilgiyi öğrenip ondan sonra öğrenilen bilgiler ışığında bir şeyleri hayata geçiren kişiler oldular. Ama her proje için diyemiyorum bunu işte bazı projelerde kapasite arttırmaya yönelik amaçlar var projenin içerisinde, yani öyle bir amaç olunca tabii bu katılım ölçüsü biraz daha bir üst seviyeye çıkıyor ve bilgiyi onlara ver ve bu bilgi doğrultusunda bir şeyleri yapma becerilerini onlara kazandıracak uygulama zeminlerini de onlara ver. Yani mesela bir okul bahçesinin tasarlanması planlanması gibi. Ama ekonomik açıdan dezavantajlı oldukları için bütün malzemeler bizden veriliyor. Yani halbuki olması gereken şey aslında malzemeleri de onların bulması kapasiteleriyle ama dediğim gibi ben bir şekilde kolaylaştırıcı olmaya çalıştım o projelerde. Kendi sahip olmadıklarını onlara verdim bazen (bilgi, malzeme, fidan, yaptıklarını koruyacak kilitli bir kapı mesela bahçeler talan edilmesin diye), ama işte bazen de doğrudan bilgiyi almaya çalıştığım

çalışmalar da oldu. Yani mesela anket çalışması bunlardan bir tanesi, yani o tür çalışmalarda tabii araştırmacı olarak rapor etmemiz gerekebiliyor ama tabii katılımcılarda bir soru işareti oluyordur bunun onlara bir katkısı olacak mı noktasında. Ama daha çok araştırma anlamında tabii ki buradaki amaç. Dolayısıyla bu noktada kişiler sadece bilgiyi verenler oluyorlar ladder of participation olarak bakınca. Anket, GPS gibi çalışmalarda bu biraz böyle. Ama yeri geldiğinde de dediğim gibi özellikle de bu tasarla yap atölyelerinde kişinin bir şeyleri yapabilmesi gerekiyor. Ama kültürel geziler yine öyle, bilgiyi biz veriyoruz onlar sadece katılıyorlar ve biz kolaylaştırıcı bazı şeyler yapıyoruz süreç içerisinde. Mesela bir soru cevap dolduruyorlar gezerken, ben burada ne öğrendim gibi, yani hani birey gezerken neler öğrendiğini bir şekilde not etmeye bir şeyler kapmaya çalışıyor. Ya da odak gruplar oldu ve bir de odak gruplu katılımcı haritalama çalışmaları oldu, bunlar sadece bilgiyi elde ettiğimiz değil ama aynı zamanda katılanların birbirlerinden de öğrendikleri bir çalışma oldu ve çift taraflı gitti hem ben hem onlar öğreniyordu. Yani dolayısıyla farklı farklı katılım basamakları vardı diyebiliriz ama hiçbir zaman ladder of participation ın en üstünde yer alan ben o yetiyi verdim, hadi bakalım siz projeyi aktiviteleri şekillendirin aşamasına geçmedim. Bu da benim araştırmacı kimliğim dolayısıyla böyleydi.

3-) Sizin için ‘değişim aracısı (change agent)’ nedir (kimleri veya neleri değişim aracısı olarak görüyorsunuz)?

Yani şöyle ben, değişim ajanını ilk önce belirli kabiliyetleri olan kişilerin mekânı değiştirmesi veya koruması olarak değerlendiriyorum.

Bazen insanları değişim aracısı olarak gördüm ama bazen de görmedim, onu da söyleyeyim. Gördüğüm kısımlarda, katılımcıların özellikle kapasitelerini arttırmaya çalıştıklarında değişim ajanı ifadesini kullandım. Yani işte çocuklar gençlerle İstanbul’da bir deneyimimiz olmuştu, X Projesi adı altında. Onda mesela bir dernek üyelerini eğitmiştim, dernek üyelerinin kendisi burada bir değişim ajanıydı çünkü onlara belirli aktivitelerin, etkinliklerin nasıl yürütülebileceği konusunda eğitimler verirsem gelecekte benzer etkinlikleri benim yokluğumda devam ettirirler diye

düşünmüştüm. Aslında sonucu da oldu, dolayısıyla o üyelerin tamamını bir değişim ajanı olarak görmüştüm. Onun dışında, dernek üyeleriyle birlikte sahaya çıktığımız ve çocukları çeşitli planlama ve tasarım etkinliklerine kattığımız bir dizi etkinlik olmuştu. Yani bunların içerisinde sadece bilgi aldığımız anket gibi çalışmaların yanı sıra. Bir de onların kapasitelerini arttırmaya yönelik işte kültürel geziler, odak grup çalışmaları, odak grup temelli katılımcı haritalama çalışmaları vb. bunlar da onlara yarın bir gün mahalleleri hakkında bir koruyucu, bir dönüşümcü olarak görmek istememin nedeniyle yürütülen etkinliklerdi. Dolayısıyla, o çalışmada mesela çocuklar bir değişim ajanı olmuştu. Dezavantajlı kadınlarla çalışmalar yürüttüm. Orada da onlara değişim ajanı olarak yaklaştım, ifade olarak kullanmamıştım ama bakın mahalleniz hakkında böyle bir değişime vesile olabilirsiniz gibi bir ifadeyi çocuklarda direkt kullandım ama yetişkin kadınlarda kullanmadım. Ama yürütülen etkinlikler yine onların mahalleleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına yönelik etkinliklerdi. Dolayısıyla, aslında dolaylı olarak onlar da bir değişim ajanı olarak projemde görüldüler. Ama her çocuklarla çalıştığım zamanda onları bir değişim ajanı olarak görüyorum diye bir ifadem yok. Bazı çalışmalarda onu yaratmak isteyişimle ilgili etkinliklere sahipken bazen de veri toplayıcı olarak görev aldığımdan bu ifadeyi mesela kullanmıyorum.

4-) Tasarım sürecinizde bu kavramı hiç kullandınız mı? Eğer kullandıysanız nasıl ve hangi tekniklerle kullandınız (değişim aracı oluşturmaya yönelik teknikler)?

Yani bence burada asıl etken şey oldu, tasarla yap atölyeleri bence böyle en to the point etkinliklerden bir tanesiydi. Çünkü hani sadece bir bilgilendirme değil ama onun uygulamaya geçirilmesi karşı taraf açısından son derece önemli. Yani bakın bir şeyler yapabiliyoruz birlikte demek oluyor bu. Bu bazen şey de olabilir bir fidan verip fidan dikme de olabilir çünkü bir mekânı şekillendirmek var sonunda yani onun şekillendirilmesini son derece önemli görüyorum bu değişim ajanı yaratma konusunda. Çünkü diğer türlü bir mahallenin tarihi hakkında bilgilendirmek ya da

bir mekânı öğretmek yani şöyle şöyle mekanlar da varmış demek değişim ajanının olması açısından yeterli bir şey değil. Ama şöyle bir şey var, değişim ajanı olabilmek için sanıyorum sadece yeti de değil, yani yerle kurdukları ilişkileri destekleyecek farklı şeyler de gerekiyor. Yani bilinç de gerekiyor. Dolayısıyla, o bilincin verilmesi çok önemli ama işin uygulama kısmı hani böyle olmazsa olmaz noktalardan birisi değişim ajanı yaratmak açısından. Dolayısıyla, tasarla yap atölyeleri bir teknik aslında değişim ajanı yaratmak için kullanılan. Maket yapma atölyeleri falan hani biraz daha bir problem alanı tespit et, bu problemi nasıl çözümlenebileceğine, burada ne olması gerektiğine ilişkin gel buranın bir maketini üretelim. Bu etkinlik işte biraz daha benim burası için hayalim böyledir demenin bir göstergesi ama tabii ki maket yapma ve bu yolla kendilerini ifade etme becerilerini geliştiriyorlar. Yine de uygulama bambaşka bir şey. Uygulama etkinliklerim de oldu ama kendini ifade edebilme farklı yollarla mesela fotoğraf çekerek ve gel buna politika yazalım diyerek de etkinlik yaptık. Bu problem karşısında kimin ne yapması gerekir diye tartıştık. Bu da oldukça iyi bir etkinlikti, buna planlama atölyeleri demiştik. İki aşamadan oluşmuştu. Onu da anlatayım, ilk aşamada bir vizyon tanımlama ile başladık 20 yıl sonranın ve odak grup şeklinde ilerlediği için ortak bir vizyon geliştirme yaptık. 7 kişiden oluşan bu odak grup çalışmalarında herkesten farklı bir fikir gelirse ortak bir vizyon nasıl oluşturulur bunlardan onu çalışmıştık. Ondan sonra mahalledeki problemleri hep birlikte gruptan dinledikten sonra gün sonunda onlara yani hani çok böyle gündelik hayatta zaten geçtikleri bölgelerdeki problemleri fotoğraflayın dedik. Sonra da birlikte poster oluşturduk. İlk önce ortak tanımlana vizyonu yazdılar, altına çektikleri fotoğrafları koydular, fotoğrafların altına her bir fotoğrafın neyi ifade ettiğini yazdılar ve numaralandırdılar. Sonra da neler yapılabilir bu problemlere yönelik onları mesela her grup tekrar bir araya gelip yapılabilecekleri tartıştılar. Bu yine change agent yaratma konusunda iyi bir etkinlikti diyebilirim.

5-) Deneyimlerinizden sonra, değişim aracısı kavramına olan bakış açınız olumlu veya olumsuz anlamda değiştirdi mi? Değiştirdiyse ne yönde değiştirdi? & 6-) Değişim aracısı kavramına olan bakış açınız zamanla değiştirdiyse buna ne sebep oldu, neden değiştirdi?

Yani şöyle ben, değişim ajanını ilk önce belirli kabiliyetleri olan kişilerin mekânı değiştirmesi veya koruması olarak değerlendiriyorum. Farklı kişilere göre farklı tanımları olabilir ki biliyorum yani farklı disiplinlerde veya kentsel tasarım içerisinde geçtiği zaman bile farklı tanımlar olabiliyor. Literatüre baktığım zaman hani böyle şey görebiliyorum yani çok batı temelli bir literatür içerisinde belirli yetilere sahip, belirli donanıma sahip gençlerin sonunda hayali hep bir şeyleri değiştirecekleri dönüştürecekleri rolünde. Bunun bazen yansımalarını aslında sanıyorum güncel hayatımızda görüyoruz yani gençliğimizde izcilik veya kampa gidenler gelecekte de bu davranışları mesela sürdürüyorlar. Yani o yüzden ilköğretim çağında yurtdışında sahaya çıkalım ve çöp toplayalım etkinliklerinin hani gerçekten bir sonuç vereceğini ilk önce düşünüyorum. Yani bu kendi çalışmalarım da aslında hiçbir zaman şey diye düşünmedim yani ben bunları karşı tarafa veriyorum ve asla sonuç alamam. Böyle aslında düşünmedim ve hala da aslında düşünmüyorum ama tabii bakış açım da değişiklikler oldu. Mesela, projenin başında bir anket veriliyor yani mahallenizi dönüştürmeye karşı olan ve yeri geldiğinde korumaya karşı olan motivasyonunuzu nasıl değerlendirirsiniz gibi bir soru sorduğumda 12 tane veya 5 tane veya 2 tane etkinliğe katılmış olsun, 260 – 270 çocuğa bu soruyu bir de bütün etkinliklerden sonra sorduğumda hepsinin cevapları neredeyse proje başındaki cevaplarıyla aynıydı hani kaç tane etkinliğe katılmış olursa olsun. Bunun tabii şöyle bir nedeni var, araştırmacı olarak her seferinde bir etik onay almamız gerekiyor ve gönüllülük esaslı çalışıyoruz yani isteksiz olan zaten o projelere en başından katılmamış oluyor. Dolayısıyla her zaman isteyen aslında katılmış oluyor, yani zaten motivasyonu olan kişiler gelmiş oluyor ve zaten o motivasyonla bitiriyor ve genel anlamda motivasyon seviyesinde bir değişiklik olmamış oluyor. Aradaki istatistiksel bir fark çıkmayışının temel nedeni bu aslında. Bununla birlikte, davranışsal olarak insanların uzun vadedeki davranışlarını takip ettiğim ve bir şeyleri dönüştürüyorlar

mı, bir şeyleri değiştiriyorlar mı diye takip ettiğim insanlar oldu. Bunun sonucunda, farklı düşünceler içerisine girdiğim oldu. Her seferinde bir kere şunu gördüm, ya evet bir çalışmayı veya bir eğitimi birisine verince bunun karşılığını bir şekilde alıyorsunuz. Mesela, İstanbul'daki çalışmada yine gençlere gitmiştik, ben o çalışma bitince ayrıldım ve yurtdışına geri döndüm. O grup daha sonradan farklı fonlara başvurular ve farklı şehirler için aynı etkinlikleri devam ettirdiler. Yani demek ki aslında bir dönüşüm veya değişim ajanı olabildiklerini gösteriyor bu. Yani bu olumlu bir şey. Çocukları takip etmem tabii mümkün olmadı, uzun vadeli çalışmalar olmadığı için ama gençlerde mesela bunu gördüm. Dolayısıyla, bir olumlu tarafının olduğunu hani söylemeliyim. Ama diğer taraftan da şöyle düşünüyorum, bu tarz çalışmaları Amerika'da, Avrupa'da böyle biraz daha medeni veya kolektif olarak muhafazakarlaşmamış toplumlarda yürüttüğün zaman, yani her zaman böyle bir artışta gittiğimizi düşünüyorum. Ama bizim gibi ülkelerde, sorunların da olduğunu açıkçası düşünüyorum o da işte biraz politik yozlaşmadan kaynaklı diye düşünüyorum. Evet eğittiğimiz insanlar değişim ajanı olarak kendilerini bir şekilde sergiliyorlar, bir şeyleri değiştiriyorlar ama iyi yönde mi değiştiriyorlar yoksa kötü yönde mi değiştiriyorlar işte o noktada bazen soru işareti kalıyor. O soru işareti mesela, bu dernek örneğiyle başlayalım. Son derece apolitik olan bir dernek bu, bir belediye binasının içerisinde bir dernek olarak işlerini sürdüren apolitik bir dernek bu. Fakat bir gün belediye başkanı diyor ki bu derneğin başına bizim belediyenin ismini asalım diyor. Tabii dernek kabul etmiyor, çok farklı nitelikte üyelerimiz var ve bir belediyenin altına girmemiz doğru olmaz diyorlar, siyasallaşmak istemiyorlar. Ondan sonra bizim proje alındı işte, dernek vasıtası ile. Bizim de oldukça hoşumuza gitmişti işte ne güzel apolitik durmak isteyen ve herkese mesafeli durmak isteyen bir dernek diye. Ondan sonra birden böyle bu dernek biraz farklı bir yol izlemeye başladı, dediler ki bize gel proje madem para sağlıyor biz artık dayanamıyoruz belediyeye, buradan çıkalım ve başka bir yere gidelim. İyi hoş ama bu seçilen yer birden kendi evleri oldu böyle home ofis gibi ve doğalgaz projeden, elektrik projeden, su projeden karşılanmaya başlandı bu sayede. Yani yolunu öğrendiler ve projeleri sürekli devam ettirmeyi de öğrenmişlerdi zaten. Hadi proje yazalım biz de

doğalgazımızı çıkartırız en azından falan demeye başladılar. Ondan sonra ise her cuma namaza gitmeler başladı, falanca filanca belediye başkanı da geliyor onunla tanışıp destek alırız en azından demeye başladılar, bu devirde bu gerekiyor demeye başladılar. Bütün bunlardan sonra bu yol tamamen onlar adına sapmaya başladı ve en sonunda zaten daha dini ve politik kuruluşların içerisinde görev aldılar. Yani dolayısıyla aslında bazen şöyle düşünmüyor değilim, yani biz bir şeyleri veriyoruz yetenekleri ve kabiliyetleri ve beklentimiz herkesin bir şekilde kucaklanması ve gerçekten kendi becerilerini topluma karşı herkesi eşit şekilde kucaklayarak ve kimseyi dışlamadan başkalarının problemlerini de dert edinip sahip oldukları yeri herkesin problemi olan bir şeyleri çözmek için kullanmak. Ama işte bazen işte biz bu yetileri verdikten ve öğrettikten sonra o gücü sadece belirli bir kesimin problemine veya kendi kişisel problemlerine karşı kullanmak için suistimal edildiğini gördüm. O baştaki apolitik duruş birden yok oldu sonunda. Ben biraz bunu içinde bulunduğumuz toplum yönlendiriyor diye düşünüyorum ve insanlar bir şeylere biraz mecbur ediliyor sanki belli bir kesimin yanında olunmazsa destek bulunmaz, o iş olmaz gibi bir düşünce hâkim. Ne yazık ki çok acı bir hikâye bu ama işte change agent dediğimiz kimselerin veya grupların hani bazen böyle yollara girdiğini görünce de açıkçası üzümüyor değil. Yani biz ne için çalıştık o zaman, yani ben sizin doğalgazınız elektriğiniz ve suyunuz karşılınsın diye mi sizi eğittim demeye başlıyorum. Bunu farklı hikayelerini tabii duyuyorum, 3 tane alternatif var, (1)politik olarak köhneleşmemiş durumlarda change agent gayet güzel çalışır, (2)kimi durumlarda bizde olduğu gibi, ya işte böyle durumlar olur yani bir grubun altına girmezsen desteklenmezsin ben gücümü onlar için kullanayım, (3)bir de cemaatleşme durumu, bu da şey oluyor aa bak bunlar parlıyor, bir şeyler yapıyorlar veya bir şeyleri etkiliyorlar, dur hadi ben hemen bunlara bir kol kanat gereyim, yani birileri bunların change agent olduğunu görüyor ve bunları kendi himayesine alıyor ve maalesef özellikle de dezavantajlı (karşı koyamayan) gruplara bunu yapıyorlar. Yani sen aslında birilerini change agent yapıyorsun ama onlar bir asıl change agent olup çıkmıyorlar çünkü birileri tarafından fark edilip hemen bir yerlere çekiliyorlar. Kısacası, senin onlara daha iyi yerlere getirme gayen ne yazık ki başka insanlar

tarafından görülüyor ve biraz lekeleniyorlar ve konu asıl amacından sapıyor bizim gibi bağlamlarda. Tabii ki iyi yanlar da var bahsettiğim ama eğer iş ekonomik çıkar meselesine dönüşürse bu politik yapı içerisinde ne yazık ki çok da düzgün kalınamayacağını çok da düşünmüyorum açıkçası. Dolayısıyla biraz kavrama karşı bakış açısında içinde bulunduğum ülke koşulları nedeniyle biraz eksiler çoğunlukta diyebilirim. Bir yerden fon bulma çabasıyla birilerinin içerisine girme çabası ve sadece kendi çıkarının peşinde koşma işine dönüştüğünü görüyorum maalesef bizim ülkemizde bu tarz işlerin. Kendi dönüşümlerini, zihinsel dönüşümlerini, savundukları gayelerini tamamen bir kenara bırakıp ve diğerlerinin değerlerini kabul etme oluyor bu. Bir change agent yaratmışız derken bazen işte ah keşke yaratmasaydım da falan dediğim oluyor ne yazık ki. Günün sonunda kendilerini ekonomik açıdan var etmeye çalışan birilerini görüyoruz ve toplumsal bir sorun aslında. Ümitli olarak tabii ki bir yanımda var, o ümidi katılımcı planlamayı destekleyen birisi olarak yani tabii ki bir change agent olumlu bir sonuç doğurabilir diyorum ve o yüzden eğittiğim kişilerin çocuklar olması benim açımdan bu yüzden önemli diye düşünüyorum ama çocukları gözleme ve kendi güçlerini ne şekilde kullandıklarını takip etme şansım olmadı. Fakat gençleri gözlemlediğimde pek de olumlu yerlere kullandıklarına şahit olmadım güçlerini. Yani ne olumsuz hikâye ve deneyimlerden dolayı olumsuzum ama gelecek çocuklarda ve belki çocuklar bir şekilde doğru bir toplum ve eğitilmiş aileler ile belki olumluya çevirebilirler bunu. Kolay toparlanılabilecek ve hemen çözülebilecek bir şey olduğunu düşünmüyorum tabii bu toplumsal ilerlemenin.

Transcription of the Third Interview

- 1-) Tasarıım sürecinizde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuz katılımı sağlamak adına)? &**
2-) Tasarıım sürecinize katılımcıları ne ölçüde ve nasıl dahil ediyorsunuz?

Tasarım sürecine kimleri dahil edebiliriz sorusuna, X gibi bir mahallede biz kimlerle birlikte çalışabiliriz sorusuyla yola çıktık ve belli başlı problem tanımları yaptık oraya özgü olan. Dışarıdan bir tasarımcı olarak genel bir tanımlanama yapıyorsunuz ama bu problemi de oradaki change agentlarla beraber yeniden tanımlamanız gerekiyor. Böyle bir ön hazırlık aşamasına girdik ve aktörler belirledik. Bu aktörler kimdi, örneğin, merkezi yönetim aktörleri (TOKİ, ÇŞB, Ankara Kalkınma Ajansı), yerel yönetim aktörleri (Çankaya Bel. Ve Muhtar), zaten an başta halk, meslek odaları (TMMOB Mimarlar Odası ve şehir plancıları Odası) mahalledeki ufak inisiyatifler, topluluklar (X Derneği) (güçlü bir mahalle kültürü ve dayanışması olan bir alan burası). Yurtdışından da bir ortak olarak Viyana Teknik Üniversitesi de vardı ODTÜ ile birlikte. Bu arada biz bu süreci tasarlarken tasarımcı olarak tamamen apolitik olmaya çalıştık çünkü çalışmaya herkesi dahil edebilmenin, karar verme süreçlerini deneyimleyebilmenin ve daha demokratik bir platform oluşturmanın temel gidişatı buydu yani bu kullandığımız en önemli metottu diyebilirim. Sonra da projenin kick-off toplantısından sonra projeye dahil olmak isteyenler de oldu. Tabii kimlerle ve nasıl çalıştın sorusuna kısa cevap vermek çok zor çünkü bu proje tam 2 yıl sürdü ve biz 40'a yakın etkinlik yaptık, daha saymadıklarım bile var ve biz her etkinlikte farklı aktörlerle bir araya geldik. Fakat toparlayacak olursam bu sorunu, bizim için en önemlisi şuydu: genel olarak mahalle profiline baktığımız zaman emekliler etkinliklere katılmayı çok istediler çünkü mahallenin bir kooperatif olması ve işçi kooperatifi 70lerden beri, dolayısıyla bu insanların hepsi çok uzun süredir orada oturan ve artık belli bir yaşa ulaşmış, bilinçli, politik olarak da aktif ve sürece katkı sunmak isteyen insanlardı. Yani biz bu projeyi yapmış olmasaydık bile onlar zaten mahalleleriyle ilgili birçok şey yapıyorlardı (görüşmeler yapıyorlar, Çankaya Belediyesi ile iletişimdeler, muhtarla zaten çok iç içeler ve bütün değişim dönüşüm

süreçlerine hâkim olan bir mahalle yapısı zaten vardı. Emekliler hem zamanları da oldukları için en çok 60+ yaş en çok katıldı diyebilirim halk kısmında. Kurumsal olarak katılanlar daha çok bizim ortak problem ve hedef belirleme çalıştaylarımıza katıldılar.

Onun dışında bizim bir tane ana eylemimiz vardı ‘tasarım oyunu’ adlı ve ona da bütün aktörlerimiz katılım gösterdiler. Fakat yine de her zaman katılmak istemeyenler oluyordu, anlamayanlar da oluyordu, ya da önemsemeyen, bir işe yaramayacağına inanan ve bir değişim yaratabileceğini düşünmeyen ve bu sebeple de gelmeyenler oluyordu. Bunlara ön problemler diyelim. Bir de katıldığı esnada benim araştırmacı olarak ona biçtiğim rol konusunda da her zaman verimli olamayabiliyoruz. Yani ne ölçüde dahil ediyorsun sorusunu sormuşsun ya, bence bu çok önemli bir soru. Yani mesela Sherry Arnstein’ın katılım merdivenlerini biliyordur, o mesela katılımı belli ölçülere ayırır ve her katılım dediğimiz konunun aslında katılım değil ama manipülasyonla gerçekten karar verme sürecine giden bir basamak olduğunu savunur. Dolayısıyla da ne ölçüde dahil ettik kısmı etkinlikten etkinliğe, katılımcıdan katılımcıya göre değişti çünkü kurumlardan da gelen kişiler bazen farklılık gösterdi. Örneğin, kurumdan gelen kişinin mesleği daha sosyal bilimlere dayanıyorsa farklı bir bakış açısı oluyordu, fen bilimleriyse de farklı oluyordu. Yani aynı kurumdan gelen ama farklı altyapıya sahip insanların bile katılım ölçüsü değişti. Dolayısıyla buna tek bir cevap veremiyorum hani ne ölçüde dahil ediyorsunuz sorusuna çok ciddi ve kapsamlı bir cevap gerekiyor.

3-) Sizin için ‘değişim aracı (change agent)’ nedir (kimleri veya neleri değişim aracı olarak görüyorsunuz)?

Benim için bu süreçleri yöneten ve başlatan olarak ilk başta bence mimardır, araştırmacıdır. Bu bizim bakış açımızdan ele alırsak tabii ama her zaman böyle olmayabilir. Örneğin Gezi olaylarını bir araştırmacı/sosyolog başlatmadı, tamamen halktan gelen bir hareketti. Ama bizim alanımızdan bakıyorsak, değişim aracı bence ilk başta biziz çünkü biz bir mekân üretiyoruz ve bu mekânı üretmeyle ilgili bilimsel bir bilgi üretiyoruz ve bunu nasıl ve kimlerle ürettiğimiz çok önemli. Mesela

bizim proje için değişim aracımız karşılıklı oldu. Evet bu proje fikri bizden (araştırmacıdan çıktı), biz böyle bir şeyi deneyimleyelim istedik. Fakat, mahalleliyle bir araya geldiğimiz zaman, oradaki diğer aktörlerle bir araya geldiğimiz zaman aslında, birbirimizi değiştirdiğimizi gördük. Çünkü biz tasarımcı olarak önceden construct ettiğimiz bir süreç vardı ve bunun aslında sahaya indiğimiz zaman ne kadar değişebileceğini gördük. Dolayısıyla, bu aslında bizim tek başımıza bizim bir araştırmacı olarak karar verebileceğimiz bir şey olmadığını, süreçlerin çok esnek olması gerektiğini ve araştırmacının da esnek süreçlere uyum sağlaması gerektiğini tecrübe ettik. Bu açıdan baktığımızda karşılıklı bir change agent kavramından bahsedebilirim kendi fikrimce.

Şimdi araştırmacının rolü büyük çünkü daha önceden katılımcılıkla ilgili karar verme süreçlerine dahil olmayan bir hakla berabersek eğer çok büyük problemlerle karşılaşılıyor. Şimdi sahaya inince bu katılımcı tasarımı bilen çok az ve anlatınca da buna inanmıyor halk ve bizim değişimde söz hakkımız mı var diye soruyorlar, yani bu konuda bir bilinç pek yok ülkece çünkü çok yeni yeni gelişen kavramlar. O yüzden sen araştırmacı olarak bir şekilde sen o halkı bilgilendirmeye başlıyorsun ve katılım bu şekilde başlıyor, yönlendirerek. Yani, önden belirlenmiş change agentlar o şekilde çalışmayabiliyor pratikte.

Projeden change agent örneği vermek gerekirse, bir tane 70-75 yaşında bir amca vardı ve buranın yıkılmasını istiyordu, merdiven çıkamıyorum diyordu. Fakat Çankaya Bel, başka bir aktörde amcanın isteklerinin yönetmelik gereği mümkün olmadığını söylüyordu. Bu sefer de o amca tamam o zaman, şu şu şekilde yapalım diye başka bir öneride bulunuyordu. Yani aslında, çatışma-çözme sürecine de girilmiş olunuyordu. Dolayısıyla burada change agent kurumlardan gelen kişiler de olmuş oldu amca ile beraber. Yani fikir beyan ediyorsun, karşıdakinin fikrini değiştiriyorsun, tartışıyorsun ve çözüyorsun ve bu bile ufak ufak bir değişim başlatmış oluyor. Dolayısıyla toparlamak gerekirse, değişim aracı: Bizim araştırmacı perspektifimizle bakarsak, tasarımcının kendisi, yeri geldiğinde halk, yeri geldiğinde belediye, kurum ya da kuruluş olabiliyor ve bu agentlar sürekli birbirleriyle etkileşim halinde olarak değişimi gerçekleştiriyorlar. Yani, projeden

projeye değişiklik gösterebilen bir durum ve aslında her zaman bizim aktör olarak tanımladıklarımıza ek olarak bir tasarımcı / araştırmacı olarak kendimiz de birer change agent rolü oynayabiliriz. Bir tasarımcı olarak veya bir aktör olarak da change agent rolü üstlenmek mümkün. Süreçte insanlar birbirini şekillendirmeye başlıyor ve zaten bunu yapmazsan katılımın da bir anlamı olmaz.

4-) Tasarım sürecinizde bu kavramı hiç kullandınız mı? Eğer kullandıysanız nasıl ve hangi tekniklerle kullandınız (değişim aracısı oluşturmaya yönelik teknikler)?

Az önceki soruda rollerden bahsettim, bu rollerin nasıl iç içe geçtiğinden bahsettim ve aslında bunun asıl anlamlı olan şey olduğundan bahsettim çünkü aslında katılım projesi bir anlamda bir iletişim projesi ve mekân üretmenin sosyolojik ve psikolojik boyutu. Çünkü siz gruplarla çalışıyorsunuz ve her grubun kendine ait bir dinamiği var, her insanın kendine göre bir düşüncesi, engelleri var ve toplum içinde bir duruşu var ve toplumu şekillendiren bir duruşu var. Bu sebeple katılım süreçleri çok karmaşık ve çok iyi yönetilmesi gerekiyor ve halkla ilişkiler kısmının çok güçlü olması gerekiyor. Kurumların halkla kurduğu iletişim (iletişim becerici), araştırmacının tüm bu aktörleri bir araya getirmedeki şekli vs. eş zamanlı gerçekleşmesi gereken işler. O yüzden kompleks bir süreç ve yapılması çok zor bir süreç. Biz bu süreç içerisinde aslında bir bağ inşa etmeye çalışıyoruz. Ortak problemlerimize yine ortak bir çözüm üretme çabası bekliyoruz agentlardan. Yani change agent dediğimiz şey aslında o süreçteki herkes olmalı diye bekliyoruz.

5-) Deneyimlerinizden sonra, değişim aracısı kavramına olan bakış açınız olumlu veya olumsuz anlamda değişt mi? Değiştirse ne yönde değişt? & 6-) Değişim aracısı kavramına olan bakış açınız zamanla değiştirse buna ne sebep oldu, neden değişt?

Bu soru da çok güzel bir soru çünkü bu bir süreç ve bu süreci etkileyen ve bu süreçten etkilenen birçok kişi, durum ve mekânsal plan olabiliyor. Az önce sürecin esnek olması gerektiğini ve bizim de araştırmacılar olarak bu esnekliğe uyum sağlamamız gerektiğini söyledim ya bunun sebeplerinden bir tanesi zaman içerisinde aktörlerin

bakış açıklarının değişebiliyor olması ve bunun birçok sebebi olabilir. Katılım doğası gereği zaten politik bir duruşu temsil edebiliyor ve dolayısıyla politik ya da siyasal birtakım bakış açıları girdiği zaman, süreç içerisinde insanların bakış açıları da değişebiliyor. O yüzden aslında tasarımcının (kendisi de bir change agent olarak) apolitik bir duruşunun olması, herkese eşit mesafede durması ve insanları kendi fikriyle yönlendirmemesi çok önemli. Yönlendirdiğiniz zaman, siz size karşıt olan grupların o sürece olan inançlarını yitirmelerine sebep oluyorsunuz.

Bunun dışında, zaman içerisinde çok farklı faktörlerden dolayı bu aktörlerin kullanımını değişebiliyor. Örneğin, X projesinde, biz projenin ilk aşamasında TOKİ ile bir görüşme yaptık ve dedik ki biz böyle bir proje yapacağız ve sürece dahil olmanızı istiyoruz. Projenin içeriği bu, siz de temel aktörlerden birisiniz çünkü TOKİ dönüşümün temel uygulayıcılarındandı ve onların fikirlerini onlara karşıt gruplarla aynı masada tartışmak ve buna bir çözüm üretmek önemliydi. İlk başta biz TOKİ ile görüştük ve çok olumlu bir dönüş aldık, bunun sebebi orada görüştüğümüz kişinin bizim ile aynı üniversiteden mezun olmuş olması olabilir, bilmiyorum. Fakat ilk başta çok olumluydular çünkü TOKİ son yıllarda kendi misyon ve vizyonlarını sürekli tasarım süreçlerini daha eşitlikçi, demokratik ve katılımcı bir şekilde gerçekleştireceğini iddia ediyordu ve dolayısıyla onlar için güzel bir fırsat olabilirdi bizim projemiz. Fakat iki hafta sonra, TOKİ’de bize çok keskin bir cevap geldi, bu sürece TOKİ’den hiç kimse katılmayacak dendi. Biz bunun sebebini anlayamadık ve ne oldu da böyle bir değişiklik oldu bilemedik. Fakat varsayımlar üzerinden gidersek sebeplerinden bir tanesi görüştüğümüz kişinin daire başkanından habersiz bunu yapmış olması olabilir. İkincisi, projeyi irdeledikten sonra üniversitemize (ODTÜ) karşı olan önyargılardan dolayı bu işin provoke edilebilir noktalara gidebileceğinden dolayı bir korku olmuş olabilir politik duruş sebebiyle vs vs. Yani burada bir değişim var gördüğün gibi, benim bir agentım değişmiş ama net sebebini bilemiyoruz işte, tahmin yürütebiliyorum sadece. Peyzaj mimarları odasıyla da çok ilginç bir şey yaşadık. Onlardan da projeye dahil olmalarını istedik çünkü mimarlar ve şehir plancıları zaten dahildi projemize. Peyzaj mimarları odası, bu proje Avrupa Birliği projesi olduğu için, yani bu proje Avrupa Birliğinden hibe aldığı için bu süreçte yer

almak istemiyoruz dedi bize. Şimdi, o hibenin nereden geldiğine karşı sahip oldukları bakış açısı ilginçti, tabii ki olabilir ama burada da bir change agent kavramı var ve bu süreci olumsuz yönde değiştiren başka bir örnekti mesela. Bu olumsuz değişimler dışında iyi değişimler de oldu tabii. Örneğin, proje ilk başladığı zaman hem kavramın tanınamaması hem bilinmemesi gibi durumlardan dolayı biz çok defa stantlar açarak mahallede, bu projeyi halka tanıtmaya çalıştık. İnsanlar ilk başta çok geri duruyorlardı, siz bir şey mi satacaksınız, mahalleyi mi dönüştüreceksiniz diye sorular geliyordu sürekli. Bizse onlardan tek isteğimizin sürece katılmak olduğunu anlatıyorduk. Bir süre sonra insanlar bizimle iletişim kurmaya başladılar. Bunda mahalle muhtarının çok katkısı oldu çünkü kendisi mahalle önderleriyle sıkı bir iletişim halindeydi. Biz de zaten muhtar hanımla iletişim halindeydik ve projemizi yakından takip ediyordu ve bu bir kelebek etkisi yarattı. Çünkü muhtar hanım projeyi anladığı için mahalleliye süreci anlattı ve o anlatınca farklı oldu çünkü insanlar ona güveniyorlardı. Zaman içerisinde halkın change agent olması konusunda da böyle pozitif bir değişiklik oldu yani. Biz bağ kurmak istedikçe sürece katılmak isteyenler de arttı. Mesela bir Salih amca vardı ve süreçte çok daha bağlı bir hale geldi ve bütün etkinliklerimize katılmaya başladı. Hazırlık süreçlerine bile yardımcı olmaya başladı. Mesela bir etkinlik yapacakken etkinlik öncesi geliyor, her konuda yardımcı oluyor ve maslarımızı bile taşımak ister hale gelmişti zamanla. Dolayısıyla araştırmacı sahada etkileşim kurması ve orayı etkilerken aslında kendini de dönüştürmesi, kendisiyle birlikte toplumu da değiştirmesi ve dönüştürmesi pozitif bir değişimdi. Burada da yine roller değişti mesela çünkü tasarımcı artık uzaktan araştırma yapan bir kişi rolünden sıyrılıp oradakilerden biri haline geliyor ve bu da onun change agent kullanımının zamanla değişimidir işte.

Yani araştırmacı olarak bizim de rollerimiz değişti, halkın da rolleri değişti bahsettiğim şekillerde. Kurum boyutu tabii biraz daha farklıydı. Kurum dediğimiz zaman birebir iletişim kurduğunuz tek bir insan yok ve kurum adı altında görüşüyorsunuz. Dolayısıyla, kurum olunca sürece dahil olan kişiler de değişiklik gösterebiliyor. Sürece olan bağlılıkları da dolayısıyla daha önceden süreçte olan kişi değillerse, kurumu temsilen başka birisi geldiyse, bu bağlılıkları tabii ki değişiyor.

Yani, o yüzden kurumların bu katılımcı süreçlere bağlılığı, süreci değiştirme ve süreçten etkilenme boyutu bence toplumdan çok daha farklı bir boyutta. Burada da institutional perspektif çok önemli çünkü senin kurumunun katılımcılığa bakış açısı evet var, misyon ve vizyonlarına bakıldığında birçok kurum şeffaf yönetişimden, iletişimden ve katılımdan bahsediyor ama ne derecede. Yani o yüzden bence kurumların bağlılığı ve süreçteki değişimleriyle, topluluklarla kurduğunuz iletişim farklı boyutlarda oluyor. Plancı olarak da rolümüz şu şekilde de değişebilirdi, belli durumlarda insanların hak savunucu haline de gelebiliyoruz araştırmacı olmanın da ötesinde (advocacy planning' den biliyorsun). Plancının rolü yine değişiyor olasılıklara bağlı olarak aslında. Projenin yönetsel boyutu çok ciddi bir vakit almaya başlamıştı, finansal ve muhasebe boyutuyla yani bürokratik sebeplerden ötürü projenin yönetim işleri ciddi vakit alır boyuta gelmişti. Keşke bunlara ayırdığımız vakti aktörlerle kuracağımız daha güçlü bir bağ için emek vermeye harcasaydık olurdu tercihim. Bu araştırmacı olarak bizim deneyimlediğimiz bir limitasyondur. Yukarıda da bahsedildiği gibi bağ kurma ve iletişim becerisi halkın change agent kullanımını pozitif anlamda değiştiren bir noktaydı mesela

Collaborative karar verme, hep beraber karar verme asıl mesele ve dolayısıyla sadece topluluklar ve halk yok bu karar verme süreçlerinde. Ben yine kurumsal boyuttan yaşanan bir limitasyondan bahsetmek istiyorum burada da. Şimdi az önce de bahsettiğim gibi kurumdan gelen kişilerin değişmesi, bağlılıklarının da buna bağlı olarak değişmesi, konuya hâkim olamamaları ve bu işten bir çıkarlarının da olmaması hep bu sürece olan bağlılıklarını zayıflatan etkenlerdi. Oradaki insanların haklarını savunmakla ilgili bir kaygıları da yoktu. Kurum tarafından görevlendirilen bir personel olmak dışında bir rolleri olduklarını düşünmüyorlardı mesela. Dolayısıyla burada artık kurumsal boyutta bir problemden bahsediyoruz. Fakat bundan da önce herkeste ilk önce birey olarak, sonra da bir topluluğun/grubun üyesi olarak (bir mahallenin üyesi olmak vb.), üçüncü olarak da kurumda çalışıyorsam o kurumun bir üyesi olarak çok farklı rollere sahibiz. İlk başta insanın bu bakış açısına, ortak karar verme ya da bir topluluk olma, topluma ait olmaya dair bakış açısının aslında ilk olarak insanın kendisinde birey olarak oluşturması gerekiyor. Çünkü, bu

başarırsa, hangi kurumla çalışılırsa çalışılsın, o etkinliğe gelindiğinde kurumsal bir rolün de ötesine geçip toplumun bir üyesi olarak da bir rolüm olduğunu bilebilirim, o topluma karşı bir sorumluluğum var diyebilirim ve bu bilinçle katılırsam eğer o süreçlere verimli olabilirim. Bu bilincin kurumsal boyutta olmaması da diğer bir kısıtlayıcı etken Türkiye'deki katılımcı süreçlerim kurumsal boyutlarında. Yani kurumların her ne kadar politikalarında katılımcılık belirlenmiş olsa da maalesef pratikte bunu göremiyoruz. Bunun sebeplerinden bir tanesi bizim birey olarak bununla ilgili bilinçli olmamamız, bununla ilgili bir hak görmememiz kendimizde. Diğer bir sebep de kurumlar bunu zorunlu hale getirmedikleri için katılımcılık sanki inisiyatife bırakılmış bir durummuş gibi algılanıyor ve kurum adına bu sürece katılan kişiler bu sürece emek vermiyorlar çünkü bunun bir karşılığı yok onun için. Her ne kadar kurumsal bir değişim gerekse de bireysel bir değişim de gerekmektedir.

Evet değişti, değişmemesi mümkün değil ve bence herkesin değişmeli de. Ben bu projeyi yazmadan önce teorik araştırmalar yaparken zannediyordum ki, araştırmacı olarak kendi change agent rolümü sanki bu süreci yönlendiren tek kişiymiş gibi hissediyordum. Her ne kadar bilsem de değişim için bir aracıyım ben de tasarımcı olarak, yine de bu süreci bizim yönetmemiz lazım, altından ancak biz kalkarız gibi bir düşüncem vardı. Şimdi bu tamamen değişti çünkü biz mesela change agent diyerek bir kavram atıyoruz ortaya bir nesne gibi. Bir kere bu kafamızdaki gibi bir nesne değil, sahada yaşayan gerçek insanlar bunlar ve onların problemleri gerçek hayata dair. Dolayısıyla teoride hareket etme kapasitenle pratikte hareket etme kapasiten aynı olmayabiliyor. Sahaya indiğin zaman bir insan haline dönüşüyorsun hani tasarımcı disiplininin gelen bir kişi boyutundan çıkıp bir insan haline geliyorsun. Yani tasarımcı da bir change agenttir demiştik ya, tasarımcı olarak değişmemen mümkün değil. Bakış açım değişti çünkü ben o süreci şekillendiren tek kişi olamayacağımı anladım. Aslında sürecin şekillenmesine yardımcı olan bir kişi olduğumuzu anladım tasarımcılar olarak. Oradaki değişimi asıl başlatabilecek kişiler oradaki halk, toplum, kurum ve kuruluşlardır. Buradaki bakış açım araştırmacının rolü açısından mütevazı olmamız gerektiği yönünde değişti.

Bir de zannettim ki, biz bir süreç tasarladık önden ve bu böyle tasarladığımız gibi sadece bir plan süreci olarak ilerleyecek. Fakat bunun aksine, bu iki yıl proje süreci boyunca sürekli yönetsel problemlerle uğraşmak zorunda kaldık. Çok ciddi bir zaman ve emek harcamak zorunda kaldık bu tarz şeylere ve araştırmacı olarak araştırma dışında da başka noktalara odaklanmamız gerekti. Bu da benim katılımcılık sürecine olan bakış açımı tabii ki değiştirdi. Yani ben diyordum ki benim buradaki derdim bambaşka, ben halkla iletişim kurmak istiyorum, ben kurumları etkilemek istiyorum, onlara sunum yapmak istiyorum, daha iyi engage olmak istiyorum, onlarla fikir alışverişinde bulunmak istiyorum insan ve kurumlarla. Fakat bunun için vakit bulamamak (projenin yönetsel işlerinden dolayı) çok demoralize oldum. Maalesef proje yönetimi de devreye girince bakış açım negatif yönde etkilendi. Bu bir motivasyon kaybıydı ve yapmak istemediğimiz şeylere çok fazla vakit ayırmak zorunda kalmak çok üzücüydü.

Tabii çok güzel noktalar da oldu bakış açımı ve inancımı değiştiren. Örneğin, bu projenin yaygınlaşma faaliyetleri diye bir kısmı vardı. Bu nedir, bir proje yaptığımızda bunun etkilerini farklı kurum ve kişilere göstermek istiyorsunuz, dolayısıyla da başarılı bir projenin örnek olmasını sağlamaya çalışıyorsunuz. Bu noktada mesela, biz ilk başta sergi açılması, sunumlar yapılması vb gibi tipik etkinlikler kurgulamıştık. Biz bunları yaptık ve sonra bu projeyi duyanlar bizi ekip olarak sürece dahil etmeye çalıştılar jüri olarak ODTÜ’de. Hem de farklı üniversitelerde de mahalle kültürü ile ilgili, sosyolojik boyutuyla ilgili süreci ele alma üzerine çalışanlar olduğu zaman akla gelen biz olmaya başladık. Bu benim çok hoşuma gitti çünkü bu aslında çok da beklemediğimiz bir şeydi. Aslında bu katılım süreci bize bir şeyleri inşa edebildiğimizi gösterdi somut olarak.

En önemlisi yine de Arnstenin’ in dediği gibi sen ne kadar başarılı bir süreç yürütürsen yürüt, ortaya mükemmel tasarımlar çıksın, herkes bir araya gelsin, herkes istediğini söylesin ve herkesin istediği ideal tasarım ortaya çıkmış olsun, yine de senin merkezi yönetimin onu kabul etmediği sürece, senin yaptığın hiçbir şeyin çok da bir anlamı yok. Aslında tabii ki var çünkü sen orada bir bağ oluşturuyorsun, topluluk oluşturuyorsun, iletişimin güçleniyor ama en nihayetinde karar verme

sürecinde bir söz hakkın yok. Şimdi böyle baktığımızda da benim bu kavrama olan inancımı, bu süreçlere olan hevesimi kıran bir nokta. Çünkü ben hep süreçte bir şeyleri değiştireceğiz, şununla görüşeceğiz, birbirimizi etkileyip değişimi gerçekleştireceğiz diye düşünürdüm, bu güç mevcut derdim ama bizim merkezi aktörlerden birisiyle dahi iletişime geçemiyor oluşumuz süreci tamamen kilitleyen bir şey. Fakat yine de bunları tecrübe etmezsek bu mevcut sistem hiç değişmeyecek, o yüzden bunlar değişimin küçük adımları her ne kadar motivasyonumuz düşse de.

Transcription of the Fourth Interview

- 1-) Tasarım sürecinizde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuz katılımı sağlamak adına)? &**
2-) Tasarım sürecinize katılımcıları ne ölçüde ve nasıl dahil ediyorsunuz?

Şimdi tasarım süreci deyince kafamda çok genel bir şey canlandı, hani mekânın tasarımından mı bahsediyoruz yoksa süreçlerin tasarımından mı çünkü ikisi ayrı şeyler (her ikisinden de bahsediyoruz yani her türlü aktörden bahsedebilirsiniz cevabınızda). X projesine bakarsak eğer: projenin tasarım sürecinde bir peyzaj mimarı, iki mimar, iki tane de planıcı kentsel tasarımcı vardı projenin hazırlanma sürecinde. Bu aşamada tabii bazı hocalarımız da katkıda bulunmuştu ama oradaki esas mesela bizim bir kentsel mekânı birlikte tasarlayabileceğimiz aktörleri işin içine katmamızdan geçiyordu. O noktada aslında, bağlam özelinde baktığımızda amacımız sonunda iyi tasarlanmış ve bitmiş halini görmekten ziyade tamamen aslında mekânı tasarlama süreçlerini farklı aşamalara bölerek her aşamada farklı grupların içerisine dahil olduğumuz bir süreci tasarlamaktı. Yani biz projeyi kendi beşimiz ve hocamız ile 6 tasarımcı ve onun haricinde okuldan başka hocalar ve AB fon aldığımız için Türkiye Ulusal ajansının da katkısıyla harmanladık. Sonrasında da mekânsal tasarıma geldiğimizde, yani proje kabul aldıktan sonra uygulamaya geçtiğimiz iki yıl boyunca da farklı aşamalar gerçekleştirdik. Örneğin bir yeri

inceleriz ve problemler ne onu anlamaya çalışırız ve sonrasında da oradaki koşullara bakarız SWOT gibi ve ondan sonra oraya yönelik ufak ufak stratejiler ve tasarım önerileri geliştirmeye başlarız ve sonra planlamaya doğru gider. Orada da ilk yaptığımız şey mesela ilk aşamada daha çok yerel halk ile çalışmıştık ama yerel halkın kendisi çok heterojen bir gruptu. O yüzden onun içerisinde farklı yaş gruplarıyla çalışmıştık. Mesela çocuklarla çalışmamıştık projede çünkü çocuklarla çalışmak ayrı izinleri vs. gerektiriyordu, o başlı başına ayrı bir grup. O yüzden biz çocuk olmayan yani 18 yaş üstü yetişkin, erişkin grubuyla çalıştık. Onlar içerisinde de yine kadınlar, erkekler, yine farklı yaş grupları mesela 60 yaş üstü gibi, öğrenciler, öğrenciler içerisinde mesela kiracılar, esnaflar ve onların içerisinde de taksiciler ya da bar ve kafe sahipleri gibi böyle birçok alt grup oluşturmuştuk halktan. Olabildiğince heterojenliği ve çeşitliliği görebilmek için önce dönüp bunlara bakmıştık, orada kimler var, nasıl gruplar var diye. Sonrasında da pilot çalışmalar esnasında bu kişilerle focus grup çalışmaları ve görüşmeler yaparak yavaş yavaş onlarla yaşadıkları yere dair bilgiler, hissiyatlar ya da serzenişler almaya çalışmıştık. Bu pilot kısımda böyle bir araştırma olmuştu ve sonra da bizim mekânı ve oranın problemleri ve arzuları anlamak için yine daha çok mahalleliyi ve mahallenin içerisinde üreyen farklı organizasyonları dahil etmeye çalıştık. Mesela mahalle inisiyatifi çok önemliydi çünkü hali hazırda mahallede bir süreci örgütlemeye ve insanları bir araya getirmeye çalışıyorlardı ve o yüzden onlarla bir temas kurmak bize birçok kapıyı açabilecekti ve çok önemli bir change agentımızdı bizim onlar. Fakat sonra yavaş yavaş azaldı katılımları ve onun yerine başka aktörler katıldı ve projeye sonuna kadar katılım göstermiş ve sahiplenmişlerdi. Onun dışında bir de mahalle derneği vardı yine o da mahallenin içinden kurulmuş bir dernekti. Bunlar yine mahallenin içerisindeki önemli aktörlerdendi. Bir de mahalle muhtarı çok çok önemli bir change agentti. Sonrasında süreçte artık kentsel tasarım kararlarının alınacağı noktada daha başka aktörler de rol almaya başladı. Örneğin bu mahallenin planlanması nasıl olmalı, bu mahalle 20 yıl içerisinde nasıl bir yer olmalı vb. gibi soruları sormaya başladığımız noktada bazı etkinlikler düzenleyip herkesi bir araya getirmiştik. Herkesten katılım, yerel aktörler, Çankaya bel, odalardan temsilciler

(mimarlar ve plancılar sadece, peyzaj yok), merkezi hükümetin temsilcileri olarak ilgili bakanlık olan ÇŞB' den kentsel tasarım ve alt yapı daire başkanlığından gelenler ve kalkınma ajansı. Onun haricinde, TOKİ ve Büyükşehir Bel katılımını da çok istemiştik ama onları katamadık. Böyle ortak karar alma süreçlerinde hep onlarla bir araya gelmeye başlamıştık artık. Orada mesela yer yer etkinliklerin gerektirdiği nebze farklı katılımcı gruplarını bir araya getirmiştik. Projemizin en önemli kısmı tasarı oyunu diye bir etkinliğimizdi. Mahalleye nasıl bir senaryo üretilmesi gerektiğini anladıktan sonra artık tasarım vakti gelmişti ve bunu da bu oyun etkinliği ile gerçekleştirmek istedik. O oyun aracılığıyla herkes bir araya gelmişti ve öğrencileri de oyunu test ederken sürece dahil etmiştik. Biz o oyunu üç kere farklı ortamlar üzerinde baştan sona oynattık. Bunun içerisinde iki kere Viyana'ya gittik çünkü Viyana Teknik bizim proje ortağımızdı ve orada her iki seferde de farklı öğrenci gruplarıyla test ettik. En sonunda da Türkiye'de, ODTÜ de bir workshop yapıldı öğrenci katılımcılarla birlikte ve hep beraber test edildi. Onların fikirleri doğrultunda harmanlayarak oyunumuzu geliştirdik feed-back'ler doğrultunda. Yani oyunun tasarımını da hep katılımcı yürüttük aslında.

Başka bir projemin konusu, mülteci çocukların sosyal uyumunu kolaylaştırmak, yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak, kendilerini bilmedikleri ve de zorunlu olarak gelmek zorunda kaldıkları bir ortamda daha iyi hissetmelerini sağlamak, daha iyi iletişim kurabilmelerini sağlamak için tasarladığımız oyunlar idi. Onda da şöyle bir katılımcı süreç oldu, biz bir mimar bir de sosyal çalışan olarak süreci başlattık ama oyunları sadece kendi bilgimizle yapmadık. Mesela psikolog bir kişi var, yaratıcı drama alanından bir kişi var, sosyal hizmet alanından bir kişi var, mühendis var, kadın çalışma alanlarından bir kişi var, sosyolog var, Arapça tercüman var. Böyle interdisipliner bir yapısı vardı ve birçok farklı kişi bir araya gelip bu oyunları 10 tane olmak üzere tasarladığımız bir süreç oldu. Fakat daha çocuklarla bir araya gelip bu oyunları oynayamadık. Henüz daha uygulamamız yok ama bu oyunların kitabını çıkardık ki herkes yararlansın.

3-) Sizin için ‘değişim aracı (change agent)’ nedir (kimleri veya neleri değişim aracı olarak görüyorsunuz)?

Human actors üzerinden ele aldığımız kadar non-human actors üzerinden de ele alabiliriz bu konuyu. Hatta benim doktora yeterlilik sınavımda bana gelen makalede non-human actors üzerinden bir konu gelmişti ve ben aslında hep human actors üzerinden odaklanıyordum bu konuya. Aslında o da çok önemli bir aktör olabiliyor. Nasıl söyleyeyim, bir not kâğıdı bile bir change agent olabiliyor yeri geldiğinde. Yani o not kâğıdı eğer birilerinin karar alam mekanizmalarını değiştirip karar almayı daha bottoma yayacak bir araç haline gelebiliyorsa o zaman aslında belki human actordan bile daha etkili olabiliyor değişim üzerinde. Change agentı şöyle tanımlayabilirim, öncelikle bir şeyi değiştirmek için bir şeyi dert etmek gerekiyor, içselleştirmek gerekiyor. Biz neyi içselleştiriyoruz, dert ediniyoruz ve o bizim hayatımıza önce nasıl dokunuyor, bizim ruhsal, bedensel ve sosyo-politik hayatımıza nasıl dokunuyor da biz onu değiştirmek için bir adım atıyoruz. Sanırım biraz sahiplenmek önemli, önce bir motivasyonun olması gerekiyor bir şeyin veya birinin change agent haline gelebilmesi için. Sonrasında o motivasyonu elde ettikten sonra değişim olması için adım atan birisinin olması gerekiyor. Change agent bence o değişimi yürütebilen ve kolaylaştırmak için uygun araçları kullanın kişiler veya gruplar. Araçlar dediğim de iletişim için olabilir ya da tasarım aracı olabilir ya da bir hikâyeyi dinlemek ve onu görselleştirmek vs. vs. gibi araçları kullanmak ve o araçları süreci kolaylaştırmak için kullanmak bence change agent. Yani kendini süreci yöneten kişi olarak görmek değil de süreci kolaylaştıran kişi olarak görmek bence change agent. Çünkü öbür türlü kendini tek change agent olarak görüp süreci yöneten olarak kabul edince diğer aktörler pasivize oluyor ve seslerini bastırıyorlar. Bu da change agent dediğimiz grupların veya kişilerin sesinin daha etkili olmasını bastırıyor. Herkesi motive edecek ve herkesi cesaretlendirmek gerekiyor ve insanlar kendini güvende ve daha söz söyleyebilir halde buluyorlar. Bence bizim de (tasarımcıların) change agent olarak en önemli görevimiz bu.

4-) Tasarım sürecinizde bu kavramı hiç kullandınız mı? Eğer kullandıysanız nasıl ve hangi tekniklerle kullandınız (değişim aracısı oluşturmaya yönelik teknikler)?

Süreçlerde gate keeperları bulmak çok önemli çünkü bir toplumla çalıştığınızda o kilit kişilerle çalışmak çok önemli çünkü o kişiler size kapıları açabiliyor ve sizi yönlendirebiliyorlar. Mesela muhtar, insanlara ulaşmanızı ve o kişilerin size güvenmesini sağlıyorlar. Şimdi muhtar bizim sürecimizde bizim o mahalleye zarar vermeyeceğimiz hususunda bize çok yardımcı olmuştu, insanlarla iletişim kurabilmemizin önünü açmıştı. Muhtarı bir agent olarak bu rolde kullanmak çok önemliydi mesela. Tabii bu görevi biz ona direkt atfetmedik ama onunla kurduğumuz iletişimle kendiliğinden gelişti ve kendisi sorumluluk almak istedi ve direkt bu gate-keeper rolünü kaptı. Hep bizden bahsetti ve halkı cesaretlendirdi. İnisiyatiften de böyle bir beklentimiz vardı çünkü onun çok güzel bağları vardı hem öğrencilerle hem de yetişkinlerle. Bunun bize yardımcı olabileceğini düşünmüştük ama bu şekilde gelişmedi ve onun yerine haziran meclisi bu rolü kendiliğinden üstlendi. El ilanlarımızı bile her yere dağıtmışlardı. Bu anlamda çok iyi bir değişim aracısı olmuşlardı çünkü zaten kendi motivasyonları çok yüksek olan bir grupta zaten hali hazırda bir şeyleri değiştirmek için kurulan gruplardı. Non-human aktörler de çok önemliydi. Yani dedim ya kolaylaştırmak süreci çok kilit bir yerde duruyor diye, kolaylaştırırken hangi araçları kullanıyorsun. Biz mesela oyunu kullandık çünkü oyun herkesi bir noktada en çatışmalı olan grupları bile bir araya getirebiliyor çünkü oyunun öyle bir sihri var ve insana özgürlük alanının katıyor. Her ne kadar ciddi bir karar verme sürecinde de olsan bu bir oyun altında yapınca o süreç daha yumuşamaya ve eğlenceli olmaya başlıyor ve oyun çok iyi bir değişim aracıydı çünkü normal bir ortamda bir araya gelemeyecek grupları bile bir araya getirebiliyordu gerçekten ve bununla bir değişimi başlatıyor, insanları bir araya getiriyor ve sonunda negotiation sağlatıyordu. Yine kullandığımız başka araçlar da belli başlı roller üstleniyordu mesela katılımcı haritalama araçları vb gibi. Direkt değişim aracısı diyemem onlara ama bizim değişimi getirebilmemiz için gereken

bazı bilgilerin sağlanması için önemli araçlardı bunlar. Görsel araçlar bu konuda önemli araçlardandı.

5-) Deneyimlerinizden sonra, değişim aracısı kavramına olan bakış açınız olumlu veya olumsuz anlamda değişti mi? Değiştiyse ne yönde değişti? & 6-) Değişim aracısı kavramına olan bakış açınız zamanla değiştiyse buna ne sebep oldu, neden değişti?

Aktörlerden Toki başta vardı ve biz projeye başlamadan zaten görüşmüştük ve onaylarını almıştık ve sonra proje tam başlayacakken TOKİ geri çekildi ve sebebini bilmiyoruz. Onun haricinde mahalle inisiyatifinden bahsettim, birkaç ay etkinliklerimizde yer aldı ve biz onlardan giderek artan bir etki bekliyorduk çünkü mahallede kuvvetli bir örgütlülükleri vardı. Fakat öyle olmadı ve bu bizi biraz hayal kırıklığına uğratmıştı ama sonradan başka aktörler dahil oldu ve onlar gerçekten müthiştiler yani her fırsatta projeyi duyurdular ve anlattılar mahallede. Onun haricinde odalardan da peyzaj mimarları odası başta kabul ettiler ama sonra geri çekildiler maalesef çünkü tahminimce odaların politik duruşu, hiçbir AB projesi yürütmüyorlar politik kararları sebebiyle ama zaten biz onlardan yürütmelerini değil de bir katılımcı olmalarını istemiştik. Yani o tasarım oyununu da eğer bir change agent olarak alırsam eğer bizim ilk planladığımız kurgu bu test oyunlarında sürekli değişti ve çok olumlu yönde değişti katılımcı olarak. Motivasyonla ilgili bir cevap verebilirim. Biz proje ekibi olarak kendi başka yoğunluklarımızdan ötürü zaman zaman mahalleliye ve topluluğa yeterince zaman ayıramamış olabiliriz. Yani orada yaşıyor olsaydık ve orayla daha fazla bir bağımız olsaydı eminim ki daha fazla aktörü ve mahalleliyi işin içine katabilirdik. Mahalle inisiyatifi de böyle oldu, onlarla belki daha organik bir bağ kurmuş olsaydık eğer onlar da sürece sonuna kadar katılabilirdi belki. Ben şey diye düşünüyorum iki yönlü bir şey bu, yani motivasyon azaldı süreçte bu sebeplerden ötürü ve bizim bağ kurmak için yeterince ilgiyi gösterememiş olmamızdan ötürü ve mahallelinin de kendi yoğunluklarından ötürü yer yer motivasyon kaybı yaşandı. Bir de şöyle bir şey de var galiba, mahallelide özellikle de bu, ister istemez bu bir öğrenci projesi olarak geçiyor ya ve bu yer yer insanları güvende hissettiriyordu hani nasıl olsa öğrenci projesi bu ve başımıza bir şey gelmez

diyorlardı. Fakat yer yer de şöyle diyorlardı, bu alt üstü bir öğrenci projesi ve neyi değiştirebilir ki, buna niye zaman ayırayım ki diyenler de vardı. O yüzden yine motivasyon işin içine giriyor, bu non-human aktörler işin içine giriyor. Bir şekilde motive etmen gerekiyor iletişim araçlarını geliştirerek. Mesela biz bunu çok sonra fark ettik, iletişim araçlarının bu kadar önemli olacağını tahmin etmiyorduk ama çok çok önemli. O yüzden bu sebeple süreçten çekilmeler yaşandı. Mesela bahsettiğim gibi odaları dahil etmek için de çok uğraştık, AB projelerine karşı politik duruşları da etkilemişti bu durumu.

Birincisi şeyi fark etmek çok iyi oldu, insanlara soruları düzgün araçlarla düzgün bir şekilde sorduğunuzda insanlar sürece keyif alarak dahil oluyolar. İnsanların süreçten keyif alması önemli yoksa sadece oraya sırf gelmiş olmak, sırf katılmış olmak için gelirlerse şöyle diyorlar işte geldik yine uğraşıyoruz. Fakat keyif alırlarsa süreçten, kendi güzel anıları canlanırsa veya yeni insanlarla iletişim kurarlarsa bu bile ufak bir değişimin başlangıcı olabilir kendileri için. Onlara evlerine giderken yanlarında götürebilecekleri bir artı olur, bir sohbet başlatması bile bir şeydir. İşte başlarda bunların bu kadar önemli olduğunu, bu kadar mikro ölçekteki etkileşimlerin bu denli değerli olduğunu düşünmemiştik. Gerçekten mikro alan deneyimi çok önemli. Mesela mahalleye Pazar alanında stant kuruyorduk insanlarla etkileşim kurma için. İlk başta da bir kez kurarız ve duyururuz diye düşünüyorduk ama sonra şunu fark ettik ki o çok güzel bir araç insanlarla bir araya gelebilmek için çünkü Pazar yerine herkes geliyor işte öğrencisi de geliyor, yaşlısı da geliyor. Pazar yerinin iyi bir yerine stant kurunca mutlaka birileri gelip soru soruyordu. Onu fark ettikten sonra dedik ki biz her boş zamanımızda iznimizde var belediyeden, gelip stant kuralım dedik. Bunu yaptıkça da şunu fark etmeye başladık, uzun uzun anlatınca kimse bizi dinlemiyordu. Sonra çok kısa sürede projeyi anlatma yöntemleri araştırmaya başladık. Benim gerçekten bu süreçten anladığım non-human aktörler çok önemli change agentlardı ve insanların ilgisini çekecek ve onları katacak yaratıcı araçları iletişim araçları bulmak çok önemliydi. Bu change agent dediğimiz human aktörlerle de şu çok önemliydi, onlarla bağıni koparmaman gerekiyor süreçte. Yani onları sadece etkinlikten etkinliğe kapılarını çalmak değil de gerçekten daha

gündelik hayat içerisinde de etkileşim içerisinde olmak gerekiyordu. Mesela mahallede bir etkinli mi var git mahalleliyle ona katıl, bir açık hava sineması mı düzenleniyor, git sen de katıl gibi gibi. İnsanların seni sırf oralarda görmesi bile bir güven sağlıyordu ve senin mahalleyi gerçekten önemseydiğini anlıyorlardı ve o zaman içlerindeki değişim motivasyonu daha da artmış oluyordu. Bunlar aslında benim motivasyonumu arttırdı ve insanları katalizör haline getirebilecek araçların kendisini tasarlamak ve sunmak denemek adına daha da motive oldum.

Transcription of the Fifth Interview

1-) Tasarım sürecinizde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuz katılımı sağlamak adına)?

Yani ben alan yönetimi çalışıyorum çoğunlukla, kültürel miras alanlarında yönetim planlaması. Dolayısıyla yönetim planlamasının özü zaten katılım. Yani katılımcı bir süreç tasarlamam bekleniyor en başından sonuna kadar. Bu sadece plan üretimiyle ilgili de değil, yani plan onaylandıktan sonra da yılda bir izleme toplantıları olan bir şey. Onlar da katılımcı süreçler ve bu yasal bir boyut yani yasa bunu böyle öngörüyor. Ben planlama sürecinden bahsedeceğim bu konunun, yönetim planı ve o plan kararları üretilirken biz nasıl bir araya geliyoruz bundan bahsedeyim.

Bir kere her şeyden önce, bir paydaş analizi yapıyoruz biz. Yani bu alanda çalışacağımız, kültürel miras alanında bir arkeolojik sit alanı olabilir, bir kentsel alan olabilir, bir yapı olabilir, nereyi ele alıyorsak planlama süreci başladığında bir paydaş analizi yapılıyor. Yani kimdir bu alandaki yetkililer kimlerdir, yetkileri nelerdir, yetkili olmayıp alanda proje yürüten taraflar var mı, yani üniversiteler olabilir, enstitü olabilir, bir kurum olabilir. İlla kültürel miras çalışıyor olmak zorunda da değil, bir kentsel alt yapı projesi olabilir, eğitim projesi olabilir, kalkınma projesi olabilir. Yani kısacası o alanı ilgilendiren yönetim planı bütünlük bir iş, yani sadece korumanın fiziki boyutuna bakılmıyor. Sosyal-ekonomik yapıyla ilgili de politika

üretiyor, alt yapı üst yapıyla ilgili de politikalar üretiyor, turizm ile ilgili üretiyor. Dolayısıyla biz her sektörde işte tarım, eğitim, turizm, ticaret, sanayi varsa yani alanda durum her neyse onunla ilgili bir paydaş analizi yapıyoruz. İşte ana aktörler kimlerdir? Bunu herkes yapmıyor ama ben şöyle bir analiz de yapıyorum, sadece bir liste üretmekten çıksın istiyorum bu aktör belirleme çünkü sadece listeye bir yere varamıyorsun hani işte bunlar paydaştır tamam ama sonra? Tamam da bu aktörler bir araya gelmeden önce bir bakmak lazım duruma, bu aktörlerin kapasiteleri nedir bir kere, yani insan kaynakları yeterli mi, mali kaynağı yeterli mi, birinin insan kaynağı yüksek oluyor ama mali kaynağı aşağıda oluyor. Ya da yetkisi olmayanın bazen mali kaynağı yüksek oluyor dolayısıyla bazı projelerde bu tarz aktörleri bir araya getirmek gerekebiliyor. Bu tarz durumlara bakmak gerekiyor o yüzden, kullandığımız bir teknik kapasite analizi oluyor yani. Onun dışında, idari güçlerine de bakıyoruz, lobi gücü var mı, önemli bir aktör var mı orada yani sözü geçen işte etki gücü yüksek veya sıkıştığımızda başvurabileceğimiz ya da halka ulaşırken destek alabileceğimiz insanlar var mı onlara bakıyoruz. İşte kısacası böyle teknik, mali, idari bir kapasite analizi yapıyoruz. Bu analizde de puanlama yapıyoruz, mesela idari gücüne 0 ila 3 arası bir puan veriyorum. Diğer kriterlere de aynı şekilde, işte bu tarz tekniklerle aktörleri belirlemeye çalıştım sırf rasyonel bir şekilde katılımı sağlayabilmek adına. Yani mesela ilke şuydu alandaki yasal yetkililerin hepsi sürece girmeli, o zaman önce bir yasal yetkililere bakmam lazım ve puanlarına bakmam lazım yetkilerini anlamak için. Mali kapasitesi yoksa ama mesela teknik kapasitesi yüksekse onlar da girsin istiyorum çünkü amacım benim buradaki katılımcı kapasitelerini en etkin şekilde kullanmak. Yani çözülemeyen, yıllardır çözülemeyen tıkanmış problemleri çözmek. Dolayısıyla, o kapasiteleri etkin bir şekilde bir araya getirmek durumundayım ki bu katılımcı süreç bir işe yarasın. O yüzden paydaş analizi çok önemli bence ama çoğu planda paydaş analizi diyorlar ama analiz falan değil de paydaş listesi oluyor bu genelde. Yani listede bırakmak doğru bir aşama değil. O yüzden bu bahsettiğim analizleri yapıyorum katılımcı kapasitesini etkin kılmak için.

Bunları yaptıktan sonra yine bir sonraki aşama daha plana geçmeden yani, katılımcı stratejiyi belirliyoruz. Yani kimlerle çalışıyorsam mesela belediyeysen bu belediyenin uzmanlarıyla bir araya gelerek yapıyorum bütün bunları. Bakanlıktayken kendi içimizde yapıyorduk ama bakanlıkta bu tür tartışmalar çok gereksiz görülüyor ve hemen işe başlamak ve yol almak falan isteniyor. Zaman biraz bağlayıcı oluyor, ya da masraf. Bunlar hep masraf, hep mali bütçe gerektiren işler. Bu yüzden, bakanlıkta bu detay seviyesinde çok fazla analiz yapılamadı. Ama kendi işte şirketim üzerinden yaptığım danışmanlıklarda bunu yapmaya çalışıyorum. Yani bir katılım stratejisi ile başlıyoruz, o da şu demek işte analiz yaptık ya mesela paydaşları tespit ettik, muhtemel katkılarını ya da muhtemel sıkıntılarını öngörmeye çalışıyoruz (yani çok önemli bir aktördür mesela o katılımcı ama çok agresiftir ve girdiği ortamları manipüle ediyordur gibi, ya da iki aktör arasında gerilim vardır, onların bir araya gelmesi süreci baltalayabilir, ekstra zaman isteyebilir vs. derken başka bir şekilde yaklaşmak gerekebilir bu aktörlere). Bütün bunları tespit ettikten sonra stratejiyi belirliyoruz yani hangi aşamada işte analizde mesela kimlerle çalışacağız, kimlerden veri toplayacağız, halka nasıl ulaşacağız, yani halk nerede katılacak, işte anketlerle mi olacak, yoksa bir halk toplantısı mı yapacağız vs. vs. Alanın durumuna göre hani bir kentsel alanda halk toplantısı çok gerçekçi olmayabilir ama bir arkeolojik alanda küçük bir köy yerleşiminde bir kahvehane toplantısıyla yanında tabii ki muhtar işte önde gelenlerle vs. onlarla informal bir süreç de yürütebiliriz. Ya da ankete de başvurabiliriz, kaynağımız varsa işte ödenek ayırabiliyorsak anket de yaptırabiliriz bir firmaya. İşte analizde ne yapacağız, analiz bittikten sonra işte karar üretme aşamasına geçeceğiz. Vizyon belirleme, stratejiler, eylemler ortaya çıkacak falan o aşamaları programlamaya başlıyoruz. Yani kısacası, hangi aşamada bir çalıştay gerekir, çalıştaya gitmeden odak grup gerekir mi, bir ön hazırlayıcı katılımcı toplantılar gerekir mi. Bunları bir takvime oturtturuyorum çünkü işi aldığım zaman benden beklenen bir süre var bütün bu katılımcı çalışmalar için. Hangi aşamalarda ne tür etkinlikler öngördüğümü koyuyorum tabloya, o toplantıların detayını belirliyorum yani odak grup toplantısı olacak ve amacı bu ve bunun için toplanacak ve dolayısıyla bunun katılımcıları bunlar bunlar olmalı. Bunu en baştan yapınca

çalıştığım kurum da sürecin içinde nasıl yol alacağımı, kiminle ne zaman bir araya gelmek isteyeceğimi öngörebiliyor böylece ve amacımı da görüyor. Bir itirazı varsa, uygun bulmuyorsa, bütçesini aşyorsa falan müzakere ediyoruz o süreçleri çünkü katılımcı süreç tasarlamak esnek bir şeydir hani süreç odaklıdır ve gerektiğinde revizyon yapılabilir. Ya ilk aşama (katılımcı profilini ve katılım tekniklerini belirleme aşaması) böyle başlıyor. Detaylı bir paydaş analizi ve sonra da doğru şekilde ve doğru zamanlamada bu aktörlerle bir arada olabilmek için bir yol haritası çıkarma, bir yöntem belirleme (çalıştaylar, halk toplantıları, anket, odak grup çalışmaları, ön hazırlayıcı toplantılar vs.) şeklinde ilerliyoruz. Amaçlarımızı koyuyoruz, yöntemlerimizi tarifliyoruz işte kimden nasıl destek alabiliriz gibi mesela katılımcı moderasyon uzmanı da gerekebilir gibi, ya da büyük bir çalıştay organize etmek isteniyor, özellikle bu sürecin sonuna doğru gereken bir şey, mekân ihtiyacı doğuyor çalıştayın içeriğine göre. İşte bunları önden görebilmek için de bu katılımcı strateji yöntemi iyi oluyor.

Yani kısacası böyle teknikler kullanıyorum, profillere gelirsek de profiller alandan alana çok değişiyor tabii ki, bazen ticaret odası çok ön planda oluyor aktör olarak, bazen üniversiteler aynı şekilde, bazen kimisiyle sadece analiz aşamasında bir araya geliyoruz ve bazen başından sonuna beraber yol almak gereken bir aktör oluyor. O katılımın, bilgilendirmekten bitlikte hareket etmeye kadar bir basamak silsilesi vardır ya hani literatürde, işte kimisine bazen sadece danışıyorum, bir meseleyi çok net bir şekilde çözmek için bir fikir alıyorum, danışılmak için katılıyor o aktör. Ama bazılarını da başından sonuna kadar bilgilendirmem gerekiyor, halk mesela. Her adım attığımızda, her yol aldığımızda, süreç hakkında bilgileri olması gerekiyor yani dışlamamak gerekiyor. İlla aktörün dahiyane fikirlerle, çok inovatif fikirlerle toplantıya katkı sağlaması değildir katılım. Bilgilendirmek de bir katılımdır, yani o süreç hakkında bilgi sahibi olması da gerekebilir çünkü. Dolayısıyla hani bütün bunları oturtturuyorum bir en baştan.

2-) Tasarım sürecinize katılımcıları ne ölçüde ve nasıl dahil ediyorsunuz?

Yani kısacası böyle teknikler kullanıyorum, profillere gelirse de profiller alandan alana çok değişiyor tabii ki, bazen ticaret odası çok ön planda oluyor aktör olarak, bazen üniversiteler aynı şekilde, bazen kimisiyle sadece analiz aşamasında bir araya geliyoruz ve bazen başından sonuna beraber yol almak gereken bir aktör oluyor. O katılımın, bilgilendirmekten bitlikte hareket etmeye kadar bir basamak silsilesi vardır ya hani literatürde, işte kimisine bazen sadece danışıyorum, bir meseleyi çok net bir şekilde çözmek için bir fikir alıyorum, danışılmak için katılıyor o aktör. Ama bazılarını da başından sonuna kadar bilgilendirmem gerekiyor, halk mesela. Her adım attığımızda, her yol aldığımızda, süreç hakkında bilgileri olması gerekiyor yani dışlamamak gerekiyor. İlla aktörün dahiyane fikirlerle, çok inovatif fikirlerle toplantıya katkı sağlaması değildir katılım. Bilgilendirmek de bir katılımdır, yani o süreç hakkında bilgi sahibi olması da gerekebilir çünkü. Dolayısıyla hani bütün bunları oturtturuyorum bir en baştan.

Nasıl bu süreci tasarladığım, insanları nasıl dahil ettiğimle alakalı. İşte burada manipülatif olmamak için ve mış gibi olmamak için, gerçekten bir katılımcı süreç yürütebilmek için baştan bu süreci öyle tasarlamak gerekiyor. Şeffaf olmak gerekiyor katılım süreçleriyle ilgili, yarın bir gün bir aktör, bir meslek odası, bağımsız bir uzman veya araştırmacı, işte bana haber verilmedi ,ben gelemedim, beni atladınız, beni dahil etmediniz diyerek manipülasyon yaptığımı iddia edecek bir noktaya geldiğinde bütün bu süreç tasarımı açılıp şeffaf bir şekilde siz şu şu aşamada dahil oldunuz çünkü sizin bilginizden veya deneyiminizden burada faydalanmamız gerekiyordu ama sizin aktör olarak şurada şurada ve şurada bir yetkiniz olmadığından mesela eylem planında sizi değil de yetki sahibi olan diğer aktörleri dahil ettik. Veya duruma göre kapasitesi güçlü olan aktörlerle bir araya geldik gibi durumlar olabiliyor. Yani burada kimseyi dışlamak değil amaç, hangi aktör hangi noktada nasıl ve ne derecede dahil olabiliri belirlemek bu. Nihai doküman zaten bütün aktörlerle en sonunda mutlaka paylaşılıyor ki insanlar, fikirleri ne kadar yansıtılmış, onlar dışındaki süreç nasıl ilerlemiş, son noktada nereye gelinmiş bunları

görsünler ve eğer varsa bir yanlış anlama, bir eksiklik vs. onları da dahil edebilsinler diye.

Benim için katılımın üç tane mottosu var, birincisi herkese her şey sorulmaz, yani soracağınız soruların muhatabı her zaman farklıdır. Dolayısıyla esnaf ve akademisyen ne zaman bir araya gelmeli ne zaman esnafa ne zaman akademisyene soru sorulması gerektiği ne zaman korumayla veya ne zaman ticaretle ilgili tartışılması gerektiği ve bu soruların muhataplarının kim olduğu hep net olmalı. Doğru aktörlere doğru sorular sorulmalı. İkincisi, her şey aynı anda konuşulmaz. İşte bir toplantı yapıyorsun ve herkes böyle eteğindeki taşları dökmek için manipüle ediyorlar toplantıyı ve toplantı uzuyor, odak kayboluyor, ana amaçtan çıkılıyor, gereksiz yere farklı şeyler tartışılıyor vs., o yüzden ona da müdahale etmek gerekebiliyor bazen katılım anlamında. Bir de herkese aynı şekilde yaklaşılmaz, şimdi çok önemli aktörler olabilir, politik aktörler olabilir, dolayısıyla farklı aktörlere yaklaşırken tavrımız da farklı oluyor. O yüzden katılımcı strateji belirlenirken yöntemin de netleşmesi önemli. Yani kime resmi yazı yazılacak, kime telefon edilecek, anket web sitesinden mi duyurulacak yoksa telefonla mı aranacak, yani bunlar da netleşmeli. Bu bahsettiğim üç noktaya uygun bir strateji kurmak gerekiyor ki yarın bir gün işte beni dışarıda bıraktınız, beni dışladınız, ben kasıtlı olarak dahil edilmedim vs. gibi bir hezeyan olmasın. Dolayısıyla herkesin ne zaman ve nasıl sürece dahil olacağı dosyadan dosyaya, alandan alana, kurumdan kuruma ve kişiden kişiye çok değişiyor. Bunun tek bir yolu yok.

3-) Sizin için ‘değişim aracısı (change agent)’ nedir (kimleri veya neleri değişim aracısı olarak görüyorsunuz)?

Şimdi yapı (sistem) çok değişmeyen bir çerçeve sunan işte yasalar, yönetmelikler, finansal kaynaklar vs. olmak üzere bir kurulu yapı tanımı var. Mevzuat diyor ki planların tasarım ölçekleri, planlama ölçekleri şu olacak, yetkili kurumlar bunlar olacak, işte şurada onaylanacak ve burada halk katılımı olacak vs. Bunun bir yapı tasarımı, yapı sistemi var yani ama Kahramanmaraş ile Aydın veya Karadeniz ile Akdeniz gibi farklı yerlerde yürüteceğimiz her faaliyet aynı sistemi uygulamak

zorunda kalıyor. Dolayısıyla, yerin yerelliğın getirdiği bir fark var aslında, bir ihtiyaç var. Yani orada yerelin dinamiklerine, oradaki popülasyonun demografik durumuna, geçmiş deneyimlere, gelecek beklentilerine, işte insanların katılımcı süreç algılarına göre ya da etnik ve ideolojik beklentilerine göre değişebilir aslında. Diyarbakır'daki bir katılımcı süreç ile Sivas'taki ya da Erzurum'daki bir katılımcı süreç çok farklı tasarlanır, tasarlanmak zorunda zaten. Yani yerelin dinamiği bu, dolayısıyla hani bu süreçlere girecek insanlar öncelikle hani değişim ajanı olacaklarsa yapının (sistemin) o statik, durağan ve sınırları olan şeyi kendi inisiyatifiyle, kendi bilinçli bir şekilde hayata geçirdiği eylemleriyle bilinçsiz bir şekilde de olsa bu yapıyı dönüştürebiliyor. Yani yapıda esnemeler olabiliyor, belki yere özgü yeni yapılanmalar kurulabiliyor ama hiçbir zaman yapının kısıtlılığını ya da limitlerini kendine bir engel olarak görmeyebilir ya da görmek durumunda değil çünkü aktörün bir bilinci var, deneyimi var, tavrı var, tutumu var, politik siyasi görüşü var, belki birikimi var. Yani 3 yıllık moderasyon deneyimi olan bir insanla 20 yıllık moderasyon deneyimi olan bir insanın tabii ki değişim ajanı olma kapasitesi çok farklı olacaktır. Ya da orada yaşıyan bir aktörün değişim ajanı olmasıyla dışarıdan gelen bir planlama uzmanının değişim ajanı olma niteliği de çok farklı olacaktır. Dolayısıyla, ya bu da yine yere göre çok değişebilir ama ben değişim ajanını kesinlikle inisiyatif alabilen yani yapının verdiği, dayattığı sınırları ve limitleri kendi önüne engel görmeyip gerektiğinde akılcı bir şekilde yani neden o eylemi yaptığının, neden o hareketi uyguladığının farkında bir şekilde ve bunu akılcı bir şekilde izah edebilecek şekilde inisiyatif alan insanlar olması gerektiğini düşünüyorum. Bu içeriden de olabilir, dışarıdan da olabilir. Yani bir planlama ekibindeki bir arkeolog da olabilir, bir kurumun içindeki herhangi bir teknik uzman da olabilir, bir mimar da olabilir, bir belediye başkanı da olabilir yani seçilerek gelmiştir ama görev aldığı dönem içerisinde gerçekten önemli değişimlere imza atmıştır yani bir belediye çatısı içerisinde yapılamayacak şeyleri başarmıştır, geçmişten beri çözülemeyen bir şeyi çözmüştür. Yani bütün bunlar bir değişime neden olur, ya da daha önce hiçbir araya gelmeyen iki tarafı ilk defa bir araya getirebilmiştir, bu bile bir değişme adımdır yani bu adımın orada atılmış olması da önemli bir şey. Dolayısıyla kesinlikle

literatürün hani altını çizdiği inisiyatif alabilen kişi tanımı doğru bir nokta. Değişim ajanı bazen içeriden, bazen dışarıdan olabilir ve girdiği sürece bir etki yaparak çıkması gerekir, yani onun olmadığı ortamda farklı bir süreç yürüyecekken onun gelip bir tavrıyla bir sözüyle bir eylemiyle kısa ya da uzun hiç fark etmez herhangi bir etki yaratabiliyorsa değişim ajanıdır. Ayrıca, o etkinin sonucunu bugün görmek zorunda da değiliz, sonucunu illa hemen görmek zorunda değiliz mesela iletişime dair önemli bir adım attırmıştır ve hiçbir araya gelmeyen taraflar bir araya gelmiştir veya işte bir birim kurmuştur, bir yerden bir proje başlatmıştır ve o projenin etkileri hala devam ediyordur dalga dalga yayılıyordur başka alanlara ve uzun vadede görülüyordur etkileri. Ya bunu yapabilen bir kişi kesinlikle inisiyatif alabilen bir kişi oluyor yoksa mevcut sistemi devam ettirenler asla değişime neden olamıyor.

4-) Tasarım sürecinizde bu kavramı hiç kullandınız mı? Eğer kullandıysanız nasıl ve hangi tekniklerle kullandınız (değişim aracı oluşturmaya yönelik teknikler)?

Yani başta tasarım yaparken ya da sürece ilk başladığımda böyle bir kavram kullanmadım aslında çünkü zaten insanları tanımıyorum yani kimin o mesuliyeti üstlenebileceğini bir süre sonra anlayabiliyorsunuz ancak. Yani toplantılara gire çıka, insanların katkı verme niyetlerini gördükten sonra öyle bir potansiyel görüyorsam hala bu kavramı kullanmıyorum. Ama mesela çalıştay düzenleyeceksem masaya moderatör atıyorum, ya da masada sözcü olmasını rica ediyorum, yani masayı yönetmese bile sözcülüğü yapıp o masanın çıktılarını çalıştay sırasında herkesle paylaşmasını rica ediyorum. Yani değişim ajanı tabii ki kavramsal olarak kullanılmıyor ama sözcü olabilir, moderatör olabilir, bu bizim alan yönetiminde kullandığımız işte danışma kurulu, eşgüdüm ve denetleme kurulu gibi yapılar var. Belediyeye diyebilirim ki mesela bu bahsettiğim aktörler önemli aktörler yani sizin izleme toplantılarınızda, etkileşimli katılımcı yönetim toplantılarınızda muhakkak olması gerekir diyebilirim mesela o aktörlerin kapasitesinden dolayı. İşte bu aktör süreci başından beri takip etti, muhakkak olması gerekiyor ki buradan sonra süreci devam ettirebilecek aktörlerden birisi bu. Bu tarz önerilerde bulunuyorum dediğim gibi kapasite ve eylemlere bakarak ama bunu bir değişim ajanı kavramı adı altında

kullanmıyorum. Hem sürecin içinde hem de ben işi bitirip oradan ayrıldıktan sonra o süreç devam edebilsin diye, planlama sürecinde böyle aktif ve verimli, iyi niyetli, gerçekten iletişimden ve katılımdan yana olan kişiler varsa onların pozisyonlarını birazcık güçlendirecek yeni yapılar öneriyorum.

5-) Deneyimlerinizden sonra, değişim aracısı kavramına olan bakış açınız olumlu veya olumsuz anlamda değişti mi? Değiştiyse ne yönde değişti? & 6-) Değişim aracısı kavramına olan bakış açınız zamanla değiştiyse buna ne sebep oldu, neden değişti?

Başından beri iyi bir yapının(sistemin) kurulması gerektiğine inanan insanlardan birisiyim. Yani mevzuatın neyi tariflediği, nasıl tariflediği önemli çünkü ona uyma zorundayız, onun dışına çıkamıyoruz. Yani o iyi tanımlanmalı, dolayısıyla önceliğimiz hep iyi bir sistem kurmak üzerine olmalı. İşte bütçesi, aktörlerin görev tanımları, işte mekanizmadaki yerleri, mevcut mekanizmayla entegrasyonları falan, bunlar benim için çok daha önemli, hala öyle. Ama şu var, benim doktora tezimin en önemli çıktılarında birisi de bu, aynı süreci her yerde uyguluyoruz, yapı (sistem) aynı, aynı metodoloji ama bazılarında sahada çok etkin ve verimli uygulamadığını görüyoruz bunun. Tabii bazı örneklerde başarı kaydediliyor hani ya bir tutum değişikliği ya uygulanmaması gereken bir projenin iptali, ya bir farkındalık vs. gibi bazı çıktılar var. Dolayısıyla detaya baktığımda hep bir aktör var bu değişikliklerin arkasında ya bir alan başkanı ya bir belediye ya da bunları bir araya getiren bir örgütlenme, bir iş birliği ağı, bir ağ yaratımı. Hep aktörlerin tavır ve tutumlarından kaynaklı motivasyonlarla bir şeyler başarılmış. Yani yapı(sistem) duruyor, yapı hala aynı statik ama böyle aktörler yoksa sahada bir etki olmuyor, yani bu planlar işlemiyor o zaman, ya da çok işemiyor hani beklentiyi karşılayacak düzeyde işlemiyor çünkü bir şeyi değiştirmiyor. Ha hazırlamışsın o planı, ha hazırlamamışsın, aynı sistem devam ediyor. Ama bu planlar hazırlandıktan sonra bir de böyle aktörler varsa devrede işte değişim ajanı demesem de hep bu aktörlerle yürümüş (alan başkanı olabilir, belediye başkanı olabilir, bir kurumda eski bir personel olabilir hani

bilgi birikimi olan ve kurumsal hafızayı bilen, alanı bilen, toplantılarda söz alıp projeyi doğru şekilde sokan, doğru şekilde yönlendiren). Dolayısıyla, aktör kesinlikle çok önemli bir noktada yani yapı(sistem) ne kadar iyi olursa olsun eğer bu işin olabileceğine inanan, değişimi sürükleyebilecek, bu kalifikasyonlara sahip bireyler yoksa bu sürecin içinde hiçbir yere varmıyor o plan. Yani yapı bir yere kadar götürüyor.

Ama şu da var, aktörlerle de bir yere kadar gidiyor çünkü çok inisiyatif olan, çok yapıyı dönüştürme iddiasında olan, diğerlerinin başarısını gölgede bırakacak, böyle çok öne çıkan aktif aktörler olduğu zaman sistem onu dışarı atıyor. Yani aktörlerin görev tanımları da sistemden geliyor maalesef, yani aktör de orada kendi özgür iradesiyle sonsuza kadar duran aktörler değiller. Mesela bir belediye başkanı seçimle gidebilir, bir kayyum gelebilir, bir görev değişikliğiyle bakanlık alan başkanını değiştirebilir. Yapı yani yönetim yapısı eşgüdüm denetleme kurulu, danışma kurulunu yeni bir forma kavuşturabilir yani kompozisyonu değiştirilebilir. Dolayısıyla, çok örneği var bu durumun ve aktör bu inisiyatif alan aktörler değiştirildikten sonra değişim süreci yine duruyor ve bu aktörlerin değişip değişmeyeceği de yine sistemin kendisi tarafından kontrol ediliyor. Yani yapının getirdiği bir şey, yapı çok zorlanma ihtimaliyle karşılaştığında aktörü dışarı atabiliyor.

Yani şöyle söyleyeyim bu iki soruya özetle, ne demiştik, inisiyatif alabilen aktörler olması gerekiyor ve bunu biliyorum ve buna inanıyorum ve bunun doğru bir tanım olduğunu düşünüyorum. Bilgi ve deneyiminin kesinlikle bu tür işlere, katılıma, katılımı anlayacak bir vizyon sahibi olmak gerektiğini düşünüyorum. Eğer katılımcı bir süreçte bir pozisyon sahibi olarak bulunup da hala içselleştirememiş ve katılımın gücüne inanmamışsa bir aktör ve işte yılda bir toplantı yapmayı katılımcı mekanizmayı işletmek olarak düşünüyorsa bunlar hiçbir anlam ifade etmiyordur o zaman. Tamamıyla bilimsel ve teknik olarak da katılımcı süreci içselleştiren, donanımlı bir aktörün bir ajan olması gerektiğini düşünüyorum. Yani bunun dünyada nasıl ilerlediğini bilecek, dünya ve yerel arasında evrensel ve uluslararası ve yerel arasında dengeyi gözetebilecek, iletişim becerisi kuvvetli, agresif ya da dışlayıcı

olmayacak ve hep uzlaştırıcı ve bir araya getirici olacak. Yani inisiyatif de bir yere kadar, bütün bu kabiliyetlerin de olası gerekiyor, yani hiç kimseye danışmadan tek başına inisiyatif alan bir aktör de değişim ajanı değildir. Dolayısıyla sisteme etki edemez ve değişimi devam ettiremez. Yani kendisi gittikten sonra kalan insanlar neyin nasıl devam ettirileceğini bilemeyebilirler yani bütünlüklü bir ekip olarak, kolektif bir şekilde ilerlemesi gerekiyor bunun.

Bir de katılımcı toplantı moderasyonlarındaki en önemli şeylerden bir tanesi tarafsızlık. Moderasyonu yapan kişinin tarafsız olması ama bu değişim ajanlarına gelirse onlar kesinlikle tarafsız olmazlar işte. Yani kesinlikle bir şeyi savunmaları gerekiyor ve haliyle de bir taraf tutuyor oluyorlar. Umuyorum ki bu tür güçlü değişim ajanlarının doğru tarafta durmasını. Yani kamudan yana işte hak temelli olabilme, halktan yana olabilme, ranttan yana olmama vs. Hani bu doğru tarafı seçtiklerinde zaten istediğimiz yönde bir değişim olabiliyor ama sermayeye yakın durup gidip işte rantı öne çıkarıp yine hegemonik söylemin yanında duruyorsa getirdiği değişimin sonuçları işte bu sefer sıkıntı. Yani değişimin iyi yöne gideceğinden emin olduğumuz aktörlerin değişim ajanı olması gerekiyor. O yüzden politik aktör olması gerekiyor bence ve duruşunun da tarafının da kamucu olması gerekiyor. Hani benim deneyimlerimden ortaya çıkan bakış açım bu yönde geliştirdiği değişim ajanlarına. Dolayısıyla hani biz plancı olarak bir sürece giriyorsak, katılımcı bir süreç tasarımı yaparsak mesela ben bu süreç içerisinde işte bir aktörün kamucu, iletişimi kuvvetli vs. olduğunu fark ettiğim anda mutlu olurum. Ama bu misyonlara yani inisiyatif alabilen kabiliyetli birisi olup da ranttan yanaysa benim için risk demek bu. Dolayısıyla, onun değişim ajanı olarak görev almasını uygun görmeyebilirim, ya da o aktörü tavsiye etmeyebilirim. Yani bu değişim ajanları eğer pozitif bir şeye sebep olacaklarsa kesinlikle politik ve kamudan yana olan ve değişimi iyiye götürecek aktörler olmalı.

Yani kendi deneyimlerimde de şöyle oldu, mesela bir rant projesi geldiğinde itiraz etmeyen değişim ajanlarını gördüm maalesef. Yani hani hayır demeyen, ama aslında demesi gereken çünkü onun misyonu ona müsaade etmeyen ve itiraz edebilen bir misyon olabileceken hayır demeyen aktörler gördüm. İşte ya belediye başkanıdır

ya alan başkanıdır ya danışma kurulu başkanıdır vs. ve yeterli yetkisi vardır ama orada itiraz etmediği için o süreci kolaylaştırdığına çok tanık oldum. Ya da o kadar etkili bir noktada ki aslında yapabileceği çok şey var o aktörün ama gidip küçük şeylerle uğraşiyor, işte eğitimler düzenliyor kapasite geliştirmek için, farkındalık eğitimleri yapıyor ama çok daha büyük etki yaratabilecekken oralara asla girmiyor. Çünkü çok böyle sivrilmek istemiyor, itiraz almak istemiyor, mimlenmek istemiyor, pozisyonunu korumak istiyor. Bunlara da tanık oldum ve o yüzden diyorum hani inisiyatif alabileceksen alamıyor ya da aldığı inisiyatifler ölçek olarak çok çatışma çıkarmayacak, dikkat çekmeyecek noktalarda kalıyor. Bu benim için bir inisiyatif mi, değil mesela.

Transcription of the Sixth Interview

1-) Tasarım sürecinizde kimlerle ve nasıl çalışıyorsunuz (katılımcı profili kimler ve ne tür teknikleri kullanıyorsunuz katılımı sağlamak adına)?

Şimdi burada sanırım 3 tane başlık önemli. Birinci başlık, çalışmayı gerçekleştirirken iş birliği yaptığım meslektaşlarım ve o çalışmada birlikte çalışacağımız insanlar. Şimdi bu insanların belirlenmesi ve insanlarla birlikte çalışma ilke ve esaslarını tespit etmek önemli bir mesele. Çoğunlukla, daha önceden benzer çalışma tecrübesine sahip olan, tanıdığım ve iyi iletişim kurabileceğimi ve birbirimizi iyi anladığımızı düşündüğüm insanlarla ilerlemeyi tercih ediyorum işin doğrusu. Yani burada işin içine insan ilişkileri giriyor, biraz da geçmiş çalışma deneyimi giriyor. İkinci olarak, bu tür bir çalışmayı yürütürken kurallarına tabi olduğumuz kurumsal aktörlerin temsilcileri ve o kurumsal aktörlerin sürece nasıl dahil edileceği söz konusu oluyor. Bu kurumsal aktörleri dahil etmenin de genellikle bir yazılı ve bir de yazılı olmayan kuralları var. Yazılı olan kuralları yerine getirmek bazen çok daha kolay olabiliyor, yazılı olmayan kuralları ve beklentileri yerine getirmek, sağlayabilmek çok daha zor olabiliyor. Bunun için de o aktörlere ilişkin

olarak ne tür bir koşulların yerine getirilebileceğinin daha önceden öğrenilmesi gerekiyor. Bu, bazen birebir ilişkiler, bazen ziyaretler ve bazı temaslar, birtakım networklerle ilişkilere girilmesi gibi gereklilikler oluyor. Üçüncü olan da araştırma, tasarım yani planlama alanındaki herhangi bir faaliyette her zaman için ben o sürecin muhatapları, etkilenecekler ve etkilenenlerle ilgili olarak bir paydaş öngörüsü, analizi yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu öngörü ve analizle tespit edilecek insanlar, kurumlar, girişimler, inisiyatifler, sivil toplum unsurları, meslek kuruluşları ve buradaki insanların nasıl sürece dahil edileceği konusunda bir analiz yapılması gerektiğini düşünüyorum. Analiz tek başına yeterli bir yöntem değil, orada da bir tasarım gerekiyor. Her insanla aynı şekilde ya da her kurumla aynı şekilde temas ve iletişim kuramıyorsunuz. Her kurumun kendine temayülleri var, eğilimleri var. Örneğin, TMMOB'a bağlı bir meslek odasıyla kuracağınız irtibat ve ilişkiyle bir mahalle derneğiyle kuracağınız irtibat ve ilişki arasında bir fark var, olması da gerekiyor. Şimdi burada ben kolaylaştırıcılık tekniklerinde çok yararlanıyorum (fasilitasyon diye Türkçe 'ye de çevriliyor çarpık bir şekilde) çünkü hiç konuşmadan, insanca bir temasa girmeden katılımın olamayacağına inanıyorum. Yani çoğunlukla katılım Türkiye' de kategorik bir şey olarak görülüyor. Yani işte tespit edersiniz, davet edersiniz ve o olur ama öyle değil. Tespit ettikleriniz de davet ettikleriniz de insan sonuçta, her birinin kendine özgü dünyası var, hayalleri var, bakış açısı var, değerleri var, eğilimleri var, geçmişleri var. Bunları dikkate almadan onlarla temasa geçmek, onların katılım sürecini öngörmek mümkün değil bence. Yani bir ticaret odasıyla, şehir plancıları odasının böyle bir süreçte nasıl dahil edileceği arasında farklar var. Bu farklara hâkim olmanız lazım. O da kolay kolay bir anda öğrenebileceğiniz bir şey değil, geçmiş bir deneyim gerektiriyor ama şunu söyleyeyim, bu biraz da tabii benim kuşağımla ilgili bir mesele. Yeni kuşaklar, daha genç arkadaşlar belki bu deneyimlerin bir kısmı aynı zamanda bir bagaj ve yük. Yani benim yaşım ve benden önceki kuşaklar daha geleneksel insan ilişkileriyle işlerini yürüten kuşaklar ama şimdi mesele çok daha farklı yaklaşımlarla, teknolojik olanaklarla vs. yürüyebiliyor ama günün sonunda yine o birikim ve deneyim, o eğilimler karşınıza çıkıyor. Yani belki farklı bir bilgi üretmiş oluyorsunuz, o

ürettiğiniz bilginin de bir katkısı var ama günün sonunda kolaylaştırıcılık, paydaşları iyi tanımak, bunun için onların ürettiklerini incelemek, onların kendi yürüttüğü katılımcılık süreçlerine hâkim olmak gibi teknikler kullanılabilir diye düşünüyorum katılımı sağlamak adına ve kendim de bunlara dikkat ediyorum.

Ya ben, mümkün olabilen en geniş halkayı dahil etmek gerektiğini düşünüyorum her zaman için. Onun için de birtakım bildiğimiz araçları kullanmak gerektiğini düşünüyorum ve kendim de kullanmaya çalışıyorum. İşte odak grup çalışmaları, forumlar, çalıştaylar gibi formatları kullanmaya çalışıyorum. Bazen işte Delphi tekniği gibi bazı yöntemlerle bilgi üretilmesini önemsiyorum. Bazen dijital araçlarla da ilgiliyim ama dijital araçların çok ciddi sorunlu yanları olabiliyor ve o dijital araçların hiçbir zamanda böyle net bir şekilde çok doğrudan sonuç verdiğine de pek şahit olamadım işin doğrusu, daha çok hep deneysel olarak kalıyorlar. Ama mümkün olan en geniş halkanın, en çeşitlilik içeren katılımcı grubunun ve profilinin çalışmalarına katılması için elimden geleni yapıyorum.

2-) Tasarım sürecinize katılımcıları ne ölçüde ve nasıl dahil ediyorsunuz?

Ya ben, mümkün olabilen en geniş halkayı dahil etmek gerektiğini düşünüyorum her zaman için. Onun için de birtakım bildiğimiz araçları kullanmak gerektiğini düşünüyorum ve kendim de kullanmaya çalışıyorum. İşte odak grup çalışmaları, forumlar, çalıştaylar gibi formatları kullanmaya çalışıyorum. Bazen işte Delphi tekniği gibi bazı yöntemlerle bilgi üretilmesini önemsiyorum. Bazen dijital araçlarla da ilgiliyim ama dijital araçların çok ciddi sorunlu yanları olabiliyor ve o dijital araçların hiçbir zamanda böyle net bir şekilde çok doğrudan sonuç verdiğine de pek şahit olamadım işin doğrusu, daha çok hep deneysel olarak kalıyorlar. Ama mümkün olan en geniş halkanın, en çeşitlilik içeren katılımcı grubunun ve profilinin çalışmalarına katılması için elimden geleni yapıyorum.

3-) Sizin için ‘değişim aracısı (change agent)’ nedir (kimleri veya neleri değişim aracısı olarak görüyorsunuz)?

Ya aslında ben de kendi kişisel deneyimimde kendi adıma kendimi bir değişim aracısı olarak görüyorum işin doğrusu çünkü ben gittiğim her yerde katılım süreçlerinde özellikle ya da bir problem varsa ortak bir problem, bu problemin çözümünde hep bir şekilde bir farklı görüşten insanların oluşturduğu o kitlenin bir araya gelmesi için çaba gösteren insan rolünde buluyorum kendimi ve bu benim kendi planlı hesaplı yaptığım bir şey değil ama sanıyorum senin anlattığın şeye denk düşüyor biraz. Burada ben yine 3 tane meseleyi önemişiyorum. Birincisi şu, şimdi katılımcı süreçler kurumsal ortamlarda gerçekleştiği zaman insanların daha ziyade pozisyon aldıkları, ezberlenmiş ya da öğrenilmiş pozisyonları pekiştirdikleri ve daha sıklaştırdıkları etkinliklere dönüşebiliyor. Ve burada bu pozisyon alma meselesi yani mesela atıyorum ticaret odasıysa söz konusu olan şöyle bir önyargımız olabiliyor işte bunlar sermaye tarafından bakarlar konuya, bunlar sermayenin avantajlı bir pozisyon alması için hareket edeceklerdir. Tersine şekilde, bizim bir meslek odasına da onların bakışı bunlar her şeye engel olurlar kesin, bunlar zaten yaptırmayacaklar ve onun için buradalar diyor olabilirler. Çoğunlukla, insanların bir araya geldikleri atmosfer, güven duygusu ve pek çok unsur, bu tarz önyargı duygularını güçlendirir. Güçlendirdiği için de insanlar bildikleri pozisyonlara geri çekilmeyi tercih ederler, bildikleri ezberlerden konuşmayı tercih ederler ve gerçek bir etkileşim olmaz. Gerçek bir etkileşim olmayınca da bir değişim ajanı gibi birisinin ihtiyaç olduğu ortaya çıkıyor. Yani bu değişim ajanının öncelikle bu pozisyon alma (önyargı) durumuna karşı bir farkındalığının olması lazım. Yani sadece insanları bir araya getirmenin bazen ayrımları belirginleştirmekten öteye bir faydası olmadığının farkında olarak bu süreçleri yönetmesi lazım. Bunun için de ikinci mesele, uygun yöntem ve yaklaşımları kullanması lazım ama her şeyden öte gerçek bir samimiyet ve iyi niyet ortaya konması lazım. Yani onun için de bir düşünme sürecinden geçmesi lazım bu değişim ajanının. Çünkü eğer ben ne yaptığımı bilmiyorsa insanlara da pozisyonlarınızı terk edin ve alternatiflere açık olun diyemem zaten. Düşünmem, neden insanlar bir araya gelecek sorusuna yalın, etkili ve net bir açık bir yanıt

bulmam, bu yanıtı bir soruya formüle etmem ve bunu insanlara sunmam lazım. Bu bir kentsel problem olabilir, bu bir kentsel çatışma alanı olabilir, bu bir planlama sorunu olabilir, pek çok şey olabilir, bu bir tasarım problemi olabilir. Burada çok karmaşık ifade edersek yine insanlar pozisyonlarına dönmeyi tercih edeceklerdir çünkü karmaşık ifadeler insanları korkutur ve yalan söylenildiği intibaa, siyaset yapıldığı intibaa uyandırıyor. Halbuki tasarım çoğu zaman çok net bir tartışma pozisyonu sunuyor bize, yani filanca yeri nasıl tasarlayacağız, buradaki sorun şu, bunu nasıl yapacağız. Bunu net bir şekilde sunabilmek kolay bir şey değil, değişim ajanının bunları yapabilmesi gerekiyor. Üçüncüsü, bu güven ortamı sağlanabilirse eğer insanların değişimine olanak tanıyacak koşulların da oluşturulması lazım. Yani bir ticaret odası temsilcisinin gelip bir tasarım sürecinde ondan beklenenden tersi (önyargıların tersinde) bir şey söylediği zaman o insanın desteklenmesi lazım. Ya da iletişim kurmak iradesini gösterdiği zaman o insanın değişimine olumlu yönde katkıda bulunmak lazım, o insana görünürlük kazandırılması lazım, o insanın meşruiyetine destek olunması lazım. Burada da işin içine bir halkla ilişkiler ve iletişim süreci giriyor. Yani sadece gelsinler, katılsınlar, gitsinler olmaz, burada mesela çok daha basit şeyler bir toplantı yapıldı, insanlar çok olumlu bildirimlerde bulundular, pozisyonlarının dışına çıktılar, etkileşim niyetlerini ortaya koydular. O zaman belki sosyal medyada, belki başka kanallarla orada da bir tasarım söz konusu bence ve bu insanların kamuoyuna lanse edilmesi lazım. Bu insanlar geldiler, sorumluluk aldılar üstlendiler ve burada bir görünürlük sahibi oldular diye bu gösterilmeli. Bu aynı zamanda şeffaflığın da gereği. Yani bu süreçlere katılan insanların kamuoyuna sunulması lazım ki başkaları da gelsin aynı şekilde (değişim ajanı oluşturma yöntemi). Dolayısıyla bu değişim araçlarının ancak bu şekilde ortaya çıkabileceğini düşünüyorum. Her şeyden önce de katılımcılıkla ilgili bu meşhur katılım memuru denilen bir kavram vardır. Her yere her şeye sürekli aynı insanlar katılır, bunlar kendilerini katılımcılığın değişim ajanı olarak da gösterirler ama tam tersi durumları vardır. Yani değişim ajanı değil, tam tersine katılımlarıyla değişimi engelleyen insanlar da var bence. Her yere gelip aynı şeyi söyleyen insanlar var, kendisi hayatı boyunca hiç değişmemiş, katılımı da ben gider bir yerde

görüşümü söylerim, üstüne alınan alınır, alınmayan ikna olan olur o bana yeter şeklinde özetliyor mesela. Halbuki önce kendinin değişmeye hazır olması lazım. Kuşkusuz burada değişimden kastettiğim şu değil yani kente karşı suç gibi çok sıkıntılı meselelerde değişmek değil ama kentteki sıradan bir tasarım probleminin de biz değişmeye açık olmazsak çözülemeyeceği de açık. Yani bildiğimiz tek bir tasarım çözümü varsa, onu da her yere aynı şekilde dayatmaya kalkarsak bu da tasarım değil zaten. Dolayısıyla bu koşulların yerine gelmesi gerektiğini düşünüyorum ben bu değişimin ve değişim ajanı gibi insanların ortaya çıkabilmesi için.

4-) Tasarım sürecinizde bu kavramı hiç kullandınız mı? Eğer kullandıysanız nasıl ve hangi tekniklerle kullandınız (değişim aracı oluşturmaya yönelik teknikler)?

Şöyle, benim içinde bulunduğum kent konseyi deneyimi var şu an, işin doğrusu baştan benim öngördüğüm böyle bir şeyler vardı yüzde yüz olmasa da fakat süreç içerisinde teyit ettim gerçekten ve şu an bizim süreçlerimiz öyle yürüyor. Mesela çalışma gruplarımız ve meclislerimiz var. Oralarda birtakım insanlar bu tür değişim ajanı potansiyelleriyle ortaya çıktılar ve biz onları destekleyip öne çıkardık. Onlara bir meşruiyet alanı açtık, şimdi de zaten bulunduğum ortamdaki bütün çalışmalar onlar üzerinden yürüyor. Ha bu tabii böyle bir rol tanımlamış değiliz yani sen değişim ajanısın ama iletişim kurulabilir, işte bu katılımcılıkla ilgili temel ilke ve esasların operasyonel hale getirilebilmesi konusunda birtakım kapasitelere sahip bazı insanları tespit ettik ve böyle yürümesini sağlamaya çalışıyoruz. Aslında bu bana şöyle bir şey öğretti, bulunduğum her yerde de benzer bir şeyi kullanmak istiyorum ama her süreçte bu kadar şey olmayabiliyor yani çünkü bu zaman gerektiren bir şey. Bir değişim ajanının ortaya çıkabilmesi için bir aylık bir süreçte bunu yapamazsın. O insani etkileşimin sonunda o insanlar da bu rolleri üstleniyorlar. Sen değişim ajanı ol, sen değişimi yönlendir diyemezsiniz, dediğiniz zamanda o insana bir iktidar alanı sağlamış olursunuz. Bunun doğal bir süreçte orta çıkması lazım. Yani evet ben böyle bir şey deneyimlediğimi söyleyebilirim.

Üçüncü sorunun cevabından – değişim ajanı oluşturmaya yönelik tekniklere örnek

Yani sadece gelsinler, katılsınlar, gitsinler olmaz, burada mesela çok daha basit şeyler bir toplantı yapıldı, insanlar çok olumlu bildirimlerde bulundular, pozisyonlarının dışına çıktılar, etkileşim niyetlerini ortaya koydular. O zaman belki sosyal medyada, belki başka kanallarla orada da bir tasarım söz konusu bence ve bu insanların kamuoyuna lanse edilmesi lazım. Bu insanlar geldiler, sorumluluk aldılar üstlendiler ve burada bir görünürlük sahibi oldular diye bu gösterilmeli. Bu aynı zamanda şeffaflığın da gereği. Yani bu süreçlere katılan insanların kamuoyuna sunulması lazım ki başkaları da gelsin aynı şekilde (değişim ajanı oluşturma yöntemi). Dolayısıyla bu değişim araçlarının ancak bu şekilde ortaya çıkabileceğini düşünüyorum.

Her yere gelip aynı şeyi söyleyen insanlar var, kendisi hayatı boyunca hiç değişmemiş, katılımı da ben gider bir yerde görüşümü söylerim, üstüne alınan alınır, alınmayan ikna olan olur o bana yeter şeklinde özetliyor mesela. Halbuki önce kendinin değişmeye hazır olması lazım. Kuşkusuz burada değişimden kastettiğim şu değil yani kente karşı suç gibi çok sıkıntılı meselelerde değişmek değil ama kentteki sıradan bir tasarım probleminin de biz değişmeye açık olmazsak çözülemeyeceği de açık. Yani bildiğimiz tek bir tasarım çözümü varsa, onu da her yere aynı şekilde dayatmaya kalkarsak bu da tasarım değil zaten. Dolayısıyla bu koşulların yerine gelmesi gerektiğini düşünüyorum ben bu değişimin ve değişim ajanı gibi insanların ortaya çıkabilmesi için.

5-) Deneyimlerinizden sonra, değişim aracısı kavramına olan bakış açınız olumlu veya olumsuz anlamda değişti mi? Değiştiyse ne yönde değişti? & 6-) Değişim aracısı kavramına olan bakış açınız zamanla değiştiyse buna ne sebep oldu, neden değişti?

Yani şöyle, en basitinden kendimle ilgili çok yaşıyorum bunu. Ben bir akademisyenim, işte birtakım süreçlerde roller alıyorum ama aldığım roller çoğunlukla bir para kazanmak ya da siyasi bir iktidar alanı elde etmek vs. için değil. Tamamen bir akademisyenin ilgisi ve akademik tartışmaların gerçek hayattaki

yansımalarını görme heyecanı ve merakından kaynaklanıyor işin doğrusu. Biraz da ne kadar da olsa bir akademisyen için de tüm insanlar için olduğu kadar bir kamusal özne olma ihtiyacı var. Yani bir işe yaradığımızı görmek istiyoruz, bir şeylere faydanızın olduğunu.

Bu tabii Türkiye toplumu son 20 yılda çok faydacı bir toplum haline geldi. Bu kolay kolay anlaşılamiyor. Size kuşkuyla yaklaşıyor, bunu söylediğinizde dahi çünkü insanlar yalan söylediğinize inanıyor, yani hayır olamaz canım, kimse bu kadar emeği bir karşılık beklemeden gösteremez diye düşünüyorlar. Burada ama önemli bir mesele var, şimdi ben zaten bir akademisyen olarak gerekli iş tatminine kavuşmuş bir insanım, maddi olarak da çok büyük bir zorluk yaşamıyorum, tuzum kuru tabiri caizse. Ya onun ötesinde maddi bir şeyler elde etmek gibi bir şeyim de zaten yok. Ya bu Maslow'un hiyerarşisi gibi bir mesela aslında. Şimdi ama böyle eksiklikleri olan insanların kendini değişim ajanı gibi yansıtma kaygıları bu bir proje olarak toplumda algılanıyor. Çünkü son dönemde özellikle bu işler çok birbirine karıştı mesela işletme alanında, pazarlama alanında, halkla ilişkiler alanında, reklam alanında yapılan bütün çalışmalara ilişkin gelişmeler aslında içerik olarak şu konuştuğumuz şeyleri kullanan kapılara çıkmaya başladı. Yani işte bir şeyi tanıtmakla bir şeyin reklamını yapmakla bir şeyi gerçekten oldurmak arasındaki çizgi çok incelmeye başladı. Yani bazen bir reklamcıyla konuşuyorsunuz, bir şey anlatıyor size, bizim yaptığımız gibi bir şey gibi geliyor size ama halbuki o onun için sadece bir iş ama içerik olarak çok büyük bir benzeşme var.

Şimdi işte bütün bunlar güven erozyonuna sebep oluyor çok ciddi şekilde. Yani bakalım bütün belediyelerin kullandıkları jargonlara, kullandıkları görsellere, tasarım dillerine bakalım, inanılmaz bir benzeşme var ve benzeşme dediğimiz ölçüde var. Ya hepsi sürdürülebilir kalkınmacı, hepsi katılımcı, hepsi şeffaf, hepsi şucu, hepsi bucu ama günün sonunda ortada değişen bir şey yok. Demek ki en büyük sorun zamanın ruhundan kaynaklanıyor, yani bir değişim aracısı dediğimiz şeyin ciddi bir samimiyet sınavı ve testi meselesi var. Yani insanlar güvenmekte güçlük çekiyor, güvendiği zaman da şöyle bir sorun çıkıyor ortaya, sizi yönlendirmeye çalışıyorlar. Yani işte bir değişim ajanı olduğunuzu görünce bunun kendi başına bir iktidar aracı

olabileceğini düşününce sizi kafalarında bir proje haline getirmeye başlıyorlar. Diyorlar ki hocam ya çok iyisiniz niye buradan bir yere gitmiyoruz, birlikte gidelim, yani siz gitmiyorsanız da bize bir faydanız olsun bari. İşte bu sonuca odaklılık, performans odaklılığı, faydacı yaklaşım bu değişim ajanı kavramının önündeki bence en büyük meydan okuma ve bu konudaki sorun alanı bence. Çünkü kimin değişim ajanı, kimin gerçekten değil olduğunu ayırt edememeye başladık.

Benim bakış açımdaki değişim şöyle oldu, ben hani bunun önemli bir şey olduğunu keşfettim yolda, okuduklarımla vs. de teyit ettim, sonra bunun başkaları tarafından da kullanılmaya başlandığını gördüm. Sonuçta geldiğim nokta şu, oyunun kurallarının çok açık bir şekilde ortaya konduğu bir teknik bir yaklaşımın çok elzem olduğunu düşünüyorum. Yani şuna karşı değilim, bir kişi bir değişim ajanı olarak kendini tanımlıyor olabilir, böyle bir işlevi yerine getiriyor olabilir ve bunu bir siyasi kariyer için yapıyor olabilir ama bu açık bir şekilde, samimi bir şekilde ortaya konmalı. Konmadığı zaman güven erozyonu oluyor, güven erozyonu olunca da katılımcılar kendi pozisyonlarına geri dönüyorlar, geri döndükleri zaman da zaten ayrışmalar ve hep şikâyet ettiğimiz siyasi kutuplaşma ortamına geri dönmüş oluyoruz ama arzu ettiğimiz bu değil. Açıklık, oyunun kurallarının belli olması gerekiyor çünkü aslında insanların siyasete girmesi, ticari bir başarı elde etmek istemesi, akademik bir pozisyon elde etmek istemesi gibi şeyler yanlış şeyler değil. Yanlış olan katılımcılık gibi ayrı bir alan içerisinde insanların emek ve enerjilerinin manipüle ediliyor hissini olması ve güven duygusunun zedeleniyor olması. İşte bunun ortaya çıkmaması için benim aslında böyle bir pozisyonum var ama burada ortaklaşma var, bu ikisi arasında böyle bir paralellik var, bu da herkesin bilmesi gereken bir şey diye söylemekte bir beis yok ama günün sonunda işte bütün bunlar bu tür süreçlerde yer alan insanların çok iyi iç hesaplaşmalar yapmalarını gerektiriyor, düşünmelerini gerektiriyor. Bunun için etik bir çerçeveye sahip olmalarını gerektiriyor, bu etik çerçeve de öyle her yerde yazılı bir şekilde elinize verilmiyor, hatta hiç olmayabilir böyle etik bir çerçeve ortada. Bu etik çerçevenin sizin zaman içerisinde keşfetmeniz gereken bir öğrenme sürecinin içerisinde bulmanız gereken bir şey olması da söz konusu maalesef.